

~~19 a 216~~

~~6-8-10-9~~

Caja
A-18

El mio
Machu L.

is deficientibus oꝝ reum absolui. **J. e. c. si.** **T**res faciunt
 dec ad aliam qōnes quotidianā quidā reperit vsuras quas
 soluit titio pbat de sorte ⁊ tpe quo durauit obligatio. Item
 q̄ ille est solutus tenerari ad tot pone quattuor denarios p
 libra sed de solutioe vsuraz p̄bare nō pōt. queritur an ex p̄
 sumptione debeat p̄denar. p tpe quo durauit obligatio ad
 sūmā ad quas oñdit rō quattuor denarioꝝ p libra. **Jo. an.**
 dicit q̄ sic ⁊ dicit h̄ multotiens seruatu fuisse i foro boni. ec
 cleſie. ad q̄s faciunt iura superiꝝ allegata in q̄bus dī atten
 dendum fore hominis p̄suetudinē vt. ff. de p̄bationibus. si
 cbiographū. ⁊. C. de apo. pu. quicūq; li. x. Ja. de are. vt re
 citat **Li. in. l. j. C. de p̄ba. t. 3. i. i. m.** dicit. n. p̄bandā solutioꝝ
 pecunie factā extali cā sicut p̄bandū est ipsū creditoꝝ tñ d̄
 fructibus p̄cepisse. allegant istā decre. ⁊. c. ad n̄fam. el. j. s̄.
 e. **Jo. an.** inherēs opinioni sue dicit q̄ q̄ritas p̄ceptōis fru
 ctuum nō sic venit p̄sūptiue sicut q̄ritas vsuraz etiā i sup̄
 dictis terminis. ⁊ dicit q̄ hodie forsan p libros rōnuꝝ deci
 dentur p̄dicta p cle. vnicā. e. ti. ⁊ cū hoc dicto trāseunt hic
 cōiter doc. moderni. Ego dubito que istaz opinio sualeat
Mā s̄ Jo. an. facit q̄ cā vsuraz h̄z i se ānexū crimē iō iudex
 ecclesiasticus cogit. vt nō. xvj. q. vj. si ep̄m ⁊ infamiā iuxta
 ea que nō. i. s̄. p̄no. iij. q. vij. ⁊ i. l. i. p̄obū fenus. **C. ex q. ca.**
 iō v̄ q̄ ex solis p̄sūptōibus nō sit in tanta cā iudicandū ma
 xime cū nō sint violēte. vt. n. dixi. s̄. p̄no. iij. q. vij. mutare s̄
 vsuris sed isti non q̄ erat amicus vel als sibi seruauerat. ⁊
 sic nō pbat hoc eē q̄ ob hoc p̄tingit abesse. c. ij. de trāsla.
 pla. ⁊. l. neq; natales. **C. de p̄ba. q̄nimo** possēt dubitari nū
 quid sit locus delatōi iuramētū p̄ ea que nō. in. c. rā l̄ris d̄ te
 stibus. factū ad p̄dicta q̄s nō. **Inno. in. c. q̄** verisite d̄ p̄sup.
 possēt tñ admitti p̄ ea que. s̄. dixi ⁊ p. c. cū in diocesi de vsu.
 ⁊ in h̄ dubio recurrat ad iuramētum seruatis tñ bis q̄ nōn
 tur ⁊ h̄ntur in. d. e. si. ⁊ sic p̄cordare has opinioes. **Q**ue
 ro q̄liter r̄ndetur p̄ iuramētū istud de veritate. **S**o. dicit gl.
 j. q̄ p̄ v̄bum scio vel nescio sed in iuramento calūnie r̄ndet
 p̄ v̄bum credo vel nō credo. dicit tñ singl̄ glo. fi. q̄ eque p̄
 iudicat p̄fessio de credulitate sicut de veritate. itellige tu de
 facto p̄po nō alieno. vt in. c. l. 3. de p̄ba. ⁊. c. cuz cām de testi.
Item dic q̄ si r̄ndetur p̄ verbū nō credit nō incidit in p̄u
 rium l̄z postea p̄betur p̄rium. Secus in iuramento de veri
 tate. ar. in. c. cū ip̄sōibus. **J. e. ti. l. vj. ⁊ vide** latius p̄ Fede.
 p̄silio. xliij. in fi. ⁊ idē q̄s gl. ista t̄z **Speculator** i ti de d̄posi.
 s̄. vj. s̄. hoc tñ. ⁊ **Li. in. l. ij. s̄. q̄s** obseruari. **C. d̄ iura. calū.**
Dicit. n. Anno. hic quo ad p̄mā p̄tē glo. q̄ in iuramento d̄
 veritate r̄ndet nō soluz de eo q̄s scit sed etiā de eo q̄s non
 vidit si indubitatā h̄z de eo noticia. exemplū de **Xpo Con**
stantino ⁊ Justiniano imperatoꝝ. dicit tñ **Jo. an.** **Archb.**
 dixisse q̄ hec nō sūt verba **Inno.** sed certe **Inno.** h̄c iniaz
 exp̄sse etiā firmat ⁊ latius p̄sequitur in. c. si. de iura. calū
 vbi etiam **Jo. an.** ⁊ **Bo.** tangunt ⁊ vide q̄s ibi dixi. ⁊ in. c.
 l̄ras eo. ti. secus est in teste s̄m **Inno.** ibi ⁊ hic q̄s testis h̄z de
 ponere de his nō solum q̄ nouit seu indubitatā h̄z noticiaꝝ
 sed de his que acta ⁊ gesta sūt in p̄ntia ipsius. l. testium. **C.**
 de testi. ⁊ optime p̄batur. iij. q. ix. c. testes. **Alia** dicta glo. sūt
 clara ideo sp̄aliter non p̄sequor. ⁊ in eo q̄ vltima glo. dicit
 non esse malum vt in causis sp̄ualibus iuretur simul de ca
 lūnia ⁊ de veritate dicenda dic hodie vt habetur in. c. j. de
 iuramento calūnie li. vj.

Atellecto.

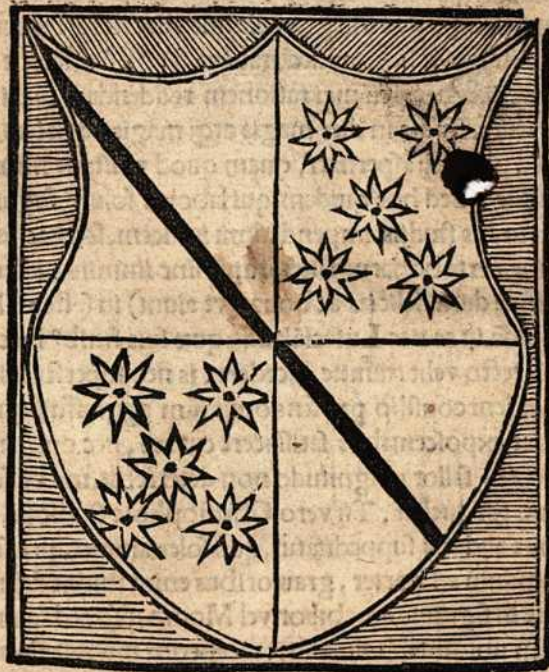
Casus. Si is q̄ p̄st iura
 uit non alienare nō valet
 alienatio quā postea fecit etiā si iurat nō p̄uenire
 iuratur. Sed hec sūmatio nimis restringit s̄ram
 ⁊ se nō solum sup iuramento sed etiā sup iuris de
 a latius dicetur. ideo sūmo sic. Si positus in di
 bona dignitas nō valet alienatio ⁊ ip̄semet

mittentes cām n̄. **Li. ibi q̄.** **Nō** p̄moregē
 alienationē facere d̄. **Nō** p̄moregē
 tatis ⁊ nō p̄pa ipsius regē ⁊ iuribꝝ regni. bōa. n. s̄
 ministracionē ipsiꝝ. hinc ē q̄ose habeat iurisdic
 dignitas nō diuiditur post mortē vel comitatus
 vt le. ⁊ nō. in. c. l. 3. de vo. ⁊ de Balig. inter filios d̄
 ministroꝝ ecclesiasticos pōt reuocare. **q̄**
 met indebite fecit de iuribꝝ dignitas ⁊ ad
 vt in. c. sigs p̄s̄hoꝝ de re. eccle. nō alie. ita ⁊ p̄
 tate seculari q̄nimo nedū pōt sed d̄. vt h̄. ⁊. xij. q. 3.
 xxxv. q. ix. q̄s quis p̄misit. **Nō** 3. q̄ rex coronat
 coronatiōis iurat nō alienare bona regni. Ex quo
 q̄ rex nō est merus d̄ns iurium regni sed potius p̄
 administrator. sile in ep̄o cū p̄secratur vt h̄ in p̄n. g
 tpe coronatiōis rex inūgit de q̄ inūctōe i. c. vnico
 vinct. **Q**uero qd si iste rex nō iurasset p̄us s̄z sc̄
 tione iurauit nō reuocare. **S**o. iste tex. p̄ma fronte
 q̄ tūc nō possēt p̄uenire cū nō reperitur h̄ iuram
 esse p̄rium. ⁊ sic cessat rō l̄se. ⁊ h̄ idē v̄i velle gl. in p̄
 guit vltimū iuramētū de si reuocādo eē illicitū q̄ ē
 licitū q̄ si vnū p̄rioꝝ est bonū ⁊ licitū reliquū malū
 tum. xxxij. di. hospitium. **S**z p̄rium firmiter est ten
 q̄ vt. s̄. dixi bona regni nō sūt p̄pa ipsiꝝ regis sed
 regalis. hic ē q̄ gl. nōbilis in. c. moyses. viij. q. j. ar.
 illū tex. regē eligendū p̄lectionē sicut impatoꝝ. **re**
 gimus l̄z glo. arguit i p̄rium. vij. q. j. deniq; ⁊. xxxij
 ⁊ de p̄suetudine seru. al. vltimū. ⁊ ita p̄bat in. d̄
 dicit tñ nōbiliter **Inno. in. c. grandī. de sup. neg.**
 p̄ncipio sp̄ale eē i regno q̄ reges nō p̄nt p̄uare nō
 sed neq; fratres nec alios p̄anguieos ex stirpe p̄n
 dentes a regno sola volūtate l̄z papa vel alius sup̄
 sit ipsū p̄uare ex cā. d. c. l. 3. de vo. hinc q̄s fortius e
 tatur de viribus donationis facte ecclie p̄ **Cōsta**
 fm omnes impatoꝝ nō pōt ad libitū alienare iura i
 beāt inter seculares p̄ncipes sup̄mā p̄tatem. **E**t ten
 q̄ impatoꝝ nō possit alienare in graue p̄iudiciuz i
 valuerit donatio facta ecclie. q̄ illa sup̄ior ⁊ nō ē p̄
 tio cū papa habeat saltē in h̄ntu a deo iurisdictionē
 de qua qōne plene p̄ **Bar. in p̄misio. s̄oꝝ. ⁊ p̄ Jo.**
 cle. romani. **J. e. ti.** Si q̄ impatoꝝ nō pōt fortī nec re
 j. in apibus. ⁊. xcvj. di. si impatoꝝ. **Iuramētū** q̄ de
 cando alienationē indebite sc̄z ē illicitū q̄ p̄ iu
 tendit in alteriꝝ dignitatis p̄iudiciū q̄ nō suādū. s̄.
 p̄tingat in fi. ⁊. c. ij. de pac. li. vj. ⁊. c. sicut n̄fis. s̄. e. **T**
 ramētū nō d̄z esse vinculū iniquitatis. s̄. e. p̄to. ⁊. xxxij. c
 uertendum. ⁊ h̄ v̄i velle g. o. n̄fa in medio i v. h̄mō
 menta ⁊c. vsq; ad finē nō obstat iste tex. a p̄rio in ex
 derat p̄mū iuramētū q̄ si bñ pōderet mouer p̄
 quaz quelibet ē p̄ se sufficiēs. **P**rima q̄ in p̄iudici
 ⁊ p̄ honozē regis alienare nō poterat. **S**ñ ex hoc
 reuocare. vñ posito q̄ cessat vna rō nō cessat p̄hoc
 s̄posito. in. sti. de nup. s̄. affinitatis. hanc p̄tē succi
 tit h̄ do. **An. ⁊ glo. in v̄bo libera. in. c. ij. de supplē. n**
 li. vj. sed ego firmiter teneo p̄ istū tex. q̄ s̄ p̄rio
 c. si diligenti de foro p̄pe. vbi d̄z nō var. **in. p̄ueniē**
 iudiciuz iuris publici. s̄c. c. ij. s̄. eo. ⁊ reducendo g
 ad p̄cordiam dic q̄ p̄ma p̄s fundatur sup̄ rōne iura
 de facto tollit excusationē de nō reuocando. **S**ecūda
 datur sup̄ alia rōne tex. l. q̄ d̄ iure in p̄iudiciū dignit
 nare nō poterat. **E**t q̄ dixi regē v̄l impatoꝝ nō pō
 nare in p̄iudiciū regni intelligit nōbiliter hic **In**
 alienatione p̄ quā leditur grauiter dignitas regalis
 h̄ interdicat omnis donatio vel alienatio q̄ bñ nōt
 p̄pū regū ⁊ p̄ncipuz est donare i. c. j. de dona. ⁊ id

INITIVM · SAPIENTIE · TIMOR · DOMINI ·

¶ Dilucidariū propositio-
num exponibilium Doctoris Ja-

cobi de Naueros in Complutensi Achademia ar-

tium ac sacre theologie professoris.

M. D. X X X V.

¶ Magnifico dño dño Christophoro de

Rojas alias de Sandoual, tum literis, tum generis stematæ clarissimo ac moribus ornatissimo Doctor Jacobus de Naueros. S.

¶ Cio plerosqz nō de futuros Chri

stophore magnifice, qui simul ac, vel viderint, vel audierint, me breue hoc exponibilem propositionum dilucidariū in publicum emisisse, mox criminantur clanculumq; mordere non vereantur, non decere virum theologum sacris literis vsq; adeo addictum/imo astrictum, cum Scotum publica lectura profitear, ad hæc minutula descendere. Quod si id quidem, quantumuis inulti, donauerint, me vel actum agere, vel aliorū scriinia cōpilare dicent, cum tot, nec exiguū nominis, non tractatū aliqū, sed integra volumina hac de re conscripserint. Sed hæc quidem cum consilii ac instituti mei rationem declarauero, si non satisfecerit haud moleste feram. Dicam tamen, quo tibi cui oculi & negotii mei rationem reddendam duxi, satisfaciā, Video quidem liberalium disciplinarum studia in dies magis atq; magis neglectū haberi, spretaq; iacere, nec alio quidem nomine à plerisq; aspernari, quam quod vtilitatis minimum, laboris multum studia hæc afferre videantur. Sed hos quidem, qui labores solum fugiunt, non laudo, quamuis nec tantum olei & somni in his studiis impendēdum iudicem, sed nec funditus quidem hæc studia euerti probarim, maior certe bonarum literarum hinc imminet iactura, Testatur id, hoc nostro sæculo Germania, quæ dum delicias ac bonas (vt aiunt) in sectatur literas, nimirum à melioribus degenerauit, qua quidē in re nec Luteciā laudo quæ suis finib; hæc studia (vt fama est) nup̄ exterminauit, Sed si quis recto velit tramite incedere, is nec superfluis indulgebūt, nec à necessariis abstinēbit. Hoc quidem consilio præsens opus sum aggressus, quo & scholasticorum precibus id à me amicabiliter exposcentibus satisfacere curauit, nec omnia ingerens, nec profutura omittens, Quo in opere ni fallor magnitudo non deterrebit, nec obscuritas grauabit, nec difficultas legentis ingenium torquebit, Tu vero Christophore studiosæ, cuius auspiciis, robur, animus, & meis conatibus audacia suppeditatur, quo soles animo, præsens opus suscipito, non quo te ad has nugas legendum adhorter, grauioribus enim studiis districtus longe maiora moliris, sed quo tuo nomine in signitus amabilior vel Momo ipso reddatur, nec enim vquam ve rebor, eum à quo tantum nominis, honorisq; receperim munusculo aliquo demereri, vt qui cum tuis eximiiis dotibus naturæ doctrinæq; tam celebre nomen inter Hispanos sis affecutus, his & si parua quidem, tum ad exteros, tum ad posteros Christophori nomen facile possit peruenire.

Bene vale.

¶ Licentiū Alphonſi de Henao Abulenſis in dilucidarium perspicacissimi Doctoris Iacobi de Naueros in professione theologica eiusdem authoris discipuli Carmen,

NE data verba putes p̄missi multa daturū
Ecce aliud lector doctius extat opus.
Quod tibi subtilis mira breuitate Naueros
Edidit, & mira commoditate simul,
Est breue succinctum, facundū, ac vtile, clarū,
Nō hoc quod possit carpere momus habet,
Desine scripta patrum, fauos depone labores,
Sat tibi pro multis iste libellus erit,
Et placido lector gaudens precor aspice vultu:
Munera, quæ nullo sunt peritura die,

Est res magna quidē, doctis & cognita paucis
Quā sibi præ reliqs hic q̄q; doctor habet,
Deserit hic nugas, ænigmata vana relinquit,
Quod non frugiferum colligit ille nihil,
Ergo tuæ meritam tradat sapientia palmam:
Doctrinæ, & capiti premia digna tuo,
Maior adest nostris quam præscis gloria factis,
Quam vis te solum sæcula nostra ferant,
Ois ī hoc studio meritos tibi doctor honores
Inuidet, atq; optat nomen habere tuum,

Dilucidariū ppositiōum ex ponibilium doctoris Jacobi de Naueros.

Inus

ille Origenes alte ac p funde egiptiorum, plaga contemplas: de scrip tibus quib' de egi ptios acriter pcessit: lo quens ait. Animalia ee per aerē volitantia: sed subtilia a deo: ac minuta: vt oculi visum nisi a

cute cernentis effugiant ac decipiant. Sicubi tamen infederint acerbissimo terrebare stimulo: ita vt circū uolantia nemo videre valeat: sentiat tamen mordētia ac stimulantia. Vcigitur dialectice simillima esse refert: que minutia ac subtilibus uerborum stimulis animas perforat: testata circumit calliditate: vt decepat nec videat: nec intelligat unde sibi decepto ac seducto sciderit. Calquidem Hieronym' assentitur inquis. Hone uobis videtur: in uanitate sensus r obcuritate mentis ingredi: qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur. At contra legimus: mosen. Danielem simulq' Solomone omi caldeorum ac egiptiorum scientia ac pofanis r secularib' disciplinis eruditos fuisse. Nec Hieronymum ac Origenem credendū est dialectice expertes. Et beatus Augustinus nō medioeriter in logica instructus uelut aliarum scientiarum organum necessarium nobis eam sepe comendat. Licet igitur illis uiris sapientissimis pariter ac sanctissimis tantum dialecticorum argutie irresolubilesq' logice amfractus argumētacq' sophistica stomachum commouerint. Arbitror eos non propterea in dialecticā innectos: vt omnino ea exterminanda atq' in scopulos (vt aiunt) cōsicienda esset. Sed vt superfluitas inimica: ingenia puerorum ob tenebrans atq' cōfundens: et ad alioia tendentia impediens procul pelleretur: a ente quodammodo rescinderetur. At ego Origeni ac Hieronymo herens: nec cōmiphis subtilitatem: nec bo uis hebetudinem: aut asini ruditatem amplecti uolui. Sed medium eligere: si medium dici debet. Nec enim ulla glorie aut iactantie cupiditas aut popularis aure applausus: me grauioib' studia implicita: ad hunc laborē suscipiendū cōpellit. Ad enim ingenii nostrum in hac re ostētare affectamus: sed potius cōmūnis futuri cōmodi studiū illexit: ut r ingeniarū artib' secretorib' pdessem: r ingenia puerorū ingeniosa a tenebrarū fuisse extimerē: ac ab odiosa r inimica plixitate liberarē. Elucidatur igit' ppositiōes q's exponibiles uocāt: a diffinitōe exordii sumere ope pōū duxi.

Prima conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Secunda conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Tertia conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Quarta conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Quinta conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Sexta conclusio. Propositio habere sensum obscurum non est propositio esse in euidenti quia ista propositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

cessu mvt comparatiuo r superlatiuus. quoddam ptiuationē finite vt infinitum. Quoddam importat specialem ac obscurum modum distributionis vt ly totus ac signa collectiua. et signa in complete distribuentia. et iuxta aliquorum sententiam omnia signa distributiuā. Quoddam est uerbu: et multiplex enā hoc. Itā quoddam importat definitionem. vt definit. quoddā in exceptionem. vt incipit. quoddam distinctionem vt difert. Et si que alia signa sunt que ppositiōes reddunt inuolutas ac plicatas expositiones egentes. Quid tamen sit ppositiōem habere sensum obscurum illud hucusq' exacte declarauit: certe non facile est ostēdere. tentabo tamen ego pro uiribus id sub breuibus explicare. Pro quo notetur q' idem est ppositiōem habere obscurum sensum r habere obscuram significatiōem. Quis sensus r significatio (vt in pposito capitur sensus) uerisaliter non conueniantur bene tamen vt ppositiōem conueniant. Nam terminus in complexus vt diffinitum bene habet significatiōem obscuram: non tamen sensum obscurum. Et igitur significatio superius ad sensum. cum sensus sit ppositiōnalis significatio dūtaxat. Hoc premisso sint aliquor conclusiones. Prima. Propositioem habere sensum obscurum non est ppositiōem esse in euidenti quia ista ppositio totū est matūs sua parte euidens est: et ex terminis eius nota et exponibilis est cō sū de comparatiuo. Etiam ista est mihi euidens. a. albedo difert. a. b. albedine. Sicut a. r. b. due albedines quas intuitus cognosco. Secūda conclusio. vt propositio dicatur habere obscurum sensum impertinēs est esse propositiōem dubiam: quia predicta non est dubia: et aliqua exponibilis est allicui dubia: non sōlū ante exponitiōem sed exponitiōe facta: quia etiam dubito exponentes et si non dubitem eas esse aliter exponentes: vt in sequentibus passim ostenderit. Et si pro nunc uultis exemplū sumatis in ista tñ papa dormit. que allicui scidit illi assignare has exponentes: papa dormit r nihil non papa dormit: erit dubia sicut r quilibet suarum exponentiū. Sequitur ex his exponentes exponere non esse probare ueritatem exponibiles. Quis aliquando de facto probent sicut aliquādo exponibiles probat ueritatem exponentiū. Imper finēs tamen est vt exponentes sint q' probent uel non probent ueritatē exponibiles vt ostensum est. Sed pro tertia conclusiōe premitatur: q' si allicui proponitur aliqua propositio in disputatione uel alias: q' si ille non percipit sensum aut significatiōem illius propositiōis: est quia non format mentalem ultimam illius: q' si formaret diceret se percipere sensum. Hinc prouenit q' petit iterum propositiōem sibi referunt: vt que quo format mentalem ultimam dicens se formasse duntaxat conceptus non ultimatos. Hinc etiam est q' latinus percipit sensum propositiōis latine r nō grece: quia istius non ultimam r illius ultimam format. Et igitur percipere sensum allicuius propositiōis eius mentalem ultimam formare. Et his etiam sequitur q' propositio culus mentalis ultimata cum difficultate formatur: solet dici propositio difficilis obscura ac obscuram significatiōem habens sicut est una propositio caudata ac plurib' terminis composita. His breuiter notatis potest ellici tertia conclusio. Propositio habens obscurū sensum est propositio uocellā aut scripta cui' mentalis ultimata cum difficultate format: uel ipsa mentalis ultimata cum difficultate formata. Sicut est propositio exponibilis. dicitur uel ipsa mentalis ultimata. r. quia etiam propositio ultimata dicitur exponibilis: r illa non propter aliud obicere habere obscurum sensum nisi quia cum difficultate format.

Quid habere obscurū sensum inuestigat.

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Origenes.

Hierony.

Augustin.

Diffinitio ppositiōis exponibilis.

De expositione propositionum vniuersalium.

Hinc sequitur exponentes exponere nil aliud esse quam facere intellectum facilius percipere sensum propositionis exponibilis: hoc est facilius formare propositionem vltimatam exponibilem. Et si queras in quo consistat ista maior facilitas dicerem quod consistit in hoc quod non oportet intellectum tibi conari ac tot circumloquia inquirere ut formet vltimatam: propositis exponentibus sicuti ipsi non propositis: ut quilibet in se potest experiri proposita sibi vna propositione exponibili difficili: qui autem sciat ipsam exponere nimis conatur: ac multis vijs inquirat: ut eius sensum percipiat. Scitis tamen exponentibus iam facile percipit sensum. Ecce igitur responsum ad difficultatem istam. Si tamen alicui non placuerit ipse pro suo ingenio aliam querat ego huic: nec ista probabilior: nec minus probabilem vidi.

De propositione vniuersali sit exponibilis.

De propositione vniuersali communiter loquitur inquiri an habeat sensum obscurum et exponibilis sit. Aliqui conabantur eam exponere per vnam copulatiuam cuius prima pars esset preterita predictae vniuersalis. Residuum dempto signo exponibili: nam id nomine preteritis vocant dummodo maneat eiusdem qualitatis cum exponibili: quare preterita ista nullus homo est animal: non est ista homo est animal. Sed ista homo non est animal. Et isti non sine fundamento vident esse vniuersalem negatiuam de eodem subiecto tamen de predicato contradictorio: ut istam omnis homo est animal: sic exponas: homo est animal: et nullus homo est non animal. Et isti non sine fundamento (ut putant) procedunt: nam ut inferius habet ostendi propositio vniuersalis affirmatiua conuertibilis est mutuo cum exclusiua de extremis transpositis. Consequenter. n. se iste due adiuuicem tantum animal est homo: et omnis homo est animal: ideo exponentes exclusiue que sunt iste: animal est homo: et nihil non animal est homo: non sicut facit: sed si conuertantur erunt exponentes vniuersales: que conuertentes erit iste homo est animal: et nullus homo est non animal: quas assignamus pro exponentibus vniuersalis. Ita assertio duo amplectitur: vnum verbum: et aliud falsum, quod vniuersalis et conuertentes exponentium exclusiue se mutuo inferant: indubitatum est: quod tamen ille propositio sensum vniuersalis clarius: quod ipsa explicat falsum censeo: quia ista nihil homo est non animal: ut cuiuslibet in aperto est: inuolutum habet suam significationem: sicut illa quam exponit: et cum maiori difficultate formo ego apprehensiuus illius quod vniuersalis: tum ratione signi vniuersalis negatiuitatis ex parte negationis infinitanter tunc. Preterea iste modus etiam si predictae propositiones exponeret: non est communis omnibus propositionibus vniuersalibus: non enim negatiuitas: quia in illis non habet locum suum fundamentum. Cum non sibi correspondeat exclusiue: nec omnibus vniuersalibus affirmatiuis: ut suo loco tangetur.

Secunda opinio exponens omnes vniuersales.

Alii vero et si cum primis afferant vniuersales propositiones exponibiles esse aliter tamen in eis exponendis procedunt dicunt propositionem vniuersalem siue affirmatiua siue negatiua exponi per duas propositiones: quarum vna sit preterita predictae vniuersalis: et secunda sit propositio vniuersalis negatiua in qua ponatur ly quin: gratia cuius denotetur: quod predicatum sic se habeat respectu cuiuslibet suppositi termini ex parte cuius sit expositio: sicut denotatur per primam exponentem se habere in ordine ad aliquod: et in hac secunda debent seruari omnes proprietates logicales: que in vniuersali ex parte copule et ampliationis et suppositionis terminorum: istam omnis homo est

animal: sic expones: homo est animal: et nullus est homo. quin ille sit animal. ista omnis homo fuit animal: sic homo fuit animal: et nullus homo est ut fuit homo quin ille fuerit animal. Sed hic modus vnum verum etiam asserit: aliud tamen falsum inuoluit sicuti precedenti opinio. Verum est nullo commisso errore vniuersalem et predictas propositiones mutuo conuerti: at tamen quod ille vniuersalem exponant error: est notissimus quid enim absurdius quam dicere hanc nullus homo est homo quin ille sit animal clarius sensum habere sensu istius: omnis homo est animal: cum habeat longe obscurior: nam ex parte de ly nullus equali eget expositione: cum alia ex parte de ly omnia: sed an ex parte de ly quin: cum resoluibilis sit in qui non aliquid eget manifestatione vniuersalis iudicet. Preterea cum illa secunda exponens sit vniuersalis: erit etiam exponibilis: et exponitur per aliam vniuersalem: et illa per aliam: et sic in infinitum. Rursum si predicta copulatiua exponat vniuersalem: igitur disiunctiua contradictoria exponet in definitam oppositam vniuersalem: quare iste due erunt exponibiles: homo est animal. et homo non est animal: quo nil absurdum. Et prima exponens istius: homo non est animal: erit ista: nullus homo est animal: quod est contradictoria prime istius: omnis homo est animal: et quo sequit aliud absurdum. I. que due propositiones se adiuuicem exponerent: patet: quia ista homo non est animal est exponens istius nullus homo est animal: et ostensum est istam aliam exponere. Igitur opinio omnino est irrationabilis. Sed circa hac difficultate: videtur mihi absque distinctione non esse procedendum. Dico ergo signa vniuersalia esse duplicia quedam: que est vniuersalitate particularitate aliqua inuolutis propositionibus: quas efficiunt in complete vniuersales reddunt: ut sunt vterque alter. I. que vniuersalis pro generibus singularibus: qualislibet vniuersalis pro cuiuslibet speciei aliqua qualitate: ly quamlibet: et similia. Alia sunt que sic distribuunt quod non particularizant: nec particularitatem inuolunt: ut ly omnis in hac omnis homo est animal: et ly nullus in ista nullus homo est animal: et tandem quodlibet signi distribuens pro singulis generibus et complete: que distinctione premissa. pono duas conclusiones. primam signa in secunda acceptione non sunt exponibiles: nec propositiones exponibiles reddunt: ista conclusio suadetur rationibus factis contra alias opiniones. Secunda conclusio. Signa in prima acceptione ego dicere exponibilia ac propositiones constituere obscuras expositiones egentes. non tamen dico esse exponendas aliquo predicto modo: sed per suas equivalentes categoricas: ista vterque homo est animal: pro ista aliquo duorum hominum dicitur homo est animal: vel pro ista aliquo duorum hominum vnum homo est animal: ista omne animal fuit in arca noe pro ista de qualibet specie animalis. aliquid animal fuit in arca noe. et ista qualislibet homo currit per suam equivalentem: et sic de alijs: et sue contradictorie etiam per suas equivalentes. Conclusio probatur. Ita sensum quem ego ista. plura omne animal fuit in arca noe: non possum percipere: aut cum difficultate percipio: capio alia audita: ut experientia constat. Preterea scholasticus petit sensum illius quem magister declarat: ac per aliam explicat. Etiam quero unde ly totus est signum exponibile: nisi quia inuoluit distributionem quam ex se non manifestat: propterea indiget expositione. Sic ly omne dum distribuit pro generibus singularum manifestat distributionem completam est inuolutam in complete: quia est particularitate admittit: eget ergo manifestatione distributionis ac particularitatis. Illa manifestatio sit per aliam propositionem sibi equivalentem: igitur ipsam exponit. sic dices de alijs. Nec inueniunt vniuersales categoricas aliam exponere si illa clarius sit. Nec sequit

De hoc

quod dicitur

propositio sit sententia circa expositionem vniuersalem.

inuenitur

prima conclusio.

quod dicitur

ide seipsum exponere ob id : q̄ vni equalens aliud declarat: quia hoc inconueniret: si equalentia illa esset in significando.

Ly oēs collectiue signuz exponibile.

Propter eandem rationem signa collectiua dicuntur exponibilia. Et videntur distribuere cōplectere: pro singulis suppositis termini cui addantur cum non sic distribuunt: quare istam propositionē omnes apostoli dei sunt duodecim: capiēdo ly omnes collectiue sic expones maxima collectio apostolorum est duodecim: vel sic tota collectio apostolorum dei est duodecim: nunquāq̄ inuenies signum collectiue esse singularis numeri. Etiam ly semper inuoluit distributionem quam nō aperte manifestat: propterea inter signa vniuersalia exponibilia habet numerari: ista semper feni: fuit feni: sic exponitur: omni tempore feni: fuit feni: q̄re ly semper fundit terminos mediae alia illa propositio esset falsa: causa quo nunq̄ defuisset aliqua feni: et si non semper eadem fuerit: sicuti ista est falsa feni: semper fuit feni: Eodem modo dicendum est de ly eternum: quando capitur sine cathegorematicē q̄ est signum vniuersale exponibile. Sed secundum q̄ diuersis copulis adiungitur diuersimodē exponitur: vt si copule de preterito iungatur: istam sic expones: ab eterno fuit angelus ante quodlibet tempus fuit angelus capiēdo tempus pro tempore vero vel imaginario. Si vero iungat copule de futuro ista in eternum erit angelus: sic expones: post quodlibet tempus erit angelus: vel sic exponas si vis: angelus erit et nunq̄ erit: ita q̄ non erit angelus: et consimiliter illa de preterito: idem iudicium erit de ly perpetuum. Aliquando ista signa capiuntur cathegorematicē: et tunc ly eternum valet sicut res eterna: ly perpetuum sicut res perpetua: et tunc ista venit concedenda: angelus fuit ab eterno: id est a re eterna: quia fuit a deo. Hoc signum totius etiam vniuersale signum est ac exponibile: si capiatur sine cathegorematicē: et exponit per ly quelibet pars: vt istam sic exponas: totus Socrates est minor socris: quelibet pars socris est minor socris: per ly pars intelligendo partem integram: nam essentialis non dicit minor socris. Si tamen de omnibus intelligas parum refert: et tunc dices predictam propositionem falsam: quando vero ly totus capitur cathegorematicē sumitur pro aliquo quod non est pars alterius: siue per se sit: siue in alio non refert. Et sic ista propositio venit concedenda totum quod est in mundo est in oculo meo: quia aliquid quod non est pars alterius est in oculo meo quia visio: et ista est falsa caput est totum. Alio modo etiam solet capi cathegorematicē pro re que habet partes: non considerando siue talis res sit pars alterius siue non: et sic ista est vera caput est totum. Alio etiam dicunt q̄ sine cathegorematicē: aliter etiā caput. s. vi. valet ly totus: sicut ly omne: vt si dicas: totus q̄ habeo tibi do: id est omne q̄ habeo.

Ly semp gnū exponibile.

Pro primi expeditione dico q̄ propositio exclusiua est propositio in qua dicitur exclusiua determinat totam propositionem. Et est duplex quedā est: in qua dicitur dicitur excludere gratia pluralitatis / aut gratia numeri: ob id q̄ denotat exclusionem fieri ab aliquo numero. vt ista tantum quatuor sunt elementa: quedam est in qua dicitur excludit arietatem, vel gratia arietatis: aut non idem prout: quia denotat exclusionem fieri ab alio non gratia numeri. vt ibi tantū animal est homo. Sed ista est duplex quedam est: in qua denotatur exclusionem predicati fieri ab alio, vt iste tantum animal est homo: tantum homo non est animal. Alia est in qua denotatur exclusionem subiecti fieri ab alio: vt iste homo tantum est animal. homo tantum non est animal. quo nam pacto in illis, dicatur exclusionem predicati fieri: in istis subiecti assignando earū exponentes apparebit. Primo igitur differemus de illis in quibus fit exclusio predicati. Secundo de alijs in quibus fit exclusio subiecti. Quis comūter logicus eas inter propositiones de exclusiua copula connumerat. ego tū cō Scoto simpli exclusiua dicitur: vt suo loco aperte ostendam. Tertio de exponendis gratia pluralitatis: circa primum tria faciemus. Primo modū exponendi assignabimus. Secundo de conuersione earum in vniuersales determinabimus. Tertio de eandem oppositione disputabimus: ac suppositionē terminis earum assignabimus. ascendere ac descendere sub eisdem docebitur.

Ly eternū ac ly perpetuū signa exponibilia.

Ly totus signuz exponibile.

Notandum est primo pro expositione propositionum exclusuarum in quibus fit exclusio predicati gratia arietatis: q̄ quatuor sunt ordines talium propositionum: quedam sunt que dicitur simpliciter affirmatiue: in quibus nec dicitio nec copula negatur: vt ista tantum animal est homo. quedam sunt que dicitur propositiones negatiue: et exclusiue affirmatiue: in quibus copula negatur non dicitio. vt ista tantū animal non est homo. quedam sunt que dicuntur simpliciter negatiue: in quibus et dicitio et copula negatur. vt ista non tantum animal est homo. quedam sunt q̄ dicuntur propositiones affirmatiue et exclusiue negatiue. vt ista non tantum homo non est animal: in qua copula affirmatur et dicitio negatur. Propositio primi ordinis (cum dicitio exclusiua includat vniuersalitatem: et ibi non negatur) exponitur per vnam copulatiuam. Cuius prima pars erit preiacens exclusiue: et secunda erit preiacens prepositis duabus negationibus termino inclusio (voco terminum inclusum: terminū quem immediate exclusiua determinat) prima negantem: et secunda infinitanter sumpta. ista tantum animal est homo: sic expones. animal est homo: et non non animal est homo. Sed vt cognoscas differentia negationum: des sic secundam exponentem. nihil nō animal est homo. Propositio secundi ordinis cum dicitio etiam in ea nō negatur. exponitur etiam per vnam copulatiuam: cuius prima pars est preiacens: et secunda eadem pre-

simpliciter exclusiua / sed de exclusiua extremo appellatur: ob id q̄ solum est extremū: non totius propositionis determinatio. Quando nō est pars extremi dupliciter etiam sumitur. quia aut potest esse dicitio copule determinatio. et sic denominat propositionem de exclusiua copula. vel est propositionis determinatio: et denominat propositionē simpliciter exclusiuam. Juxta istam diuisionem sic procedemus. Primo differemus de propositionibus exclusiuis. Secundo de propositionibus de exclusiua copula. Tertio de propositionibus de exclusiua extremo.

Pro primi expeditione dico q̄ propositio exclusiua est propositio in qua dicitur exclusiua determinat totam propositionem. Et est duplex quedā est: in qua dicitur dicitur excludere gratia pluralitatis / aut gratia numeri: ob id q̄ denotat exclusionem fieri ab aliquo numero. vt ista tantum quatuor sunt elementa: quedam est in qua dicitur excludit arietatem, vel gratia arietatis: aut non idem prout: quia denotat exclusionem fieri ab alio non gratia numeri. vt ibi tantū animal est homo. Sed ista est duplex quedam est: in qua denotatur exclusionem predicati fieri ab alio, vt iste tantum animal est homo: tantum homo non est animal. Alia est in qua denotatur exclusionem subiecti fieri ab alio: vt iste homo tantum est animal. homo tantum non est animal. quo nam pacto in illis, dicatur exclusionem predicati fieri: in istis subiecti assignando earū exponentes apparebit. Primo igitur differemus de illis in quibus fit exclusio predicati. Secundo de alijs in quibus fit exclusio subiecti. Quis comūter logicus eas inter propositiones de exclusiua copula connumerat. ego tū cō Scoto simpli exclusiua dicitur: vt suo loco aperte ostendam. Tertio de exponendis gratia pluralitatis: circa primum tria faciemus. Primo modū exponendi assignabimus. Secundo de conuersione earum in vniuersales determinabimus. Tertio de eandem oppositione disputabimus: ac suppositionē terminis earum assignabimus. ascendere ac descendere sub eisdem docebitur.

Diuidit propositio exclusiua.

Scotus 3. d. 1. in 6. q. 12.

Quatuor sunt ordines exclusiuarum.

Ccedentes ad exponendas propositiones quas exclusiuas appellat. Pro nota signū exponibile id esse: q̄ de notat aliquid alicui conuenire: et ipmet ab alio remoueri (q̄ descriptio ex dicitis erit manifesta) vt ē quodlibet istorum. nātū. tantū modo. solū. solū modo. precise. vnicus. dicitur. et que consimiliter significant. Sed amplius notandum: quodlibet istorum signorum multipliciter posse reddere propositionē in qua ponitur. Et diuersimodē ac equiue in illa sumi possit. potest enim dupliciter se habere: vno modo sicut pars extremi. alio modo nō sic. primo modo reddit propositionem que nō

De exclusiuis agitur.

Notandum est primo pro expositione propositionum exclusuarum in quibus fit exclusio predicati gratia arietatis: q̄ quatuor sunt ordines talium propositionum: quedam sunt que dicitur simpliciter affirmatiue: in quibus nec dicitio nec copula negatur: vt ista tantum animal est homo. quedam sunt que dicitur propositiones negatiue: et exclusiue affirmatiue: in quibus copula negatur non dicitio. vt ista tantū animal non est homo. quedam sunt que dicuntur simpliciter negatiue: in quibus et dicitio et copula negatur. vt ista non tantum animal est homo. quedam sunt q̄ dicuntur propositiones affirmatiue et exclusiue negatiue. vt ista non tantum homo non est animal: in qua copula affirmatur et dicitio negatur. Propositio primi ordinis (cum dicitio exclusiua includat vniuersalitatem: et ibi non negatur) exponitur per vnam copulatiuam. Cuius prima pars erit preiacens exclusiue: et secunda erit preiacens prepositis duabus negationibus termino inclusio (voco terminum inclusum: terminū quem immediate exclusiua determinat) prima negantem: et secunda infinitanter sumpta. ista tantum animal est homo: sic expones. animal est homo: et non non animal est homo. Sed vt cognoscas differentia negationum: des sic secundam exponentem. nihil nō animal est homo. Propositio secundi ordinis cum dicitio etiam in ea nō negatur. exponitur etiam per vnam copulatiuam: cuius prima pars est preiacens: et secunda eadem pre-

De expositione propositionum exclusivarum.

faciens prepositis duabus negativibus termino Includo prima negatur secunda infinitanter sumpta. ista tamen homo non est animal/ sic exponitur. homo non est animal: et nihil non homo non est animal: que equivalet huic omne non homo est animal. Propositio tertia ordinis cum dictio negetur: contradictorio modo ad propositionem primi ordinis (Quia non semper ad unquam contradictio servetur) exponitur per unam disjunctivam: cuius prima pars est prelatens: et secunda est propositio affirmativa eiusdem predicati/ cum exclusiva: addita negatione infinitanter sumpta termino Includo omnibus alijs invariantis. ista non tantum animal est homo/ sic exponitur: non animal est homo: vel non animal est homo. Propositio quarti ordinis est in ipsa etiam negetur copula: exponitur contradictorio modo ad propositionem secundi ordinis per unam disjunctivam: cuius prima pars est prelatens: et secunda propositio affirmativa eiusdem predicati cum exponitur: et addita negatione infinitanter tertia termino Includo. ista non tantum animal non est homo/ sic exponitur. non animal non est homo negationibus tertia negatur: alias non esset prelatens: vel non animal non est homo prima infinitanter sumpta.

Secundo notandum, quod in qualibet propositione exclusiva: tria veniunt consideranda: vna quod in illa virtualiter continetur: duo quod formaliter includuntur. est enim ibi terminus inclusus: qui est terminus immediate a dictione exclusiva determinatur. est etiam terminus exclusivus qui est terminus cuius exclusio fit: ut predicatum in propositionibus pre-assumptis. est tertius quod virtualiter in exclusiva includitur: scilicet terminus a quo fit exclusio: et terminus contradictorius termino Includo. in hac propositione ista sunt animal denotat: animal puenire homini: et excludi a non homine: ideo in illa terminus inclusus est animal: et terminus exclusivus animal: terminus a quo fit exclusio est non homo. Sed notandum quod predicatum non quomodo dicitur: sed excludit: sed exigitur copule: scilicet copula est affirmativa predicatum affirmativum: ut in prelatens animal: aut potest animal. et in ista ista substantia non accidens/ non esse accidens: ita quod illa propositione denotat: non esse accidens puenire substantie et excludi a non substantia. Sed in propositionibus contradictorijs idem termini includuntur denotat. Ex his apparet infinitum signi exclusivum. quod denotat aliquid terminus exclusivum. aliquid termino Includo puenire: et terminus exclusivus ab alio. ita termino a quo fit exclusio remoueri: et quare predicatum in predicatis propositionibus partim inclusum partim exclusivum potest dici inclusum respectu termini includi simpliciter: exclusivum respectu termini a quo fit exclusio. Sed in sequentibus simpliciter istum terminum exclusivum vocabimus.

Modus exponendi in liquorum.

Notandum est tertio, quod antiquitus assignabatur scda exponens pluralis ab. ut ista ista animal est homo sic exponeret. animal est homo et nihil aliud ab animal est homo. Sed contra hoc ceteri insistant: quia sequitur hanc esse veram. ista patet deus de cuius falsitate constat: cum sit etiam deus sit. veritas tamen sic exponedo. pbat: nam de patre non est dubium patet de deo: ista est haec et nihil aliud a patre est deus: quia ly aliud a patre solus supponit. pro illo quod non est eiusdem entitatis est aliud in neutra terminatioe iuxta communem sententiam impoet: distinctione essentiali: et verum est quod nihil quod est alterius entitatis a patre est deus. Similiter arguunt de ista quod est vera. ista hoc insistant erit insistant demonstrado insistant futurum: quia scda exponens erit ista nihil aliud ab hoc insistant erit insistant: quia negativa de extremis non supponetur. pro eodem est ly aliud ab hoc insistant non supponat. pro insistant aliquo: cum nulli erit aliud ab isto: quia nulli erit est ista. Et arguunt de ista. ista hoc sentit suis sentit: suppo-

tiendo quod vulgarissimum est etiam apud sapientes quod nunquam fuerit due senices simul: plures tamen perierit. et supponatur etiam ly suis vnire. pro insistant. modo facto exponedo illa est vera: et ista falsitas est nota: ut patet per eiusdem de extremis transpositis. Sed credent ego doctores antiquos: cum sic exponenda cepisse ly aliud mere negatiue: ut tantum valeat Socrates est aliud a platone: sicut Socrates non est plato: Socrates est aliud a chimera Socrates non est chimera. quare exponentes predictam propositionem quas ipsi assignabatur: nos assignauimus: sunt equalitates: quare argumenta nihil concludunt. Alii etiam antiqui sic dabatur scdam exponere. nihil quod non est animal est homo et sufficienter quod nec valet dicere ut quod dicitur (propterea quod ly nihil includit ly ens: et in simili forma dabo alia ponere ly lapis) expositione esse in sufficienter. quia capio ly nihil ac si nullum substantiam includat. certe ego propter istas futiles rationes non recederem ab expositione antiquorum positionum quod quilibet carum intelligibilior: sit neohyrica: et ista ac theologia si alicuius exclusivum indigeret exponere aliquid predicatum vterque potest et puenit.

Salua exponitio animalium liquorum.

Quarto notandum quod dictio exclusiva potest excludere singulariter tantum: aut pluraliter tantum: aut singulariter et pluraliter: quod est simpliciter excludere. Si fiat exclusio singulariter solus dabo scdam exponere terminus a quo. fit exclusio debet determinari signo vniuersali singularis nberi. ut ibi nihil non animal est homo. Si fiat exclusio solus pluraliter terminus a quo fit exclusio debet determinari signo pluralis nberi: ut sic hic ista animal est homo excludat pluraliter. sic dabo scdam exponere. nulla non animal sunt homo. Si vero fiat exclusio simpliciter: debet terminus quo fit exclusio determinari signis pluralis et singularis nberi: ut ista sic scda exponens nihil vel aliqua non animal est homo. vel sic nihil non animal est homo: absolute ly nihil a numero. Et in sequentibus quando non faciemus mentionem de exclusioe plurali aut de exclusioe singulari: sed exponemus intelligere expositione fieri ac si exclusio fiat simpliciter. Casus est etiam exclusioe fieri simpliciter: disputabimus: an exclusiva habeat vim in terminis transpositis. Sed ut plurimum quando terminus inclusus et predicatum sunt termini singularis nberi non collectiuum: fit exclusio singulariter tantum: quando aliquid illorum est pluralis: fit exclusio pluraliter tantum: quando aliquid est collectivum fit simpliciter ut ibi: ista ens est binarius: quia falsa est ut patet per vim de terminis transpositis. Si in exclusio fieri singulariter haec est, sic exponeret: ens est binarius quod etiam haec est: ut patet ex falso state sue contradictorie. Si in exclusio fiat simpliciter: sicut debet fieri in istis inuenies exponedo ut dictum est scdam exponere falsam. nihil vel aliqua non ens est binarius: cum sua contradictoria sit haec. aliquid vel aliqua non ens est binarius: quia ista non ens est binarius demonstrado duos lapides

Exclusio singulariter et pluraliter.

Quinto notandum quod aliquando subiectum exclusivae habet plures partes: quod aut possunt accipi vnicuique acceptioe aut pluribus: et potest fieri exclusio ab opposito totum vel ab opposito partis. Si prima in scda exponere totum aggregatum debet infinitari vna negatioe supra totum cadente. Si vero fiat exclusio ab opposito vnius partis: in scda exponere illa pars debet tantum infinitari. quare ista propositio ista homo equus est animal est equus: cum possit ly ista determinare solus determinatione et non totum aggregatum: tunc fiet exclusio ab opposito partis: et erit ista secunda exponens nihil non hominis equus est animal: ut ly non infinitet solus ly homo. Si vero fiat exclusio a toto: scda exponens erit eadem ut ly non cadat supra totum: et equalibit huic nihil non equus homo est animal: patet exponens equalibit huic aliquid homo equus est animal. Et sic no-

Exclusio ab opposito totum vel partis.

tatis sit conclusio ultima, q ab exponētibus ad exponē-
bilem gra aletatis in qua sit exclusio pdicta ab opposi-
to inclusi & cōtra est bona pna. atq ab exponēbili copu-
latiue ad quilibz suarū exponētū est valeat a tota
copulatiua ad quilibz suarū partū. nō in a quilibz ex-
ponēte ad exponēbilem: qā nec a parte copulatiue ad to-
tum. Ab exponēbili tamē distinctiue ad nullā exponē-
tū valet bene in eōtra: valet enim a parte distinctiue
ad totū: licet nō eōtra. Sequit ex hac cōclusiōe. hos
modos arguētū eē bonos, vna exponētū exponēbili
copulatiue est falsa: igit & exponēbili. Etā exponēbili
est vera igit quilibz exponēs. etiā sequit exponē-
bili distinctiue est falsa: igit & quilibz exponētū.
Et etiā aliqua exponētū est vera igitur exponēbili.

Arguēt pa-
mo.

¶ Cōtra tū istā cōclusiōnē alii pene infinitis
arguētis instāt nos in qā doctrinā pcedere in tēdis-
mus pauca ac omnia (nō enī alioq dedignabimur ar-
gumēta facere. dū modo bonas tāgant difficultates) &
soli illa q ad maiore pdictorū intelligentiā cōducit for-
mabim⁹. non replicis inanib⁹ aut fortuitis solutiōib⁹
ea pstra facietes. p̄tio igit. sic arguit. Nō sequit tā-
tū. a. hō nō est aīal: ergo. a. hō nō est aīal: & nihil. a. non
hō nō est aīal: tū arguit p̄ reglam quia ab exponēbili
ad exponētū igit regula falsa. Discurus est bon⁹ &
minoz vera. p̄bat maior: quia antecedēs ē verū & cōse-
quēs falsum reb⁹ vi nūc. sequitū falsitas ap̄tē p̄bat
tur ex vitate cōtradictōie scōe exponētū q ē ista. a. nō
hō nō ē ens. p̄bat quilibz singularis sub ly ens erit a. S
vitas antecedētis. p̄bat: quia bene sequit a hō nō est
ens & omne nō hō ē ens: ergo tāum a hō nō ē ens. Cum
arguētū pcedat ab exponētū ad exponēbile: tamē
antecedēs ē verū/ergo & p̄ns. de p̄tima parte antecede-
tis nullū dubiū & secūda etiā nota ē quia quilibz singu-
laris sub ly non homo ē vera. igitur tē.

Responso
ad argumē-
tum.

¶ Arguētū hoc inquirīt modū assignādī
scōam exponētū. qū in p̄tia exponēte ponit distribu-
tio aliqua: quia vt recte assignet scōa: refert illā distri-
butionē particulare aut cōfusam respicere suppositio-
nem. p̄tio quo notet sequēs regula in scōa exponēte
opozet terminos supponere cōtradictōio modo ad
terminos in p̄tia exponēte. taliter q̄ si in p̄tia distribu-
tur aliqua in ordine ad alit terminū stantē cōfuse: in
scōa talis termin⁹ opozet q̄ supponat determinate: &
si distribuatur in ordine ad determinatā: debet stare p̄su-
se. ex quo p̄t exponētū p̄tio assignatas huic tū a hō
nō ē aīal eē legitimas: cū in hac nihil a nō hō nō ē aīal
ly aīal supponat determinate: vt constat ex cōtradictō-
ria. quare in scōa p̄tia nō arguit ab exponētū ad ex-
ponēbile in aliquib⁹ nō refert sic: vel sic exponere vt in
ista tū a hō omis hō ē. Et tamē vt secure i omib⁹ p̄ce-
das: memēto sequētē regulā seruare. dādo scōaz expo-
nētū p̄ponat negatio toti p̄tie solo subiecto illi: varia-
to in ei⁹ cōtradictōiū. Sicut hic fit nihil a nō hō nō ē
aīal: que huic equialet omne non homo ē. b. aīal.
ex quo patet arguētū solutiō.

Regula.

Regula.

Secundo
arguitur.

¶ Secūdo sic arguitur, nō sequitur tātū deus
necessario nō ē creatura: igit de⁹ necessario nō ē crea-
tura: & omne nō deus necessario ē creatura: & tū arguit
ab exponēbili copulatiue ad copulatiuā suarū exponē-
tū: igit conclusio pdicta falsa. p̄na ē bona: & minoz videt
vera: ex modo assignato exponēdi p̄pnes scōi ordinis
maior tū. p̄bat: qz p̄ns ē falsum: cū cōstet de falsitate se-
cūde exponētū: & aīe verū si capias ei⁹ legitimas ex-
ponētū: sic exponēdo deus necessario nō ē creatura: q̄
vera ē: & nihil nō deus necessario nō ē creatura: cui⁹ ve-
ritas p̄t p̄ falsitate sue cōtradictōie: sic; aliquid nō de⁹

necessario nō ē creatura: cui⁹ equi valeat huic aliquid
nō deus impt ē creatura q̄ falsa ē. ¶ Ad hoc argumē-
tū rīdet cōcedendo p̄nam illā non valere: & aīe esse ve-
rum & p̄ns falsum: negat tū minoz: quia scōa p̄positio
nō ē exponēs exclusiue: nec seruas modū exponēdi
quē assignam⁹: nā debes p̄ponere duas negationes
vna negat & alia in finitāter termino icluso: vt postea
facis probando veritatē antecedētis. Si tū dicas af-
fertur esse illā scōam exponētū in qua p̄ponunt ille
negatiōes: equialere vnt de signo vti affirmatiuo si-
mili illi assumptio: dico q̄ verū est si cetera maneat pa-
riamā in illa cui p̄ponunt negationes: copula manet
cōtradictōio modo ad copulā p̄tie exponētū. Circa
q̄ sequēs regula notet: assignādo scōaz exponētū ex-
ponēbili: cui⁹ signū habet virtutē supra copulā: copu-
la debet sumi cōtradictōio modo ad copulā p̄tie expo-
nētū: quare equialens istū nihil nō deus neces-
sario non est creatura: q̄ est legitima exponēs. p̄posi-
tionis assumptio: erit ista omne non de⁹ possibilē ē crea-
tura: cui⁹ sensus est: omne q̄ non possibilē est: de⁹ pos-
sibiliter est creatura. ¶ Circa q̄ notabis illā regulā
q̄ est exclusio fiat ab opposito termini inclusi: q̄ in se-
cūda exponēte debet capi termin⁹ omnino contra-
dictōio: q̄ si termin⁹ inclusus sumat in exclusi-
ua in ordīne ad istā vel illā copulā: in ordine ad eandē
debet infinitari in scōa exponētū: hoc ē cōmuniter dis-
curus: q̄ debet infinitari scōm exigentiā ampliatio-
nis. que regula soluet q̄ plurima sophismata. Si ta-
men nitāris p̄bare falsitas istū: tamē deus necessa-
rio nō est creatura: quia infert istā tānt deus p̄possibi-
liter nō est creatura: sicut subalternās suā subalternā-
tam q̄ falsa & impossibilis est: vt p̄t p̄ veritatē ac neces-
sitate cōtradictōie secūde exponētū: q̄ est ista ali-
quid q̄ nō possibiliter est deus possibiliter nō ē crea-
tura: dico negando cōsequētū nec antecedēs est subal-
ternans cōsequētis. ¶ Circa q̄ etiā nota tertiam re-
gulam: q̄ ad cognoscendū an aliqua exponēbili sit il-
latiua alterius: non solum animaduertendū est ad expo-
nēbiles sed ad exponētes: nam qualem habitudinem
habebunt exponētes eandē & exponēbiles modo in
proposito exponētes predictarum propositionū sic
se habent: p̄tima antecedētis est subalternans cō-
sequētis & secūda consequētis est subalternans se-
cūde antecedētis: quare ille propositiones nō se inu-
tuo inferunt: imo sunt impertinentes: quia econuer-
to in istis non sequitur. tantū creatura possibiliter non
est ens igitur: tantū creatura necessario non est ens: et
in similib⁹ dantur simul vere ac simul false.

Responso
ad argumē-
tum:

Regula.

Regula.

Regula.

Tertio gra-
guitur.

¶ Tertio sic arguitur, non sequitur substan-
tia & leo sunt animalia: & substantia & nihil non leo sunt
animalia: igitur substantia & tantum leo sunt anima-
lia: nam rebus vt nunc datur antecedens verum & con-
sequens falsum. q̄ antecedens sit verum de p̄tima ex-
ponēte constat: & veritas secūde patet dando singla
res prius ex parte de ly substantia: nam illa erit vera in
qua demonstrabitur vnus lapis: & deinde descendē-
do sub ly non leo omnes singulares erunt vere. q̄ an-
tecedens sit falsum patet si descendas sub ly substan-
tia: inuenies omnes singulares falsas: q̄ videbis si va-
tis singularib⁹ de inde exponas: nā si sub ly substantia
demonstraueris nō aīal p̄tia exponēs erit falsa: si vero
demonstraueris aīal: secūda erit falsa: & tamen in cō-
sequētia p̄tie assumpta arguitur ab exponētibus ad ex-
ponēbile: qā videt seruari modus exponēdi pdict⁹ igit.

¶ Ad hoc dicitur concedendo consequentiā
nihil valere: ob id q̄ arguitur a pluribus determinā-
tis lig

De expositione propositionum exclusivaru.

ita ex parte de ly substantia in expōibilibus respectu mul-
titudinis include in ly tantum. quare oportet prius illam
determinatam removere dando singulares ac de-
inde exponere: quod seruetur pro regula in similibus
propositionibus: in quibus precedat aliquis terminus
communis p̄o probabilis signum exponibile. dixi p̄o
mo probabilis nam hic a substantia r̄tatum leo sunt
animalia bene exponeres immediate: non tamen hic
hominis tantum equus est animal: nam casu quo so-
lus sortes possideat equum r̄ leonem exponibilis erit
falsa: r̄ exponens vere. Nec hic equus tantum So-
crates est animal: n̄ casu quo Socrates habeat equū
et alii homines etiam: exponibilis esset vera exponen-
tibus falsis: idem seruandum est in propositionibus se-
cundi ordinis siue singulariter pluraliter aut simpliciter
excludas.

Quarto

Quarto sic instatur, non sequitur tantum
homo est ipsemet: ego homo est ipsemet: r̄ nihil non
homo est ipsemet: r̄ tamen arguitur per regulam: igitur
regula falsa. minor apparet vera: quia non videtur
quo alio modo: veniat illa propositio exponēda: r̄ ma-
ior ostenditur: cum antecedens sit verum vt patet per
eius vniuersalem: que est ista omne ipsemet ē homo. r̄
consequentis falsitas constat: quia contradictoria se-
cunde exponentis est vera: que est ista aliquid nō ho-
mo est ipsemet: quia lignum est homo r̄ est ipsemet.

Responso

Quia tota difficultas argumēti stat in mō referēdi
relatiui in exponentibus r̄ exponibili. Nota q̄ sicut
relatiuum exponibilis refert antecedens suum pos-
itum secum in eadem propositione. Sic relatiuum expo-
nentis siue fuerit affirmatiua siue negatiua debet re-
ferre idem antecedens positum in eadem propositione
secum. sicut in contradictoria solet dogmatizari: q̄ re-
latiuum in affirmatiua refert suum antecedens in ea-
dem affirmatiua positum: r̄ in negatiua idem positum
in eadem. Sic habes dicere de relatiuo in exponibili
et exponentibus. Hoc tamen intelligendum venit vbi
modo relatiuum non refert terminum alterius pro-
positionis ab exponibili nam tunc relatiuum in expo-
nentibus eundē terminū in alia propositione refert vt
ibi Socrates est r̄ tantum homo est ipsemet. Si ly ip-
semet refert ly Socrates r̄ non ly homo idem habet
referre in exponentibus. Ad argumentum igitur di-
catur consequentiam esse bonam r̄ negatur contradi-
ctorium secunde exponentis esse falsum: quia cum in
ista nihil non homo est ipsemet antecedens relatiue ē
ille terminus infinitatus qui erat antecedens in expo-
nibili r̄ in prima exponente in sua contradictoria puta
in ista non homo est ipsemet erit etiam antecedens re-
latiue q̄re illa ē falsa. cōsequēter dicendū est in hac p-
positione tantū homo videt se r̄ eius exponentibus. q̄
si ly se refert ly homo in exponibili idem debet refer-
re in exponentibus r̄ contradictoria ear. aspiciendū est
ad hāc ppōnē nā multiplex est cū possit relatiue refer-
re ly homo aut ly vidēs aut terminū positū in alia ca-
thegorica. r̄ p̄terea nō solū casu variato sed in varia-
to manēre pōt variari in veritate ac falsitate. Itā casu
quo quodlibet aīal videat se: r̄ nullū videat aliū si res
ferat ly vidēs est falsa si ly homo est vera.

Dubium.

Circa tamen modū exponēdi propositio
nes exclusiua adhuc restat dubiū: de ppōnib⁹ in qui-
bus termin⁹ inclusus supponit determinate aut distri-
butiue: vt sunt iste due tm̄. b. hō ē aīal tm̄ om̄is hō est
aīal: de quaz p̄ia s̄: q̄ p̄i⁹ ascēdendū ē sub ly. b. hō: q̄
expōat r̄ de inde expōere: cū ille tm̄ hō suppoat de-
termine rōne de ly. b. r̄ ratio ē: quia q̄cūq̄ suppositio

confusa pōt impediri a quocūq̄ alio signo habēte vir-
tutē oppositā: sicut suppositio p̄fusa ibi om̄is hō ē aīal
impedit ibi om̄is hō ē. b. aīal. Sic in p̄posito p̄fusa de-
ly tantū impedit a ly. b. r̄ etiā a ly om̄is in sc̄ba p̄posi-
tione. Si tm̄ a parte p̄p̄icati ponat. b. vt in p̄ia tm̄ om̄is
hō est. b. aīal: nō est necessariū dare singulares p̄ius q̄
exponat: quia semp ly aīal suppoit distributiue: q̄a si-
gnū distributiū nō impedit a virtute sua distributiue
nisi a negatiue ly. b. tm̄ ibi denotat: q̄ in p̄ia exponēte
ly aīal supponat determinate: poteris tm̄ si vis p̄dictaz
ppōnē exponere: addēdo relatiuū idē p̄p̄icati i sc̄ba ex-
ponēte. De sc̄ba ppōnē dicendū ē q̄ non refert aut illā
immediate exponere aut in mediate sub termino in-
cluso dare singulares si tm̄ exponas oportet i exponē-
tibus nō facere ly om̄is parit̄ extremi. Sic om̄is hō ē
aīal. r̄ nō nō om̄is hō ē aīal. r̄ si facias r̄ificationē sub-
iecti sc̄de exponētis: sic debes facere hoc non om̄is hō
vt ly om̄is non fiat pars extremi. non sic hoc ē nō om̄is
hō. r̄ subiectū affirmatiue sic debes verificari hoc om̄is
hō est. Itā alia daret exponibilis falsa exponē-
tibus veris: aut eōd̄ra. Itā ista est falsa tm̄ om̄is deus
est p̄ona: vt patet dādo singulares sub ly de⁹: r̄ tm̄ ista ē
vera om̄is de⁹ est p̄ona r̄ ista nihil nō om̄is deus est
p̄ona: q̄ si ly om̄is fiat pars extremi est negatiua in
qua subiectū nō supponit pro aliqua persona.

Preterea notādū q̄ ly vnicus difert ab aliis
signis exponibilibus: quia solū excludit a reb⁹ eiusdē
speciei: vt si solū Socrates esset in collegio: r̄ si citam⁹
alia aīalia vnta hec venit concedenda vnicus hō ē in
collegio. Alia signa excludit etia a reb⁹ alteri⁹ spe-
ciei. Sed s̄ ly solus distinguit: quia aliquādo capif ca-
thegorematicē r̄ valet vt ly solitar⁹: dū ista cōcedit so-
lus Socrates currit: si Socrates currat cōpluri pluri-
bus alijs curretib⁹ tolet. r̄ tm̄ nō cōstituit exclusiua.
aliquādo capif tm̄ cathegorematicē: r̄ signū exponibi-
le exclusiua. Etia circa ly p̄cise notādū q̄ aliqñ deter-
minat terminū cathegorematicū. vt ibi p̄cise Socra-
tes disputat: tunc eodē modo exigit. exponit om̄e cum
alijs signis exclusiuis: aliqñ determinat terminū signi-
ficantē aliquat. vt ibi p̄cise sicut est signat aliqua p-
positio vbi inclusum ē ly sicut r̄ sic distinguedū: quia
aut ponit in p̄ncipio ppōnē r̄ sic p̄stituit ppōnem ex-
ponibile exclusiuam. vt p̄cise r̄ exponet sic.
Sicut est significat aliqua p̄positio r̄ nō vt sicut est si-
gnificat aliqua p̄positio: q̄ equiuale huic nō aliter q̄
est significat aliqua p̄positio. Rursus notādū circa p-
positiōes in quib⁹ terminū includunt sunt terminū impo-
nentes locū: vt est ista r̄ similes. tantum cōpluri doceat
theologia: q̄ sic solū exponi cōpluri doceat theolo-
gia: r̄ nō alibi q̄ cōpluri doceat theologia. r̄ sc̄ba expo-
nens debet capi vt equiuale huic: nō extra cōplurum
doceat theologia. quare q̄uis in aliqua parte in tra cō-
pluri doceat theologia puta in collegio: q̄ nō est idem
locus est cōpluri: ista ē itā tm̄ cōpluri doceat theologia:
si ponas nō in aliquo loco extra theologia doceri. Istū
sophisma tm̄ p̄cise r̄ rome vendit piper ē multiplex.
sc̄m q̄ p̄o: ly tm̄ aut excludere a ly parit̄ solū v̄a to-
to copulato: r̄ sic dupl̄: vt capiedo ip̄z diuisiue aut cō-
plexiue: vel potest excludere a toto hoc subiecto pari-
tus et rome ena vendit: sed instructus in p̄dictis
facile indicabit de veritate illius.

Secundo propositio nō disputandum for-
re de conuersiōe exclusiue r̄ v̄is respōdētis. p̄ qua v̄i-
ficatate dissoluenda necessariū est materiā conuersiōis vniuersalē.
pre manibus habere. Et igitur regula iā ab om̄ib⁹ ac Regla pre-
cepta: q̄ exclusiua primi ordinis cōuertit in v̄tem dicit. s̄damēta.

Sc̄s arti-
culus de cō-
uersiōe. ex-
clusiue in
vniuersalē.
Regla pre-
cepta

in his transpositis & cōuerso. ut iste mutuo se inferat
 tantū aīal est hō / omīs hō ē aīal. q̄ reglā in p̄tise cō
 uersiōis & in illis duab⁹ regulis aris. scō periheme
 riciō. ab affirmatiua ad negatiua d̄ p̄dicato variato
 rē. & negatiua ad affirmatiua. rē. fundat. q̄ sic de
 ducitur. quia bene sequitur. tantū animal est hō. igit.
 animal est homo: & nihil non animal est homo. ab ex
 ponibili ad exponentes. vtra animal est homo: & nihil
 non animal est homo. igitur homo est animal: & nul
 lus homo est non animal per cōuersiōe simplicē. rur
 sus hō est aīal: & nullus hō est non animal. igit. omnis
 homo est animal a negatiua ad affirmatiua p̄dicato
 variato penes finitū & infinitum. postea constantia: q̄
 ponit mediantē illa homo est animal. igit. de p̄tō ad
 vltimū / tantū aīal est hō: ergo omīs hō est aīal. Et eo
 dem modo deduces cōuersio p̄titiā esse bonā: q̄a b̄nē se
 quit omīs hō est aīal: ergo hō est aīal. & nullus hō est
 nō aīal ab affirmatiua ad negatiua. rē. & rursus p̄ cō
 uersiōe: igit. aīal ē hō: & nihil nō aīal ē hō. & vtra er
 go ita ē hō ab exponitib⁹ ad exponibilib⁹. igitur de
 p̄tō ad vltimū cū omīs p̄tite intermedie sint bone. oīs
 homo est aīal: ergo tantū aīal est homo. Infer. ex re
 gula q̄ p̄positio tertiū ordinis q̄ est cōtradictoria. p̄po
 sitioni p̄titiū cōuersi in indefinitā cōtradictoriā vni
 uersali virtute illius regule ex opposito consequentis
 cuiuslib⁹ bone p̄titiū sequit oppositum antecedētis.

Dicitur in regula exclusiua primi ordinis
 quia exclusiua scōi nō habet vlem de extremis trāspō
 sitis scōi cōuertibilē. quare frustra conaberis dare vni
 uersalem istius tantū homo non est animal: quia nō
 habebit affirmatiua / vī constat non negatiua: q̄ nō
 istam nullū animal est homo: quia casu quo non sint
 homines vniuersalis ē vera / exclusiua falsa: nec vide
 tur quā aliā possit habere. ob id nō p̄uertent etiā iste
 eandē hō est vel nō est animal. tantū homo non cōtin
 gitur est animal: cum sint secundū ordinis. cui⁹ signū
 erit quia p̄tite exponētēs sunt negatiue saltem virtua
 liter: cū nō possint inferre affirmatiua: quia ab eis dē
 luserant. Animaduerte igit ad primā exponētē exclu
 sive tibi p̄positē: & si fuerit negatiua exclusiua non ha
 bebūt vniuersalē. Nec p̄pter hoc iste nō habebūt vni
 uersales tantū homo est & nō fuit aīal. tantū hō cōtin
 gēt nō est substantia. Et p̄tite exponētēs sint affirma
 tiue saltem virtualiter: quia inferunt affirmatiua: vt
 ex p̄tō tractatu tā summissi cōpētib⁹ est. Sed modū dā
 di vniuersales istarum statim assignabim⁹: si prius re
 gulam p̄dicatam aliquibus obiectiōibus (vt quid
 p̄babilitatis habeat manifestū fiat) impugnabim⁹.

Primo igitur, contra regulā arguitur, ista
 p̄positio tantū hōis equus est animal: si fiat solū ex
 clusio ab obliquo est exclusiua p̄titiū ordinis: & tamen
 non habet vniuersalem de extremis transpositis: igit
 tur regula falsa: discursus est bonus & minor proba
 tur: quia non habet istam omīs animal est hōis equus
 rebus vt nunc ista est falsa / exclusiua vera. & nō videt
 quam aliā possit habere: quia non illā in qua p̄dica
 tum aut pars p̄dicati supponat distributiue aut deter
 minate: quia in p̄dicto casu instabatur. Ad hoc ar
 gumentum respondetur concedendo maiorem ac mi
 nozem / nec hoc est contra regulam: quia illa habet ve
 rū in p̄positiōib⁹ exclusiuis: a quib⁹ ad aliquas vni
 uersales de extremis trāspōsitis possit fieri similis de
 ductio illi: in qua fundatur p̄dicta regula. Sed ab
 ista exclusiua arguendo ad aliquam vniuersalē trans
 ponendo extrema non poterit fieri similis deductio.
 quia deficiet consequētia in qua arguetur a negatiua

conuertente secunde exponentiā posita constantia ex
 parte prime ad vniuersalem affirmatiua de p̄dicato
 to finito: quia non arguetur ab affirmatiua ad nega
 tiua p̄dicato variato. rē. ob id q̄ totale p̄dica
 tum conuertente negatiue non infinitabitur. sed tan
 tum obliquo: ideo non inferretur affirmatiua de totali
 p̄dicato finito. Nec p̄stat. dicere vt aliqui iam di
 xere q̄ p̄tite assumpta exclusiua habet istā p̄tite vniuers
 ali / omīs homo cuius equus currit est homo: quia
 quib⁹ exclusiua / & illa mutuo conuertantur: non tamen
 extremis transpositis vt cōstat. Et signādo enim vni
 uersalem exclusiue aut exclusiua vniuersali opponet
 transmutare extrema: id est facere de subiecto p̄dica
 tum & de p̄dicato subiectum: sic vt dicatur extrema
 conuertente: quia transmutatis quod non contingit in
 p̄posito. Si tamen dicas q̄ non semper illud serua
 tur: quia assignando vniuersalem huic tantum homo
 fuit animal: non sit p̄tite p̄dicatum: sic vt dicatur extrema
 alterius cum hec assignetur omne animal quod fuit
 animal est: vel fuit homo. dico q̄ bene licet addere. ex
 tremo vnus aliqua particulā in alia: vt sit eque am
 ple aut vt seruetur eadem p̄prietates logicales vt
 in p̄posito: quia totū hoc animal q̄ fuit animal va
 let ly aīal vt est in alia: cū sit p̄ animal q̄ fuit. alia tū
 variationē non licet facere / vt in sequētī argumētō tā
 getur. Et igit regula q̄ exclusiua in qua non sit ex
 clusio a toto non habet vniuersalem de terminis trāspō
 sitis vt p̄dicitur. Et iste tantum albedinem homo vi
 det. tantum anima et corpus sunt homo & similes nisi
 improprie & quibusdam circulo quib⁹ vniuersales illis
 assignas: que certe non erunt sue vniuersales.

Secundo sic instatur, ista exclusiua tantum
 equus est hominis equus non habet vniuersalem de
 extremis trāspōsitis secum cōuertibilē: quia si aliqua
 haberet maxime istam cuiuslibet hominis equus est
 equus sed rebus vt nunc ista est falsa exclusiua vera.
 Nec videtur quam aliā possit habere: igitur regula
 falsa. Hoc argumentum inquiri modum assignandi
 vniuersalem p̄positiōi exclusiue de p̄dicato eam
 p̄plexo. Et p̄tite qua difficultate dissoluenda notet sequēs
 regula q̄ quib⁹ p̄dicatū exclusiue habeat plures p̄tite
 tes: cum dicto exclusiua tribuat toti aggregato vnica
 acceptiōnem: nisi aliunde sit impedimētum: potest ha
 bere exclusiua. vt ista tantum homo materia & for
 ma est: habebit istam omīs materia & forma sunt ho
 mo. Etiam si ly materia aut ly forma distribuas: pote
 ris assignare sic: omīs que sunt quilibet materia et
 forma. rē. Et p̄tite quo etiam notetur alia regula. q̄ quā
 do a parte p̄dicati exclusiue ponit aliqua vniuersali
 tas: vt illud p̄dicatum vando vniuersale m̄ sit eodē
 modo / licet reflectere eandem vniuersalitatem a par
 te subiecti: cum aliquo istorum complexorum q̄ est
 vel que sunt vel sine illis: si potest cōmode fieri: nec
 inuenit ista addere vt extrema transmutata manēt
 eodem modo. vt isti tantum aīal cuiuslibet hōis equus
 est sic assignabilis vniuersalem. omne quod est cuius
 libet hominis equus est animal. vel si tam rigorosus
 sis: vt non credas p̄dicatam formaliter dari: ob id q̄
 ly est includit ens & in simili loco illius pones ly lapis:
 dabis istam omīs equus qui est cuiuslibet hominis
 equus est animal. Et cōsimiliter facies in alio in qui
 bus p̄dicata sunt copulata complexiue aut diuisiue
 sumpta. Eodem modo facienda est reduplicatio p̄
 dicati assignando vniuersalem exclusiue de extrin
 sico tempore vt tactum iam est de ista tantum homo
 fuit animal. Sic facies de ista tantum deus necessario
 fuit ens: sic omīs ens q̄ necessario fuit ens possibiliter

aliquo

aliquo

Regula

Regula

Regula

Regula

Regula

Argumento

Regula

Regula

De conuersione vltis in exclusiuā.

fuit ens taliter vt reflectas etiā modū copulæ: qñ opoz
 tuerit: qd dixerim ppter ea q in ista tāta hō possibit ē
 aial: r in aliqib⁹ alijs idē est reflectere modū ac p̄dicatū
 vel nō reflectere. Sed ad cautela (vt dicit) semp erit
 secur⁹ reflectere. idē etiā facies quib⁹ p̄dicatū p̄cedat
 copulā: r reflectēdo oportet etiā q p̄cedat seruādo sem
 per copule exigentiā: vt hāc tāta hō hō fuit sic quertes
 ois hō q hō fuit hō est vel fuit. cōsimiliter facies d hāc
 tāta de⁹ ens necessario ē r sic d alijs. Habet tñ hic mo
 dus dandi vniuersalem exclusiuā de p̄dicatis com
 pletis iustitiam in terminis vniuersis: r in p̄pōitib⁹ in
 quib⁹ p̄ia exponētē subiectū stat dicit: r etiā aliqua
 pars p̄dicatū vt ibi tāta a aial cuiuslibet hois leo ē.

**Tertio ar
guitur,**

¶ Tertio sic arguitur, ista exclusiuā Socratis
 tantū equ⁹ currit: est p̄mis ordinis: r tamē nō p̄t ha
 bere vlem: igit et minor: p̄bat: qd si aliqua possit ha
 bere maxime istā offie currēs est socratis equ⁹. S; ca
 su quo socrates possideat equos currētēs r leones nō
 currētēs: r equi alioy hoim currāt vltis est falsa exclu
 siua vera. Si tñ dicas istā nō habere vlem: qd ex p̄di
 catis cōstantē nō fiat exclusio a toto sed a parte. Sic ar
 guit in ista sic exclusio a parte. hāc albedinē tantum vt
 dens est aial r tamē habet istā vlem omne aial hanc
 albedinē vidēs est. Et istā oem albedinē tāta vidēs ē
 hō: habet istā offie hō oem albedinē vidēs est. Pro fo
 latioe hui⁹ qd ē replica ad p̄dicta. ¶ Notet hec regula
 q quādo p̄pōitio in qua fit exclusio a parte equiva
 let p̄pōit in qua fit exclusio a toto: idē est a parte r a
 toto excludere: quare si illa in qua fit exclusio a toto
 habet vlem: r illa in qua fit exclusio a parte. r signū hu
 ius equalente erit: quādo idē erit in scōa exponētē infi
 nitare totum ac partē. Ad p̄pōitū dico q p̄pōitio
 ista socratis tāta equ⁹ currit nō equivalet illi: in qua
 fit exclusio a toto: qd nō idē ē dicere socratis nō equ⁹
 currit: r non equ⁹ socratis currit nā casu quo socrates
 habeat duos equos currētēs: r nō habeat alla aialia: r
 equi alioy etiā currāt scōa est hāc p̄ia falsa: cū denotet
 q socratis aliqd nō equus currat igit refer: sic vel sic
 infinitare. ista tamē hāc albedinē tāta vidēs ē aial cō
 ualet hūc. tantū hāc albedinē vidēs est aial. cū idē sit
 dicere hāc albedinē nō vidēs est aial. r nō hāc albedi
 nē vidēs ē aial: vt ly. nō. cadat supra totū: nā p̄ ambas
 denotat q nō vidēs hāc albedinē. r aial: qre idē ē totū
 aut partē infinitare. Sed si aduertere oportet in hac
 parte ad copulā d extrinsecō ip̄e: qd fouisset in illis.
 nō erit idē totū aut partē infinitare.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

aut terminū nō distribuit: aut particularitate subī vltis
 similis in exclusiuā cū signo vltis: aut nō: si sic: distribuit
 in p̄ia exponētē. Si nō distribuit in scōa. vt facile ē vi
 dere in p̄pōne argumētī. Vt tñ limitatio h; infinitā
 quādo ē vltis in qua pars copulati diuisiue sumpti nō
 distribuit. igit. si p̄ponat tibi talis vltis: dicitas illā ha
 bere vlem. Etia habet aliqñ infinitā: cū ifus nō distri
 buit⁹ cōtingit esse antecēdē relatiu reciproc.

Regula.

¶ Sunt preterea pro huius materie comple
 mēto due regule ad assignādas exclusiuas vltis: notā
 de p̄ia si vis vlti tibi p̄pōite assignate exclusiuā: cap
 te p̄iacentē vltis p̄pōite: r illā cōuerite mutuo: iuxta re
 gulas cōuersionū: r cōueritentē adde signū exclusiuā:
 erinuentes exclusiuā cōrespōdētē vlti p̄pōite. vt hui⁹
 offie hō est aial. cape hāc p̄iacētē. hō est aial. r cōuer
 te in istā aial est hō. r isti adde ly tantum. Resulabit
 ista tantū aial est hō. r si p̄ponatur ista. omnis hō mate
 ria r quelibet forma est. capias p̄iacentē q erit ista:
 homo. a. materia: r quelibet forma est. r cōuerite in
 istam. a. materia r quelibet forma sunt homo: cui ad
 das ly tantū: r habebit istā. tantū a. materia r quelibet
 forma sunt homo. q ē exclusiuā vniuersali p̄pō
 ite. Sic ista. omnis deus necessario est ens. Regulam
 istam seruādo habebit istam. tantum ens quod ne
 cessario est ens possibiliter est deus. Sic etiā ista. om
 nis homo album fuit. habebit istam. tantum albū qd
 albū fuit est vel fuit homo. ¶ Secūda regula si vis af
 signare exclusiuam alicui vlti p̄pōite conuertas ip̄as
 vlem mutuo: r conuertenti adde signū exclusiuum:
 er inuenies exclusiuam vniuersalis p̄pōite. vt si cō
 uertas istam. omnis homo est animal. in hanc. a. ani
 mal omnis homo est. p̄ponas ly. tāta. r inuenies istā.
 tantum. a. animal omnis hō est. aliterius exclusiuam. sic
 ista cuiuslibet hois quilibet equus est currēs. habet
 bithanc. tāta. a. currēs cuiuslibet hois quelibet equ⁹
 est. ista. omnis homo homo fuit. istā habebit. tantū. a.
 homo omnis homo fuit. que regula omnibus que pos
 sunt dari certior ab omnibus reputatur.

Regula.

**Tertio ar
guitur**

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

¶ Prus de oppositionibus propositionū
 exclusiuarum: determinetur. opere precium est suppo
 sitionem terminorum positurum in exclusiuā ac mo
 dum eisdem resoluendū per ascensum ac descensum
 ostendere. sint igitur regule. ¶ Prima offie terminū
 p̄cedens dictionem: exclusiuam supponit secundū
 exigentiā sui signi. vt in hac hois tantum equus cur
 rit determinate. Si addas signū vniuersale aut confu
 suum secundum eorum exigentiā ideoy p̄ius as
 cendas aut descendas sub talibus terminis q̄ expo
 nas. ¶ Secūda terminus inclusus si nō afficiat al
 quo alio signo: supponit cōfūse tāta. valetq; sub eo res
 solutio illi suppositioni cōrespōdētis: scilicet distincta:
 dixi si non afficiatur. quia si signo vniuersali determi
 natur: distribuitue supponit. r valet immediate descen
 sus copulatiuus. et si signo particulari: supponit deter
 minate. valetq; resolutio immediate distincta. sicut
 in p̄cedentibus dictum est de istis. tantum omne
 animal est homo. tantum. b. hō est animal. ¶ Ter
 tia regula terminus mediate sequē signū exclusiuum
 si non impeditur alio signo distribuitur a dictione ex
 clusiuā. vt in qualibet istarum. hominis tantum equ⁹
 currit. tantum homo est animal. tantū homo et equ⁹
 sunt animalia. etiam si in duabus harum fiat exclusio
 a parte omnes termini alij ab inclusio distribuntur.
 Sed quantum ad resolutionem comuniter distingui
 tur: quia aut exclusiuā habet vniuersalem: aut non: si
 p̄iam: valet ascensus r descensus copulatiuus si

cundum non valet: nam si soli equi hominum et ipsi homines currant: ista est vera excludendo ab obliquo, tantum hominis equus est currere: tamen singulares subly currens in quibus demonstraberis homines erunt false: et facile etiam ostendes in alijs. Et notandum quod terminus sic distributus non distribuitur semper pro omnibus suis suppositis absolute: sed secundum exigentiam copule illius propositionis ut in ista. tantum deus necessario est ens: ly ens solus distribuitur pro necessitate. Si vero terminus mediatius signo uniuersali afficiatur: non valet immediate resoluitio: sed immediate est exponenda. Sed si afficiatur signo aliquo particulari: ut ibi tantum animal est. b. homo non impeditur quin distribuat: cum signum distributum non impediatur: nisi ab alio distributivo: additur tamen aliquid quando. b. ut in prima exponente supponat determinate. ut ibi tantum omnis homo est. b. animal. Aduertendum etiam est quod si predicatum fuerit complexum et sub toto faciendus est ascensus: cum toti tribuat dictio exclusus unquam acceptione: ut ex parte predicati totalis istam sic resoluas: tantum animal omnis materia et forma est tantum animal ista omnis materia et forma est et istam tantum equum cuiuslibet hominis quilibet equus est: sic tantum equus hoc quod est cuiuslibet hominis quilibet equus est. Nec resoluas partem ante totius resolutionem. Si tamen ultra signum exclusuum termino inclusio addatur ly. a. distinguenda: quia vel terminus mediatius afficit alio signo uniuersali aut non: si secundum idem erit addere vel non addere. a. si primum exponatur immediate: poteris etiam ex parte predicati resoluit.

equivalenti contradictoria: sunt contradictorie. ut iste tantum. a. animal omnis homo est: non tantum animal est homo. Nam prima equiualeat huic ex dictis. omnis homo est animal. secunda equiualeat huic. homo non est animal. quia sua contradictoria contradictorie istius. Ratio istius regule facilis est. cum de equalentibus in sequendo id est si iudicis: quod ad veritatem vel falsitatem. hec regula de omni oppositione tenet verum.

¶ Rursus notandum, quod propositiones que exponuntur copulatiue: aut que ambe exponuntur disiunctiue: sunt in duplici differentia. quedam quas non licet immediate exponere ante resolutionem. quedam sunt que indifferenter possunt exponi immediate aut ex parte alicuius termini resolu. Si prima regula propositiones in prima acceptione non participat aliqua lege. ut iste et sue contradictorie. tantum. b. homo est animal. tantum. b. homo non est animal. nam rebus ut nunc. quomodo ob hoc facias exclusionem sunt false. et sue contradictorie que exponuntur disiunctiue vere. Et in similibus istis sunt vere. tantum. b. ens est creatura. tantum. b. ens non est creatura. Si excludas singulariter: et in istis si excludas simpliciter. tantum. b. ens est pater vel filius. ista. b. ens non est pater vel filius. Nam subly. b. ens in affirmatiua erit singularis in qua demonstrabit essentia diuina. et subly. b. ens in negatiua illa in qua demonstrabitur spiritus sanctus. Et contradictorie que disiunctiue exponuntur false. si alique tamen huiusmodi propositiones repugnant in veritate aut falsitate: propter impossibilitatem aut necessitatem alicuius illarum: et non propterea quod formaliter opponantur. ut sunt iste. tantum. b. homo possibiliter est creatura. tantum. b. homo possibiliter non est creatura. que non possunt dari vere. propterea quod secunda est formaliter impossibilis. Secunda regula exponibiles in secunda acceptione: et exponibiles copulatiue si. Sic se habent: quod vna exponens vnus sit contraria alicui exponenti alterius: vel aliqua vnus contradictorie opponatur alicui alterius: et aliqua vnus non repugnet in falsitate alicui alterius vel ambabus sunt contrarie. ut iste. tantum animal est homo. tantum animal non est homo. quia secunde exponentes sunt contrarie. et iste tantum omne animal est homo. tantum omne animal non est homo. quia prime exponentes sunt contrarie. Etiam iste tantum animal est homo. tantum omne animal non est homo. Sunt contrarie: quia prime exponentes sunt contradictorie: et secunde non repugnant in falsitate: cum ex contradictoria secunde exponentes prime non inferat secunda exponens secunde. Ratio huius regule est nota. quia cum ad veritatem exponibilibus copulatiue requiratur veritas ambaram copulatiuarum per quas exponitur: et cum iste non possint esse vere propter repugnantiam partium: sequitur. quod nec exponibilis. Nec est necessarium ad contrarietatem istius: quod prima exponens vnus sit alterius: sit repugnantia: aut scilicet scilicet: quod sufficiat: si scilicet prime/aut prime scilicet propter eandem rationem. Requiritur tamen quod due exponentes repugnent secundum istum quo sunt exponentes suarum exponibilibus. propter quod hoc dicitur non apte declaratur. nisi in propositionibus exceptiuis quod ibi ostendemus.

Regula.

Regula.

De oppositione exclusuarum.

Regula pro contradictione.

Regula.

Regula.

Regula.

¶ His breuiter prelibatis de oppositione exclusuarum. Hinc breuiter prelibatis de oppositione exclusuarum agendum est: pro qua inuenienda assignande sunt regule communes: non tot quot ab alijs assignantur. Sed que necessarie erunt. communibusque rationibus contra eas instabitur. Ad primam regulam premittitur: quod oppositio exponibilis est duplex: quedam est in qua dictionem exclusiuam nullus precedit terminus: ut ista tantum animal est homo: quedam in qua signum precedit alicuius terminus: ut ista homo tantum equus currit. Sit igitur prima regula pro contradictione. propositioni in in prima acceptione contradicet sufficenter: per negationem prepositionem ceteris terminis inuariatis: preterquam quod negatio feratur super ipsos. ut ista tantum animal est homo per istam non tantum animal est homo. dixi ceteris terminis inuariatis: quia ista non tantum animal omnis homo est: non contradicet ista. tantum animal est homo cum rebus ut nunc ambe sint vere. Ex hac regula sequitur quod omnis propositio tertij ordinis contradicet propositioni primi sibi correspondenti. ille propositiones primi et tertij ordinis dicuntur sibi inuicem correspondentes: que non penes aliud differunt: quod penes hoc quod vni preponit negatio et non alteri. Sic etiam dices de propositionibus secundi et quarti. Si tamen in exclusiua dictione exclusiua precedat alicuius terminus. Sit regula. quod illi contradicet propositio negatiue dictionis exclusiue variata suppositione termini precedentis secundum exigentiam contradictionis: quia hoc facto nullus committetur error: nec ex parte termini precedentis nec sequentium: ut ista. homo tantum equus currit. Tertia regula. cuiuslibet hominis non tantum equus currit. Tertia regula nulle due exclusiue que ambe exponuntur copulatiue aut que ambe exponuntur disiunctiue contradicet. Nam in illis manebit eadem uniuersalitas ex parte de ly et in exponendis. in istis eadem particularitas. quare propositio primi et secundi ordinis non contradicet: nec quarti et tertij. Quarta regula omnes exclusiue que

exponuntur copulatiue: aut que ambe exponuntur disiunctiue: sunt in duplici differentia. quedam quas non licet immediate exponere ante resolutionem. quedam sunt que indifferenter possunt exponi immediate aut ex parte alicuius termini resolu. Si prima regula propositiones in prima acceptione non participat aliqua lege. ut iste et sue contradictorie. tantum. b. homo est animal. tantum. b. homo non est animal. nam rebus ut nunc. quomodo ob hoc facias exclusionem sunt false. et sue contradictorie que exponuntur disiunctiue vere. Et in similibus istis sunt vere. tantum. b. ens est creatura. tantum. b. ens non est creatura. Si excludas singulariter: et in istis si excludas simpliciter. tantum. b. ens est pater vel filius. ista. b. ens non est pater vel filius. Nam subly. b. ens in affirmatiua erit singularis in qua demonstrabit essentia diuina. et subly. b. ens in negatiua illa in qua demonstrabitur spiritus sanctus. Et contradictorie que disiunctiue exponuntur false. si alique tamen huiusmodi propositiones repugnant in veritate aut falsitate: propter impossibilitatem aut necessitatem alicuius illarum: et non propterea quod formaliter opponantur. ut sunt iste. tantum. b. homo possibiliter est creatura. tantum. b. homo possibiliter non est creatura. que non possunt dari vere. propterea quod secunda est formaliter impossibilis. Secunda regula exponibiles in secunda acceptione: et exponibiles copulatiue si. Sic se habent: quod vna exponens vnus sit contraria alicui exponenti alterius: vel aliqua vnus contradictorie opponatur alicui alterius: et aliqua vnus non repugnet in falsitate alicui alterius vel ambabus sunt contrarie. ut iste. tantum animal est homo. tantum animal non est homo. quia secunde exponentes sunt contrarie. et iste tantum omne animal est homo. tantum omne animal non est homo. quia prime exponentes sunt contrarie. Etiam iste tantum animal est homo. tantum omne animal non est homo. Sunt contrarie: quia prime exponentes sunt contradictorie: et secunde non repugnant in falsitate: cum ex contradictoria secunde exponentes prime non inferat secunda exponens secunde. Ratio huius regule est nota. quia cum ad veritatem exponibilibus copulatiue requiratur veritas ambaram copulatiuarum per quas exponitur: et cum iste non possint esse vere propter repugnantiam partium: sequitur. quod nec exponibilis. Nec est necessarium ad contrarietatem istius: quod prima exponens vnus sit alterius: sit repugnantia: aut scilicet scilicet: quod sufficiat: si scilicet prime/aut prime scilicet propter eandem rationem. Requiritur tamen quod due exponentes repugnent secundum istum quo sunt exponentes suarum exponibilibus. propter quod hoc dicitur non apte declaratur. nisi in propositionibus exceptiuis quod ibi ostendemus. Tertia regula. propositio in prima acceptione repugnat disiunctiue si due exponentes illarum sunt subcontrarie: aut contradictorie aut repugnant in falsitate: sunt subcontrarie. Ratio huius regule est: quia cum iste propositiones exponantur per duas disiunctiuis: et ad falsitatem earum requiritur omnes partes esse falsas si due partes repugnant in falsitate sequitur exclusus

Regula.

De oppositione exclusivarum.

ipsa repugnare etiam in falsitate: ut iste non tantum homo est animal: non tantum homo non est animal.

Regula. ¶ Si vero propositiones exclusivae sic se habeant: q̄ una exponatur disiunctivae/ alia copulativae. pro eorū oppositione dignoscenda sit prima regula. Si una exponens vnius contrarietur vni exponenti alterius de lege falsit̄: reliquae reliquae ille propositiones opponantur contrarie. Et si una exponens vnius/ subcontrarietur vni alteri/ & reliquae reliquae opponuntur subcontrarie. Et si una exponens vnius/ vni exponenti alteri/ contradicat: & reliquae reliquae tales/ p̄pones opponuntur contradictorie. Regula ista quātum ad primā partem verificatur in istis tantum omnia homo est animal/ non tantum homo est animal: quia primae exponentes sunt contrarie simpliciter ut constat & secunde repugnant in veritate. Iste due nihil non omnia homo est animal: & aliquid non homo est animal: quod sic ostendo: quia bene sequitur nihil nō omnia homo est animal: ergo nihil non homo est animal: quia a superiori ad inferius negatiue: quia quicquid est non homo est non omnia homo/ non tamen contra: quia nunc de socrate verū est dicere q̄ est non omnia homo falsum tamen est/ q̄ sit non homo: ultra illa consequentia est bona: igitur oppositum consequentis repugnat antecedenti: sed oppositum consequentis est secunda exponens negatiue: et antecedens prima affirmatiue. Igitur/ repugnant in veritate: non repugnant tamen in falsitate: quia si nō essent alia animalia/ nisi homines sunt false sicut exclusivae in eodem casu. Secunda pars regule verificatur in istis: tantum animal omnia homo est: non tantum omne animal omnia homo est: que vere sunt si sint plura bruta: sit tamen vnus solus homo: & primae exponentes sunt subcontrarie: ut constat si in prima exponente secunde ly omne non fiat pars extremi. Et secunde sunt etiam subcontrarie: vel repugnant in falsitate: quia siue contradictorie repugnant in veritate: quia vna infert oppositum alterius: ut patet arguendo eodem modo sicut in precedenti exemplo. Tertia pars regule verificatur in istis: tantum Socrates est animal: non tantum Socrates est animal: nam prima p̄meret secunda secunde contradicunt: ut constat.

Regula. ¶ Secunda regula exclusivae quarum vna disunctivae/ altera copulativae exponitur si vna exponens vnius vni exponenti alterius contradicat tales propositiones se habent/ sicut reliquae exponentes. Exempla quando aliquae exponentes sunt contradictorie/ & reliquae etiam q̄. s. tales exclusivae sunt contradictorie erit de istis tantum Socrates est homo/ non tantum Socrates est homo. Exemplum quando aliquae exponentes sunt contradictorie: & reliquae subcontrarie: q̄ ille sunt subcontrarie erit in istis: tantum a homo nō est animal: non tantum homo non est animal. tenendo falsit̄ q̄ scda exponens p̄rie erit ista: nihil non hō nō est alal. Dico igit q̄ scda exponentes sunt contradictorie: p̄rie subcontrarie. Exempla quādo aliquae sunt contradictorie: et reliquae contrarie. ut in istis tñ hō nō est alal. nō tñ a hō nō est alal: ut scda exponens scda sit ista. nō hō nō ē alal. Si tamen propter dicta nō placet ista exempla: in exceptiuis facile dāt: ut ibi patebit: ubi eadē ponem⁹ reglas.

Regula. ¶ Tertia regula. Si nulle exponentes vnius exclusivae exponentibus alterius opponantur aliquo modo/ nec exponibiles inter se opponentur: quia si exponentes sic se habebit non repugnabit eis veritas/ nec falsitas: igitur nec exponibilibus. Ex predictis sequitur posse et propositionibus exclusivis consilium si

gura oppositionum habens quatuor angulos in quibus contrarie: ut tantum homo est animal: tantum homo non est animal/ subcontrarie: non tantum homo est animal: non tantum homo non est animal: contra dicitur: ut prima & tertia/ & secunda & quarta: & subalterne: ut prima & quarta: secunda & tertia reperuntur. Sequitur etiam aliter hic & in cathedra esse oppositionem attendendam: quia hic non inconuenit eandem particularitatem in contrariis: & eandem vniuersalitatē in subcontrariis reperiri. Aspiciendū ergo est in istis ad p̄stitutas oppositas ad exponentes potius q̄ ad exponibiles. iuxta regulas predictas contra quas innumera possunt fieri argumenta: quia capta quascunq; propositione p̄posita dictione exclusivae potest q̄ri de sua contradictoria nō s̄ pauca formabimus: ut exercicio predicta melius cognoscantur.

¶ Primo igitur arguitur ista: duae tantum. a. animal omnia homo est non tantum animal est hō nō sunt contradictorie: & tamen non possunt dari vere nec false: igitur dicta falsa discursus est bonus/ & minor vera: quia equalens affirmatiue que est ista tantum animal est homo: ut patet ex predictis repugnat in veritate ac falsitate cum negatiua cum vere illi contradicat: maior tamen probatur manet eadem vltas ex parte primarum exponentium: & eadem particularitas ex parte secundarum: igitur non contradicunt. Si tñ dicas sicut nup tactū est id nō inconuenire in exclusivis sic arguitur: igitur iste contradicent tantū de⁹ et quilibet creatura sunt entia/ non tantum de⁹ & creatura sunt entia. Si excludatur a toto: et etiam propter eandem rationem si excludatur a parte: quia non videtur q̄ si alius defectus q̄ predictis: sed antecedens est falsum: quia si excludatur a toto quis non possint dari vere tamen dantur false in istis tantū ens et quodlibet ens sunt entia: non tantum ens et ens sunt entia si a parte predicari loquamur de entibus totalib⁹. Et si t̄sponas qualitates sic tantum ens et ens sunt entia: non tantum ens et quodlibet ens sunt entia dātur vere. Et si fiat exclusio a parte dantur vere in illis: met: et dātur false in istis nuper acceptis saltem si fiat exclusio singulariter. ¶ Hoc argumētū inquirat quādo impedit q̄ maneat eadem vniuersalitas ac particularitas: et quando non. ¶ Primo hec sit regula quando ex affirmatiua infertur opposita negatiue: et e converso tunc opponuntur contradictorie. Sicut sunt ille assumpte primo in argumento: quia sequitur tantum a. animal omnia homo est: ergo tantum animal est homo: et sequitur: non tantum animal est homo: ergo nō tantum a animal omnia homo est: quando vero affirmatiua infert oppositum negatiue: & negatiua nō infert oppositum affirmatiue sicut fit in propositionibus secundo assumptis quando fit exclusio a toto opponitur contrarie. Quando vero negatiua infert oppositum affirmatiue: & non e converso sicut fit in eisdem eodem modo excludendo mutatis qualitatibus opponuntur subcontrarie. Si vero nec sic nec sic fiat illatio nullo pacto opponuntur: et tunc in talib⁹ impedit manere eandem particularitatem: sicut est in praesumptis quando fit exclusio a parte. Sed si petas vnde ego cognoscam istam illationem: dico tibi q̄ cognoscas respiciendo an illa ex qua vis inferre aliam habeat vniuersalem: et si sic videas an illa vniuersalis inferat vniuersalem alterius: quam vis inferre: et tunc inferes. Si alias non: respicias an exponentes inferant exponentes. ista magis particulariter poterant praticari: sed quia non est multum vtilitatis hic in morari: transeo: ex hoc que alij dicunt cognosces.

Primo arguitur.

Propositiō ubi: vniuersalitatē.

Responsio

ergo dicitur: & tunc dicitur.

ergo dicitur.

ergo dicitur.

ergo dicitur.

Secundo arguitur.

Secundo sic arguitur, iste due tantum ho- mines quilibet homo et homo sunt: non tantum ho- mines quilibet homo et. b. homo sunt contradicant: quia non videtur defectus: et tamen dantur vere casu quo sint solum Socrates et Plato homines: igitur. Si dicas qd est defectus: quia terminus distributus in prima exponente affirmatiue in ordine ad terminum stantem confuse in prima negatiue manet confuse. Saltem sequitur qd repugnat illis falsitas: sed hoc est falsum: quia in istis sunt false: tantum homo quilibet pars materie: et a. est no tantum homo quilibet pars materie: et b. a. est. valeat ly. a. sicut h. l. pars materie: et no sit nisi Socrates in rerum natura cum deo. Igitur: videtur qd no solum ille defectus sit: sed alius. Ad hoc breuiter dicatur qd ille propositiones sunt impertinentes: quia ex parte primarum exponentium manet defectus predictus: et quando ex parte illarum manet ille defectus ex parte secundarum manet oppositum. s. qd terminus distributus in ordine ad determinatam manet determinate: vt facile est videre: et propterea datur false/sicut et vere. Verum est qd si affirmatiua inferat oppositam negatiue aut econuerso: opponitur iuxta predicta in precedenti argumento no obstante aliquo istorum defectuum: alias non.

Responsio

Tertio arguitur.

Tertio sic instatur istae propositiones tantum deus et anima sunt entia: non tantum deus et anima sunt entia: sunt contradictorie excludendo in affirmatiua a toto et in negatiua a parte: et tamen dantur vere si solus deus et vna anima sint in mundo/igitur. minor est nota maior probatur: quia non videtur qd sola variatio exclusionis impedit oppositionem: quia iste sunt contrarie capiendop copulatum diuisione. tantum deus et anima est ens: no tantum deus et anima est ens. etiam si in prima fiat exclusio a toto et in secunda a parte. Tangit in argumento hec difficultas de modo quo se habeant propositiones exclusiue: quibus nil aliud deficit ad contradicendum nisi qd in vna sit exclusio a parte et in alia a toto. Pro quo notetur iuxta predicta qd cum prime exponentes sint contradictorie qd opponitur oppositione secundarum exponentium. Sed ad videndum quo pacto opponantur secunde exponentes respicienda ad subiecta ipsarum. Si subiecta sunt termini impertinentes etiam scbe exponentes erunt impertinentes: et nulla inferet oppositum alterius: igitur exclusiue non opponitur. Sicut sunt propositiones sumpte in argumento capiendop copulatum complexiue que dante sunt vere: et rebus vt nunc in istis tantum. a. et anima sunt entia non tantum. a. et anima sunt entia sunt false si ly. a. valeat sicut ly ens vel entia: et fiat exclusio simpliciter. Si tamē subiecta secundarum exponentium sic se habeat qd subiectum secunde exponentis affirmatiue sit superius ad subiectum scbe exponentis negatiue: sit signū qd opponitur exclusiue contrarie: et ratio est: quia cum scba exponens affirmatiue sit negatiua et secunda negatiue sit affirmatiua. Secunda affirmatiue inferet oppositum secunde negatiue: quia erit argumentum a superiori ad inferius negatiue: ergo oppositum consequentis que erit secunda exponens negatiue repugnabit antecedenti in veritate: non tamen in falsitate: quia antecedens et oppositum consequentis non repugnabunt in veritate: ergo opposita contradictorie istorum que sunt secunda exponens affirmatiue et secunda negatiue non repugnabunt in falsitate: igitur opponitur contrarie sicut sunt propositiones secundo sumpte in argumento: nam ly non deus et anima: vt ly non infinitet totum

Responsio

Regula.

est superius ad idem agregatum: vt ly no infinitet primam partem. Si vero subiectum secunde exponentis negatiue fuerit superius subiecto secunde exponentis affirmatiue: vt in eisdem met excludendo in negatiua ab opposito totius et in affirmatiua ab opposito partis sunt sub contrarie: quia secunda exponens negatiue qd est affirmatiua non inferet oppositum secunde exponentis affirmatiue: quia erit argumentum a superiori ad inferius affirmatiue: ergo oppositum consequentis que erit secunda exponens affirmatiue non repugnabit secunde exponenti negatiue que est antecedens: igitur stabunt in veritate. Et non stabunt in falsitate: quia opposita illarum repugnant in veritate cum opposita secunde exponentis negatiue inferat secundam exponentem affirmatiue: quia erit argumentum a superiori ad inferius negatiue: igitur oppositum consequentis repugnabit antecedenti: et per consequens secunda exponens exclusiuarum repugnabunt in falsitate: et erunt sub contrarie: igitur et exclusiue. Et sufficiat ista dixisse de exclusiuis in quibus fit exclusio predicti gratia alietatis.

Restat de propositionibus in quibus fit exclusio gratia pluralitatis determinare. que etiam duplex est quedam in qua fit exclusio predicti. vt hic tantum quatuor sunt predicata quedam est in qua fit exclusio subiecti. vt hic predicata tantum sunt quatuor. Per propositionem in qua fit exclusio predicti: denotatur predicatum conuenire pluralitati suppositorum subiecti: vel vnitati et remoueri a maiori pluralitate. Quia dixi vel vnitati notanda est qd duplex est talis propositio. quedam est que denotat exclusionem pluralitatis a pluralitate vt hic tantum duodecim sunt apostoli dei. quedam est in qua denotatur exclusio pluralitatis ab vnitati vt hic vnus homo disputat. Et iterum notanda qd quilibet istarum propositionum potest dicere exclusionem in termino. aut exclusionem extra terminum. In illa propositione fit exclusio i termino in qua denotatur predicatum remoueri a maiori pluralitate suppositorum subiecti: etiam impoznata per ipsum subiectum: et talis propositio si sit primi ordinis debet exponi per vnam copulatiuam cuius prima pars sit preiacens: et scba vna vniuersalis negatiua in qua negatur predicatum de ly plura qd cum reduplicatione subiecti exclusiue et termino numerali: ly plura qd conuenienti in genere cum subiecto. vt istam sic exponas tantum duo homines sunt animalia duo homines sunt animalia et no plures homines qd duo homines sunt animalia. Sed propositio in qua fit exclusio extra terminum. est propositio in qua denotatur predicatum remoueri a pluralitate maiori suppositorum subiecti: scbe illa pluralitas impoznata per subiectum sine non: et talis propositio exponitur sicut alia pter qd in scba exponente ly plura qd debet capi in terminatione neutra: nec oportet in genere conuenire cum subiecto exclusiue. I predictam propositionem si fiat exclusio extra terminum sic expones. duo homines sunt animalia et non plura qd duo homines sunt animalia. Ideo qd dicitur excludere extra terminum quia excludit ab alijs a significato ipsius subiecti. alia vero excludit a significato ipsius solum quare in casu quo no essent nisi duo homines cum multis brutis prima est vera secunda falsa quia non plures homines qd duo homines sunt animalia. bene tamen plura qd duo homines quia quatuor bruta. S; hic etiam notandum qd quando cum dictione numerali non explicatur subiectum semper subintelligitur subiectum esse sinonimum cu predicto. vt hic tantum duo sunt homines subiectum

De propositi- onib? in quibus fit ex- clusio gra- tia plurali- tatis.

quod est in termino et in extra terminum

quod est in termino et in extra terminum

De expositione gratia pluralitatis.

est ly homines quare etiam talis propositio est disti-
guenda: penes hoc qd sit exclusio aut in termino aut ex-
tra terminum. De propositio secundis generis exponen-
tur per vnam copulatiuam. cuius prima pars erit pre-
dicans: et secunda erit vniuersalis affirmatiua in qua
affirmabitur predicatum exclusiue de complexo. ex ly
plura qd r subiecto r dictione numeralium illa diffe-
rentia de quado sit exclusio extra terminu aut in ter-
mino. Istam sic expones tantum tria non sunt eleme-
ta. tria non sunt elementa et omnia plura elementa qd
tria elementa sunt elementa. si fiat exclusio extra ter-
minum non oportet est ly plura qd resumere ly eleme-
ta. De propositio tertij ordinis contradictorio modo ex-
ponitur ad propositionem primam. r quare ad proposi-
tionem secundam. De suppositione terminorum ista pro-
positionis dicerem terminus inclusus supponere sic-
cut in exclusiua gratia aheratis. de alio qd supponit
distributiue immobilitate tamen: quia non valet resolu-
tio copulatiua vt patet in casu predicto. In ista tantum
duo homines sunt animalia excludendo in termino qd
vera est r subly animalia dantur plures singulares
falsae. et rebus vt nunc est falsa r dabitur aliqua singu-
laris vera quare etiam non valet distinctiua resolu-
tio. No valet etiam argumentum ab ista ad vniuersa-
lem de terminis transpositis quia non sequitur tantum
duo homines sunt animalia igitur omnia animalia snt
duo homines quia in casu predicto datur antecedens
verum et consequens falsum. Nec conuertitur in vna
de subiecto sumpto cum signo collectiuo quia non se-
quitur omnia duo sunt quoddecim apostoli dei igitur
tantum duodecim sunt duo apostoli dei nec sequitur
tantis infiniti angelis possibiliter sunt entia igitur om-
nia entia possibiliter sunt infiniti angelis etiam exclu-
dendo extra terminum.

De propositionibus in quibus sit exclusio
subiecti ab opposito predicati r qd breuissime age-
dum est. Sicut est ista Socrates tantum est animal:
et similes quas aliqui dixerunt de exclusa copula: et
sic exponunt. Socrates est animal: et Socrates non
est non animal. Sed cum bona eorum verita ego non
dicerem illam propositionem et similes de exclusa cop-
pula: sed potius exclusiua. Nam si propositiones de
quibus in precedentibus actis est exclusiua: quia
denotat predicatum remoueri ab opposito subiecti:
et propterea dicunt ly tantum esse determinationem totius
propositionis reddere qd propositiones exclusiua.
si igitur in ista Socrates tantum est animal: denota-
tur etiam propositionallyter subiecti remoueri ab op-
posito predicati: que denotatio patet ex exponentibus
quas ipsi assignant: quare non dicitur exclusiua: et
ly tantum dicitur determinare propositionem: r non
solum copulam: certe ego non video discrimen. Pre-
terea si ly tantum in predicta propositione est solum
determinatione copule: videtur denotare qd predicatum
conueniat subiecto pro tempore imponato per copu-
lam: r non qd predicatum conueniat subiecto r qd sub-
iectum remoueat ab opposito predicati: que est de-
notatio exclusiua. Hec igitur qd ista propositio So-
crates tantum est animal: et ista Socrates tantum non
est animal: et similes debent distinguere aut ly tan-
tum determinat solum copulam/ aut determinat pro-
positionem: Si determinat copulam constituit pro-
positionem de exclusa copula: tunc per talem propo-
sitionem denotatur qd predicatum conueniat subiecto
solum pro differentia temporis presentis taliter qd si
Socrates fuerit aut erit predicta propositio est falsa:
et exponitur sic: Socrates est animal: r Socrates no

fuit animal: Socrates no erit animal: r ista Socras
tes tantu no est animal que erit scbi generis, sic expo-
nietur Socrates non est animal: r Socrates fuit ani-
mal: r Socrates erit animal oppositio tertij aut quart-
ij generis exponitur opposito modo ad istas. Et
ista Socrates tantum possibiliter est animal: expone-
tur sic: Socrates possibiliter est animal: et Socrates
non est animal: r Socrates non erit animal: r Socra-
tes non fuit animal. Socrates tantum erit animal:
sic Socrates erit animal: et Socrates non fuit ani-
mal: r Socrates non est animal. Istis tamen propo-
sitionibus non multum viuuntur logici: ideo non est
in illis immorandum.

Et si vero ly tantum in predictis propo-
sitionibus determinet totam propositionem: r denotet
predicatum conuenire subiecto r subiectum remoue-
ri ab opposito predicati: no est dicenda de exclusa co-
pula: sed exclusiua in qua excluditur subiectum. Et si
est primi ordinis habet exponi sicut dictum est: vna
copulatiua cuius prima pars est predicans: r secun-
da vna propositio negatiua in qua oppositum predicati
negabitur de subiecto eodem modo supponente ceteris
omnibus seruatis. Si sit secundis ordinis exponitur
per vnam copulatiuam cuius prima pars est predicans
et secunda est vna propositio affirmatiua: in qua op-
positum predicati distributum affirmatur de subiecto.
Istam sic expones: Socrates tantum non est animal:
Socrates non est animal: r Socrates omne non ani-
malest. Tertij ordinis contradictorio modo ad illa de
primo ordine. que illi contradicet sicut de quarto or-
dinis de secundo. si ex parte subiectorum seruatur
omnia requisita ad contradicendum. quod dixerim
propter istas que non contradicunt homo tantum est
animal: homo non tantum est animal: quia manet ea-
dem particularitas ex parte subiecti: iste tamen sic om-
nis homo tantum est animal: r homo non tantum est
animal: et etiam si sint de subiecto singulari. illas tan-
men de subiecto comuni: vel poteris immediate resolu-
uere: vel immediate exponere. Circa istas propositio-
nes notatur sequentes regulas: quilibet propositio in
qua sit exclusio subiecti: si primi ordinis conuertitur
cum aliqua exclusiua: in qua sit exclusio predicati ter-
minis transpositis: in qua termini supponat eodẽ mo-
do: vt ista Socrates tantu est animal: sic conuertitur:
tantum animal est Socrates: ista omnia homo tan-
tum est animal: in istam tantum animal est homo.
Et ratio huius est quia vt statim dicem: quilibet ista-
rum conuertitur cum sua predicans r predicans in-
fert exclusiuam predicati de terminis transpositis: qd
ista Socrates est animal inferi istam tantum animal
est Socrates: r inferitur ab ea: r ista omnia homo est
animal: que est predicans secunde inferi istam tantum
animal est homo: r inferitur ab ea ex predictis: igitur.
Sed si obijcias de ista homo tantum est animal dice-
rem tibi qd conuertitur in istam tantum animal. b. ho-
mo est: vt ly. b. si signum qd stet determinate non ob-
stante virtute de ly tantum. Si tamen illud non admittas
cuius non video rationem. dicerem regulam habe-
re instantiam quando subiectum non est terminus sin-
gularis: nec comunis distributum. Secunda regula. pro-
positio exclusiua subiecti secundis ordinis habet corre-
spondentem exclusiuam predicati: iste due equaliter
tantum Leo non est Socrates. r Socrates tantum no
est Leo. Hoc intelligendum seruatis eisdem acceptio-
nibus terminorum. clarum est qd iste due non equiva-
lent: ens tantum non est creatura: r tantum creatura
non est ens: quia prima est vera: secunda falsa. Sed

De propo-
sitionibus in
quibus sit ex-
clusio sub-
iecti.

De propo-
sitionibus in
quibus sit ex-
clusio sub-
iecti.

De propo-
sitionibus in
quibus sit ex-
clusio sub-
iecti.

Regula

Regula

Regula

Regula

Regula

Regula

bene habebis istam tantū creaturā. b. eris nō est suppo-
situs: q̄ liceat immediate facere resolutionē sub ly. b. ens
sicut in aliā vel si immediate exponatur: q̄ in tertia expo-
nente maneat determinate. ¶ Tercia regula: ppo-
sitis exclusiua subiecti primi ordinis conuertitur mutuo
cū sua p̄iacente: quia bene sequitur Socrates tantū est
animal igitur fontes est animal ab exponibili ad expo-
nentē. Etia cōsequens infert antecedēs: q̄a infert eius
exponentes q̄ infert primā nulli dubitū cum sit eadē:
¶ q̄ secundā patet arguendo ab affirmatiua ad negati-

Regula.

Regula.

ua predicato variato penes finitū/et infinitū. ¶ Quar-
ta regula: ppositio exclusiua subiecti tertij generis con-
uertitur mutuo cū sua p̄iacente: q̄a bene sequitur iso-
crates nō est animal: igitur Socrates nō tantū est ani-
mal ab vna exponente exponibilis distinctiue ad expo-
nibilem. Etia bene sequitur: Socrates non tantū est ani-
mal: igitur Socrates non est animal/vel Socrates nō
animal est ab exponibili ad suas exponentes: vltra
Socrates nō est animal/vel Socrates nō animal est:
igitur Socrates nō est animal: patet ista cōsequentiā:
q̄a quilibet pars antecedēs infert cōsequens de pri-
ma: constat cū sit eadē cū consequēte de secūda: ppo-
batur ab affirmatiua ad negatiua: r̄. igitur de primo
ad vltimū: Socrates non tantū est animal/igitur So-

Regula.

crates nō est animal. ¶ Quinta regula: ppositio secū-
di ordinis exclusiua subiecti non conuertitur cū sua p̄-
iacente cum ista sit vera Socrates nō est leo: ista falsa
Socrates tantū non est leo. ¶ Hec regule poterant alii
q̄bus rationibus impugnari sed breuitatis causa tran-
seo. Nota etiā: q̄ sicut sunt aliquot ppositiones exclusi-
ue predicati gratia pluralitatis: sic etiā sunt aliquot ex-
clusiue subiecti gratia pluralitatis: vt ista homines
tantū sunt duo que exponitur sic homines sunt duo:
r̄ homines nō sunt plures hoīes q̄ duo si exclusiue in
termino/vel homines non sunt plura q̄ duo/ si fiat ex-
clusio extra terminum.

De pponi-
bus de ex-
cluso extre-
mo.

¶ Restat vltimo disputandū de ppositio-
ne de excluso extremo: que est ppositio in qua dictio
exclusiua/et terminus quem determinat sunt totale ex-
tremū: vt homo est tantū animal/et tantū homo est ani-
mal: vt in secūda virtus de ly tantū non transeat vltra
sed cū ly homo constituat totū subiectū. Si tamen cō-
tingat dictionē exclusiua/et terminū quem determinat
non cōstituerē totale extremū: tunc ppositio non dice-
tur de excluso extremo sed de exclusa parte extremi: vt
est ista hominis tantum leo currit: quare quadruplex
erit ppositio de ly tantū/ vt est pars extremi quedā de
excluso subiecto quedam de excluso predicato alia de
exclusa pte subiecti: quarta de exclusa pte predicati/ vt
ista Socrates est animal tantū videns albedinē. Et ta-
les ppositiones in q̄bus dictio exclusiua: sequitur copu-
lam nō sunt distinguende penes sensum exclusiui aut
exclusiui cum nulle sint exclusiue. Alie vero omnes di-
stingantur. Sed adhuc distinguendū est: q̄a aut terminus
inclusus est terminus numeralis aut non: si primū exclu-
dit gratia pluralitatis: si secundū aut est terminus abso-
lutus aut cōnotatiuus si absolutus dicitur excludere gra-
tia alietatis: si sit cōnotatiuus dictio exclusiua potest du-
pliciter excludere: q̄a aut excludit significatū materia-
le: r̄ idem iudiciū est: ac si esset terminus absolutus: si ve-
ro excludat formale dicitur excludere alteritatē: quia
excludit qualitatem seu quod facit alterarum.

Regula.

¶ His prelibatis pro expositione predictarū
ppositionū de termino excluso pono aliquot regulas.
¶ Prima/ si terminus inclusus fuerit non numeralis r̄
absolutus aut cōnotatiuus a quo excluditur gratia mate-
rie ppositio illa exponetur p vnā cathedonicā/ in qua

loco termini inclusi ponetur aggregatū ex illo termi-
no incluso: r̄ ex vna ppositione negatiua ibi implicita
in qua negabitur contradictoriū termini inclusi de re-
latiua talis termini: ista fontes est tantū animal sic ex-
pones fontes est animal/ q̄d non est nō animal: ista tan-
tum fontes est animal: si sit d excluso extremo sic fontes
q̄ non est nō fontes est animal: istam fontes r̄ tantū leo
currunt: sic fontes r̄ leo q̄ non est nō leo: etiā ista plato
est videns tantū albedinē/ sic plato est videns albedi-
nē q̄ nō est nō albedo. Denotatur vt dixim⁹ a suppositio
termini inclusi q̄dlibet q̄d nō est ipsum excludi: ista
fontes est tantū album si excludat gratia materie sic for-
tes est albū/ q̄d nō est non albi: denotat enim a suppo-
sito albo excludi quodlibet/ q̄d non habet albedinē p-
portionabiliter expones negatiua. ¶ Secūda regula
la/ si terminus inclusus fuerit cōnotatiuus r̄ fiat exclusio
gratia forme (et si difficile appareat omnib⁹ certā re-
gulā exponendū assignare.) Dico tamen: q̄ si bene in-
telligatur exclusio ista a formali/ q̄ non erit difficile re-
gulā exponendi inuenire: quare pro exclusione ista in-
telligenda est terminus cōnotatiuus quilibet habeat diffi-
nitionē q̄d nominis psonaliter sumpta/ in qua inuenit-
tur terminus importans materiale significatū/ r̄ termi-
nus importans formale/ r̄ termino importati formale
significatū duntaxat pponatur dicitur: r̄ inuenies p-
positionē equiualentē alteri: vt si in ista Socrates est in-
sum albū ly tantū excludat a formali loco de ly albū
ponas corpus habens albedinē r̄ feras dictionē ad ly
albedinē sic Socrates est corpus habens tantū albedinē:
dico tibi/ q̄ prima quandoq̄d nō sit exclusio nisi a for-
mali hoc est ab albedine equispollet: secūde in qua etiā
sola sit exclusio ab albedine. Dico ergo/ q̄ bene dicitur
cōmunitē/ q̄ in pposita forma non potest illa ppositio
sufficienter exponi: q̄a semp capiatur terminus contra-
dictorius termini importantis materiale/ r̄ formale: r̄ cū
fiat exclusio a formali sola non debet capi/ nisi terminus
contradictorius termino importati formale: ideo p̄iur-
quā exponatur resoluitur in ppositionē sue diffinitio-
nis ad modū predictū exponatur sicut alie sic Socra-
tes est corpus habens albedinē que nō est nō albedo.
Hinc sequitur pperam cōmunitē dici sic debere exponi
ista Socrates est tantū album Socrates albedine: et
non alia qualitate est qualificatus: q̄a Socrate habentē
te albedinē r̄ frigiditatē: prima sit vera ista falsa: vt con-
stat. Sequitur etiā false domagizari in similib⁹ p̄ia-
centem et exponibile non equiualete cū ista cōsequen-
tia sit bona: r̄ e cōuerso/ Socrates est albū: ergo Socra-
tes est tantū album/ r̄ similes: vt patet: si exponas mo-
do predicto. Sequitur tertio falsum etiā esse dicere hęc
ppositionē Socrates est tantū dialecticus/ si sit grāma-
ticus/ logicus/ ac rectoric⁹: dum modo non habeat aliā
scētā superiorē esse verā/ si vero sit phisicus/ aut theo-
logus esse falsam cū vtroq̄ modo sit vera: vt patet ex
predictis: si vero predicta ppositio in secundo casu sit
quando dicatur falsa est non capiēdo ipsam in sensu lo-
gico/ r̄ riguroso: sed in sensu in quo fit/ vt p illam detur
intelligere Socratē non habere scientiā superiorē logi-
ca. ¶ Tercia regula cōmunitē dicitur: q̄ si terminus in-
clusus fuerit numeralis exponetur ppositio per vnā
aliā cathedonicā in qua loco termini inclusi ponetur
aggregatū ex eodem/ r̄ ex ppositione in qua negatur:
idē terminus inclusus cū hac dictione plura q̄ de relati-
uo eiusdē termini: hanc apostoli dei sunt tantū duo sic
expones apostoli dei sunt duo q̄ non sunt plura q̄ duo.
Ego tamen dicerē/ r̄ si sufficienter sic exponatur: q̄ po-
test etiā exponi ad modū aliorum sic apli dei sunt duo
q̄ non sunt non duo/ imo min⁹ videtur calumniā pati

Regula.

Regula.

De expositione exceptiuarum.

Regula. Ista expositio prima. Quarta regula quilibet predicta exponit mutuo est conuertibilis cum sua exponibili et quilibet exponibilis cum sua preiacente.

Arguit contra predicta.

Contra istam quartam regulam arguitur sic pro positiones exponibiles de quibus loquitur quarta regula non conuertuntur cum suis exponentibus nec cum preiacentibus: igitur prima et quarta conclusio false: consequentia est nota: et probatur antecedens: non sequitur hominis equus non est equus: ergo tantum hominis equus non est equus quia res se habetibus ut nunc antecedens est verum: ut constat et consequens falsum: quia sensus est: quod illud quod est tantum hominis equus non est equus: igitur etc. Et confirmatur. Ista consequentia non valet: hec anima est Socratis anima: ergo hec anima est tantum Socratis anima.

Confirmat primo.

Confirmat secundo.

Supponat Socrates Platoni eadem habere animam de antecedentis veritate: constat et consequentis falsitas: probatur quia exponit est falsa ista. Hec anima est Socratis anima quod non est non Socratis anima: quia ista est vera hec anima est Socratis anima quod est non Socratis anima: quia Platoni igitur. Et confirmatur secundo: non sequitur duo apostoli vel fuerunt duo: igitur duo apostoli fuerunt tantum duo consequens est falsum: quia exponit est falsa duo apostoli vel fuerunt duo quod non fuerunt non duo: imo duo apostoli fuerunt non duo: quia fuerunt sue quatuor partes aut medietates igitur. etc. Pro solutione horum notetur: quod dicitur faciens propositionem de excluso termino non tribuit termino cui addit aliquam suppositionem: nec etiam remouet sed supponit terminum sicut supponeret dictione remota quoad omne generum suppositionis distributive conuise aut particularis bene tamen variat suppositionem termini quantum ad unam vel plures acceptiones sicut: si terminum supra quem fert ipsa seclusa haberet plures acceptiones: ut ibi hominis equus currit ipsa supra dicto laia habet tantum unam: ut ibi tantum hominis equus currit et equales huic tantum equus hominis currit et preiacens illi non est illa dempto signo in qua terminum habet plures: sed illa in qua habet unam: quia in exponente relatiuum refert illum terminum in vnicam relationem ac si vnus et vnica acceptione captus. His habitis refertur ad primam argumentum negando consequentiam non valere: si illud antecedens sit preiacens consequentis: si sic equales huic equus hominis non est equus quod est falsa in casu: si autem antecedens habeat plures acceptiones non est preiacens consequentis: quare nihil habetur contra predictas conclusiones: sequitur ex his in hac propositione tantum quilibet homo est animal: hoc aggregatum quilibet homo supponere vnica suppositione et exponitur: sic quod est res que est quilibet homo: etc. et ista quilibet homo est animal in qua ly quilibet non efficit pars extremi et virtus eius transit ultra non esse suam preiacentem sed illa in qua fiat pars extremi. Sequitur secundo: quod preiacens istum tantum. a. homo non est animal non est ista. a. homo non est animal: ut est contradictoria istis omnibus homo est. b. animal sed ut equales huic homo non est animal: quod si petas an huic. a. homo non est animal: ut contradicit predictae correspondeat aliqua de excluso extremo: dico quod erit ista. a. tantum homo non est animal: et huic hominis equus non est animal: ut subiectum capitur diuersis acceptionibus respondebit ista hominis tantum equus. etc. Ad secundam distinguit consequens an. ly tantum cadit supra ly sortis aut supra totum: si primum non das exponentem consequentis quod deberet esse esse ista hec anima est Socratis qui non est non Socratis anima: si secundum iterum distinguendum est: quia aut ly non infinitat ly sortis solum aut totum: si primum non das exponentes: quia debes capere terminum contra dictionem totum terminum inclusi: si secundum dico tibi con

sequens esse verum: sicut et antecedens et exponentem eius vera istam. si. hec anima est Socratis anima que non est non Socratis anima: ut ly non cadat supra totum et equales huic vere: hec anima est Socratis anima que non est non anima Socratis. Ad sub confirmationem dicitur negando illam consequentiam non valere: et ad probationem negatur exponentem consequentis esse falsam: et est probatur: quia duo apostoli vel fuerunt: non duo: quia quatuor partes aut medietates: negatur quod fuerint non duo: et si fuerint quatuor partes: quia eadem quatuor partes fuerunt ipsi duo apostoli. De oppositione harum propositionum cum equivalenti suis preiacentibus facile est iudicare. Etiam eodem modo faciendum est resolutio sub terminis inclusis ac si illis non afficerentur. Couertende etiam veniunt tales propositiones sicut alie cathedrae: hanc tantum homo est animal: sic conuertens alia est tantum homo: ista Socrates est tantum dialecticus: sic tantum dialecticus est Socrates: semper intelligo seruatis proprietatibus logicalibus propter propositionem de copulis aut terminis ampliatis: aut in quibus alia inueniuntur signa exponit illa. Ista Socrates tantum animal est debet distingui: quia potest esse de excluso predicato et potest esse exclusiuum in quod sit exclusio subiecti. Et ista de exclusiuum cum suis anexis:

De oppositione harum propositionum;

Consequenter agendum est de propositionibus exceptiuis per quarum veritate aut falsitate inuestiganda quatuor veniunt differenda: primum erit de dictionibus exceptiuis a quibus propositiones nomen exceptiuarum sortuntur. Secundum erit de propositionibus ipsis exceptiuis: ac earum conditionibus: ut apte sint. Tertium de earum exponentibus ac expositione. Quartum de oppositionibus earum: et tandem quasdam regulas subnectem que communiter in hac parte ponuntur.

De oppositibus exceptiuis.

Ad primam.

Ad secundam.

Pro prima expeditione, sciendum quod dictiones exceptiue: quedam sunt prepositiones: ut preter: quedam aduerbia: ut preterquam: quedam conjunctiones: ut. nisi. quedam nomina: ut ista ablatiuo dempto secluso excepto. Nec est ponenda differentia inter ly preter et ly preterquam (ut aliqui dixerunt) penes hoc quod ly preter requirat semper accusatiuum ly preterquam nominiatiuum: quia licet primum sit verum. secundum tamen falsum existit. Non enim video quare apte non dicat: omnem discipulum preterquam discipulum diligere. effragit enim ly preterquam ex suo modo significandi casum terminum a quo fit exceptio. Nam apte etiam dicitur (si Laurentius credimus) nullius rei sum auarus preterquam laudis: vel preter laudem: nulli places preter mihi: vel preter me. Nec etiam illud verum est quod alij affirmant: scilicet quod ista dicitio. nisi. reddit propositionem exceptiuam. sed solum dum ponitur in propositione negatiua: ut ibi: nullus homo nisi Socrates disputat. Sed hoc statim diluitur: quia si illa est apta et ista. non nullus homo nisi Socrates disputat. alias prima non posset habere contradictoriam preponendo negationem. Etiam ista videtur apta. omne animal nisi homo est irrationale. Dicit Laurentius quod preterquam habet eandem aut parum vim cum ly. nisi. igitur loco vnus licebit alio ponere. Illa ablatiuo notum est in plurali ac singulari esse dictiones exceptiuas. Cum ista exceptiue propositiones sint ac apte ofones. omnis homo dempto platione legit. omnia animalia excepta hominibus non ratio dicantur. Sed circa ly nisi notato quod potest dupli

Si Laurentius

cler capi. vno modo exceptiue / vt in predictis propo-
sitiōib⁹ / et quādo loco illi⁹ licet ponere pterq̄. Alio mo-
do cōsequētiā / vt cōsequētiā denotat. et sic constituit
p̄positiōē hypotheticā conditionālē / vt i ista. nisi hō
esset aial nō esset cognitiuus. q̄ equiualeat huic. si hō nō
esset aial: nō esset cognitiuus. includit ly nisi negatiōē:
cui⁹ signū est / q̄ distribuit p̄dicatū p̄pōis cui adiu-
git / et nō terminū immediatū ex vi ac natura talis si-
gni. Et iā sciēdū q̄ ly pter capit multiplex: vno modo ne-
gatiue: et valet sicut ly sine. et sic ista socrates disputat
preter platonē: tāsi valet sicut ista. Socrates disputat
preter platoē. Alio modo capit substractiue: vt ibi. q̄nc̄
preter duo sunt tria significat enim remotionē aliquo-
rū ab alijs. Tertio capit additiue: vt hic socrates ha-
bet ducitū preter argētū. Quarto modo capit excep-
tiue: vt p̄dicatū ē. an. s. p̄mis tribus modis sit signum ex-
ponibile foras et angetur in fine.

Sec⁹ arti- De secūdo articulo dico q̄ p̄positiō exce-
culus. ptiuā ē p̄positiō expōibit rōne signi exceptiui excepti-
ue sumpti: quare dicitur exceptiue sumpti: p̄tate ex-
dictis et ad differentiā ipsiusmet sumpti materialiter:
vt est ista. omne animal preter brutū est rationale. et
omnia alia quocūq̄ aliorum signorum exceptiuo-
rum affecta. in qua p̄positiōe quatuor t̄minos oportet
considerare. qui quatuor officia habere videntur.

Primus est dicitio exceptiua: vel mediante qua fit
exceptio vt ly preter. Secundus terminus est termi-
nus extra captus qui est terminus rectus a dictione
exceptiua: vel eam immediate sequens: vt est. ly bru-
tum in p̄assumpta p̄positiōe. diciturq̄ est extra ca-
ptus. quia eius supposita excipiuntur / ne p̄dicatum
illis denotetur conuenire. Tertius terminus est ter-
minus a quo fit exceptio sicut est in illa p̄positiōe
ly animal et sic dicitio: quia a suppositis illius excipi-
untur supposita termini extra capti. vt alijs ab ex-
ceptis duntaxat p̄dicatum denotet conuenire. Quartus
terminus est respectu cui⁹ ab alio fit exceptio: vt ly ra-
tionale in p̄dicta p̄pōne. Ampli⁹ sciēdū q̄ logici cō-
muniter nō oēs orōnes in quib⁹ ponit dicitio excepti-
ua reputat aptas. Has enim ineptas dicunt. omnis hō
preter aial disputat: et omnis hō pter equus currit: et om-
nes in quib⁹ dicitio extra capta est superior dictione a
qua fit exceptio aut disparata. Sed oportet q̄ sit infe-
rior: vt falsū q̄ nō repugnet termino a quo fit exceptio
verificari de omni de quo termin⁹ extra capto: et de pluri-
bus alijs et ratio huius potest esse modus significādū
dictionis exceptiue: que denotat exceptionē supposito-
rum dictionis extra capte a suppositis dictionis a qua
fit exceptio. vt dixim⁹. plura tamen a paucioribus exci-
pi non dicuntur. Sed potius pauciora a pluribus.
qui enim excipit et aliquid videtur relinquere: et aliqd
extrahere. Si igitur terminus exceptus: esset superior
termino a quo fit exceptio: plura a paucioribus exci-
perentur. Dicunt etiam exceptionem debere fieri a toto
in quantitate: id est a termino distributo / uel signo di-
tributo affecto: quare istam (hoc animal preter ho-
minem disputat) reputant ineptam. et ratio potest eē
quia exceptio non fit nisi a pluribus: et nō ab vno. quare
etiam hec erit inepta. animal preter hominem dis-
putat. quia etiam ibi denotatur fieri exceptio ab vno /
quis disunctiue sumpto in ordine ad aliud. verum si
illas reputares aptas: non eēt magnū piculū. et cer-
te rōnes p̄dicte nō ostēditur cōgruitatē: et si ostēdāt falsi-
tatē illarū p̄pōis: sequit̄ ex dictis has nō eē equalētes.
nō oē animal preter hominem disputat. et aial preter
hominem disputat. quia equalentia presupponit cō-
gruum / sicut et oppositiō: quare nō habebit contrariā

nec contradictoriā. Si dubites de subiecto exceptiue
dico tibi esse dictionē a qua fit exceptio: nam aggreg-
tum ex dictione exceptiua et t̄mino extra capto: ē dicitio
termini p̄pōis propter q̄ redditur expōibit.

De tertio dico q̄ quatuor sunt genera pro-
positiōum exceptiuarum: quia quedam sunt excep-
tiue simpliciter affirmatiue: videlicet in quibus nec di-
ctio nec copula negatur / vt ista. omnis homo preter so-
cratem disputat. alie sunt p̄positiōes negatiue et ex-
ceptiue affirmatiue / vt ista. omnis homo preter so-
cratem non disputat. Alie sunt simpliciter negatiue: in
quibus dictio et copula negantur / vt ista. non omnis
homo preter Socratem disputat: quedam sunt p̄po-
sitiōes affirmatiue et exceptiue negatiue / vt ista. non
omnis homo preter socratem non disputat. et regula-
riter illa que est tertij ordinis: contradicit illi de p̄lo
ordine. et que est de quarto illi que est de secūdo. Et
signum exceptiuum denotet hypotheticē negatiōe no-
minalis posita in principio non negat dictionem sed
copulam verbalem: sicut nec posita in principio hypo-
theticē negat copulam hypotheticam. quare ista nul-
lus homo preter Socratem disputat. equiualeat huic.
omnis homo preter Socratem non disputat. Sed p̄
ipsarum expositione notetur q̄ p̄positiō primi gene-
ris exponitur per catheticas constituentes vnam
copulatiuam: in quarum prima p̄dicatum exceptiue
affirmatur de aggregato ex dictione a qua fit excep-
tio et contradictoriō dictionis extra capte. quod aggreg-
atum habet supponere eodem modo sicut subiectū
exceptiue. In secunda terminus a quo fit exceptio af-
firmatur de dictione extra capta distributa si sit termi-
nus communis. Et in tertia negatur p̄dicatum de
eadem dictione extra capta distributa. hanc omne ani-
mal preter hominem est irrationale. sic expones. om-
ne animal non homo est irrationale. et omnis homo
est animal. et nullus homo est irrationale. hanc cu-
iuslibet hominis preterq̄ platonis equus currit: in
qua: dictio extra capta non est totale extremum. sic ex-
pones: cuiuslibet hominis non platonis equ⁹ cur-
rit. et istam omnis homo preter Socratem et Leo
currunt sic. omnis homo non Socrates et Leo cur-
runt. et Socrates est homo: et Socrates et nullus Leo
currunt. P̄positiō secundi generis exponitur per
vnam copulatiuam habentem tres catheticas: in
quarum prima negatur p̄dicatum exceptiue de ag-
gregato ex termino a quo fit exceptio et contradicto-
riō dictionis extra capte: quod habet supponere eo-
dem modo sicut subiectum exceptiue. et in secunda
affirmatur terminus a quo fit exceptio de parte ex-
tra capta distributa si fuerit terminus communis. et
in tertia affirmatur p̄dicatum exceptiue de eadem
parte extra capta distributa. hanc omne animal pre-
ter hominem non est irrationale: sic expones: omne
animal non homo non est irrationale: et omnia ho-
mo est animal: et omnis homo est rationale. P̄posi-
tiō tertij generis exponitur per vnam disunctiuam
amplectentem tres catheticas regulariter contra-
dictoriā copulatiue per quam exponitur sua con-
tradictoriā. hanc non omne animal preter homi-
nem est irrationale. sic expones. aliquod animal non
homo non est irrationale: vel aliquis homo non est
animal / vel aliquis homo est irrationale. P̄posi-
tiō quartij generis exponitur per vnam disunctiuam
etiam ex tribus catheticis compositam ac regula-
riter contradictoriā. p̄positiōi sc̄bi ordinis. ista nō
omne aial preter hominē nō est irrationale: sic exponit.

De expositione exceptuarum.

aliquid aial non habet esse irrationale, vel aliquis homo non est aial vel aliquis homo non est irrationalis. Habes ex dictis primam exponere sequi qualitate copule exponibilis: et scda qua litate dicitur exceptiva: tertis habet opposita qualitate ad primam. Poteris etiam primam exponere dare per alios ab. sic. omne aial aliis ab hoie est irrationale, capiendū aliis ab. mere negative sicuti dicitur in exclusivis. Sic igitur conclusio quod ab exceptiva cuiuscumque ordinis ad suas exponentes: et contra est bona pna. Et a qualibet exponibili copulatiue ad quilibet suam exponentiā / r / si non contra. Et a qualibet exponentiā disiunctiue exponibilis ad exponibilem / non tamen e converso.

Conclusio.

Arguit contra conclusio nem.

Contra ista conclusionem argumentis communibus et difficultates necessarias arguentibus instabo. Sic arguit primo, non sequitur, omne ens non creatura possibile non est creatura. et omne creatura possibile est ens. et omnis creatura possibile est creatura: ergo omne ens pro creatura possibile non est creatura. et tunc arguit ab exponētibz ad exponibile scđi generis / igitur conclusio falsa. minor est nota cum pna. et maior probatur. quia exponentes sunt he: quod de scda et scis manifestum est. et pna probatur. cum equaleat huic: omne ens quod non potest esse creatura: possibile non est creatura. cum negatio infinitate sumpta debeat in pna exponere infinitate scđm exigentia ampliationis: sicut dicitur in exclusivis: et in hac parte etiam tunc regula servanda venit. Sed quod exponibile sit falsa pna: quia alias sequitur: quod exclusivus et sua pna censetur in veritate: quod est contra quandam regulam que in materia exceptuarum solet poni scđa et notissima. Et hoc argumentum inquirit de modo vadii tertia exponentiā, pro quo notetur sequens regula tertia exponens debet dari contradictorio modo ad primam, et quo ad copulam / et quo ad suppositio nem terminorum. quare tertia exponens non erit data, sed ista nulla creatura possibile non est creatura. quod equaleat huic omnis creatura necessario est creatura. Et huic omne ens pro creatura necessario est ens. hanc assignabis pro tertia exponente. nulla creatura necessario est ens. et non ista, omnis creatura necessario est ens. et ista exponens huic omne ens pro creatura est vel non fuit ens. erit ista. omnis creatura non est et fuit ens. ut negatio cadat solum in primam copulam. Ex his sequitur has duas. omne ens pro creatura necessario est ens. omne ens pro creatura possibile est ens habere se omnino impudenter. nec pna infert scđam. quia ex parte tertia exponentiā arguitur virtualiter a non distributo ad distributum. quia particula scđa est ly. et sic participat in extremis et ex aliis conditionibus requisitis non sit defectus / tamen considerando ipsas secundum quod exponentes sunt: non sint contrarie: quia ut tales non oportet quod participent in predicatis. quod videbis si facias in suis exponibilibus: predicatum non esse solum dicitur a qua sit exceptio, sic sumendo: omne ens pro creatura necessario est ens. cuius secunda exponens est ista. omnis creatura possibile est ens. et omne ens pro creatura possibile est deus. cuius tertia exponens est ista. nulla creatura possibile est deus: quod non participat predicatis. hoc est quod dicitur in exclusivis hic fore declarandum. existens patet etiam tertiam exponentem istius. omne animal proter hominem rationale non est. esse istam. omnis homo omne rationale est. et non ista. omnis homo rationale est: alias exponentes essent vere exponibiles falsis rebus / ut nunc: vel exceptiva ista

Responsio.

Regula.

ret cum sua precesente. hinc etiam patet si teneas in prima exponere istius. omne homo proter socrate. pars et quilibet pars est prima parte copulati supponere in ordine ad scđam tertia exponente esse ista. Socrates non a. pars et quilibet pars est. Et tertia exponens istius omne aial proter hoiez omne rationale est erit ista. omne homo rationale non est. Sed quando dicitur quod tertia exponens debet dari contradictorio modo ad primam quatenus ad suppositionem terminorum. et quo ad copulam venit intelligendum de finis in quibus participat / et non de subiectis in quibus non conveniunt.

In quarto articulo determinandum venit de **Quarta** oppositiōibz exceptuarum: sed prius examinabitur quod titulus. dam regule que in hac parte coeter ponitur. pna omnis Regula prima: quod est in parte vera / et in parte falsa: potest exceptionem suppositio pro quibus reddidit falsa fieri ha. pro cuius intelligentia notetur quod illa propositio dicitur in parte vera / et in parte falsa quod sub termino distributo habet aliquas singulares veras / et aliquas falsas: per quas singulares immediate resolvitur. quare si universalis non esset immediate resolvibilis descenderet regula. Etiam si non esset de subiecto complete distributo / et quilibet illarum omne animal fuit in arca noe. et viroque homo currit. exempli regule ista propositio. omne animal est irrationale. est partim vera partim falsa. quia pro aliquibus suppositis subiecti. vera: scilicet pro vniuersis pro aliquibus falsa: scilicet pro hominibus: sed excipiendo homines quod sicut constitudo ex illa propositio exceptiva cuius dicitur extra capta imponet illa pro quibus reddidit falsa. sic. omne animal proter hominem est irrationale redditur vera. Sed contra illud quod dicitur est de ista. omne aial fuit in arca noe. quod in illa deficit regula. videtur esse argumentum apparens. Nam si ponam quod de qualibet specie animalis: excepta specie leonis fuit animal in arca noe. illa esset in parte vera / et in parte falsa ut constat. et excipiendo speciem leoninam sic. omne aial proter leo fuit in arca noe: videtur quod fiat vera: quare ego dicerem hoc etiam habere verum in similibus propositis. cum etiam illa habeat aliquot singulares suas veras aliquot falsas. saltem illa in qua demonstrabitur species leonis. nec valet dicere quod terminus extra captus non verificatur de dictione a qua fit exceptio: quia ista est vera. omnis leo est vel fuit animal: id est alicuius speciei animalis aliquid aial. Nec etiam in ista. viroque homo currit. propterea quod ibi sit distributio incompleta falsae regula quia (ut dicunt) si solum essent socrates et plato et vnus curreret et alius quiesceret est pro parte vera et pro parte falsa. tamen excipiendo verbi gratia platonem pro quo est falsa: non redditur vera / quia ista est falsa. viroque homo proter platonem currit. Dico (ut bene quidam asserunt) quod illud non est propter distributionem incompletam. sed propterea quod illa non est in parte vera pro tot suppositis quot sufficerent ad sui veritatem. si non essent alia vel aliud pro quo: vel pro quibus redditur falsa. Et huic assertio ratio est: quod quis ly viroque distribuat complete in eodem casu deficit regula. igitur non erat in causa incompleta distributio. **S**ed circa ista regulam notes alias duas **Regula:** pro faciēda exceptioe. prima ad faciēda exceptionem in vniuersa. sumat pro parte extra capta predicatum ipsius. ut ab ista. omne animal non est rationale. sic fiet exceptio. omne animal proter rationale non est rationale. sed circa hoc notandum quod si in negatiua a qua fit exceptio copula includat aliquam particularitatem. sicut hic: omnis substantia possibile non est ens. quod faciēdo exceptio ne non sufficit sumere predicatum nudum: quia ista est falsa omnis substantia proter ens possibile non est ens. Sed

oportet etiā cū dicitur extra capta reflectere copulā cō
 tradictoriā. sc. ois subſtātia pter q̄ ens q̄b̄ neceſſario ē
 poſſibilis nō ē ens. ſc. etiā faciēdo exceptionē ab iſta. ois
 hō ē vel nō fuit hō alb⁹. ſc. facies. ois hō pter hoīem q̄
 nō ē ⁊ fuit alb⁹ eſt vel nō fuit alb⁹. **¶** Sc̄da regula ad fa
 ciendū exceptionē a ppōne affirmatiua capiatur pro
 termino extra capto aggregatū ex termino a quo fit exce
 ptio ⁊ p̄tradictorio p̄dicati: ⁊ hoc debet fieri ſc̄bz exiē
 tiā ampliatiōis ſi ſibi fuerit: vt ab hac. ois aīal ē rōna
 le. ſc. excipies. ois aīal pter aīal nō rōnale eſt rōnale.
 ab hac. ois hō eſt ⁊ nō fuit alb⁹. ſc. ois hō pter
 hominē nō alb⁹ q̄ eſt ⁊ nō fuit alb⁹ ⁊ ⁊ nō fuit albus. taliter
 q̄ negatio infinitās toti⁹ infinites. vel ſi ſcias q̄ ſunt
 illa p̄ quib⁹ ppōſitio reddiſt falſa pro regula vti ſer
 ues capere diſtictōe ex terminis ſingularib⁹ illoꝝ ſup
 poſitionū pro dictione extra capta. ⁊ non errabis.

Regula.

Regula.

**Sc̄da regu
la p̄ncipal.**

¶ Secunda regula, omnis exceptiua copulati
 uae exponibleſ repugnat ſue p̄ſiacenti. vt iſte. ois
 homo ē currēs. ⁊ ois hō pter platonē ē currēs. iſte ois
 hō nō eſt currēs. ⁊ ois hō pter platonē nō eſt currēs.
 p̄ſiacens eſt reſidū demptis dictione exceptiua ⁊ ter
 mino extra capto. Ratio hui⁹ regule ē: q̄a p̄iacēs cū ſe
 cunda exponēte exceptiue inferit oppoſitū tertie expo
 nenti. Igit̄ etiā exponēs repugnat antecedētī nō ſc̄bz
 exponētī igitur p̄ſiacenti. vt ſi capias iſtā ois hō cur
 rit ⁊ capias ſc̄bam exponētē iſtius: ois homo pter
 platonem currit. ſc̄bz plato eſt homo. ſc. arguēdo. ois
 hō currit: plato ē hō. ergo plato currit. cuius p̄ſtie
 p̄ſis eſt cōtradictoriū tertie exponētis vt cōſtat. dicit̄ in
 regula noſtanter copulatiue exponibleſ: quia hic non
 ois hō pter platonē eſt deus. bene ſtat cum p̄ſiacen
 te. Regula iſta cōmuniter ſtatuitur: ſc̄bz q̄ non tenet
 niſi in illis exceptiuis in quibus ſit excluſio a toto ſub
 ſiecto: quia iſte bene ſtat. ois homo ⁊ ois pars
 pter aīal ſunt homo. ⁊ ois hō ⁊ ois pars ſunt ho
 mo: ⁊ ſi casus q̄ tantū ſit plato in reſū natura. Sed cō
 tra hoc arguit̄. quia iſta. cuiuſlibet hoīs pter q̄ plato
 nis quilibet equus currit. bene ſtat cū p̄iacenti: quare
 limitatio regule nulla eſt. Sed eſt dicit̄ q̄ tenet hic
 regula: ⁊ nō in priorib⁹ ppōnib⁹. p̄pterea q̄ in iſtis ſal
 uatur ratio regule ⁊ non in alijs vt ingenioſus facile
 poterit deducere arguēdo a p̄iacēte cū ſc̄bz exponen
 te ad oppoſitum tertie. Et iā habet regula iſtantiaz
 in diſtributionibus incōpletis pro generibus ſingu
 loꝝum ⁊ ly vterq̄ vt facile etiam deducitur: quia iſta
 non ſaluatur ratio regule. *q̄ nō inſit p̄ncipal. dicit̄ q̄*

*infect ḡna
tradictio*

¶ Tertia regula, ois exceptiua primi gene
 ris inferit duas ſubcōtrarias habētes p̄ ſubiecto ter
 minū a quo fit exceptio ⁊ p̄ p̄dicato p̄dicati exceptiue
 vt iſta. ois aīal pter hoīem eſt irrationale. inferit iſtas
 duas aliquod aīal eſt rōnale. ⁊ aliq̄d aīal nō ē rōnale.
 quia bene ſequit̄. ois animal non hō eſt irrationale: ergo
 aliq̄d aīal eſt irrationale ab inferiori ad ſuperi⁹ ſine
 diſtributione ſuperioris. ⁊ ex ſc̄bz ⁊ tertie exponētib⁹
 inferitur negatiua. ſc. ois hō eſt aīal: ⁊ nullus hō eſt
 irrationale. ergo aliq̄d aīal nō ē rōnale. p̄po tamē ſe
 cundū ordinis non ſic cum arguēdo a prima exponē
 te arguetur a ſuperiori ad inferioris negatiue.

irrationale

**Quartare
gula p̄nci
palle.**

¶ Quarta regula, omnis exceptiua primi or
 dinis cōuertit̄ in copulatiuā trib⁹ excluſiuarū in quas
 ſue exponētēs cōuertitur. nā prima exponēs iſtā. ois
 aīal pter hoīes ē irrationale. q̄ eſt iſta. ois aīal nō hō ē ir
 rationale. habet iſtā excluſiuā. tñ irrationale ē aīal nō hō.
 et ſc̄bz q̄ eſt iſta. ois hō ē aīal. habet iſtā. tñ aīal ē hō
 hō nullū dubiū. Tertia tñ exponēs q̄ eſt iſta null⁹ hō ē

irrationale. cum hac cōſtātia aliquis homo eſt. que
 quidē ponitur in ſecunda exponēte inferit iſtam. ois
 homo eſt non irrationale. per regulam a negatiua ad
 affirmatiua ⁊ c. ⁊ illa inferit iſtam tantum non irra
 tionale eſt homo. igitur tres exponētes conuertunt̄ cū
 tribus excluſiuis. igitur ⁊ ipſa exponibleſ. Exceptiua
 ſecundū ordinis non ſic ſe habet: verum eſt q̄ ſc̄bz ex
 ponens ac tertia cū ſint vniuerſales affirmatiue q̄ ha
 bent excluſiuas. p̄tia tñ cū ſit negatiua nō habet nec
 illā inferit: q̄a deficit p̄ſtātia ſubi: q̄ non ponit̄ in aliqua
 exponētib⁹: igitur tres exponētes non inferunt̄ tres ex
 cluſiuas. igitur nec exceptiua exponibleſ.

**Arguit cō
tra p̄mā re
gulam.**

¶ Contra primā regulā atq̄uitur, cōmune
 ter ſc. iſta. ppōſitio. ois hō videt ſe eſt partim hā par
 tim falſa ſi ſit casus quo ſocrates videat alios hoīes
 non tamen ſe: quilibet tamen alius videat ſeipm. ta
 men excipiēdo illud pro quo redditur falſa: ſcilicet ſo
 cratem non ſit vera: quia iſta non eſt vera. omnis ho
 mo pter ſocratem videt ſe. quia tertia exponēs iſta:
 ſcilicet ſocrates non videt ſe eſt falſa: quia ly ſe in ter
 tia exponēte habet referre eundem terminū quē in
 exponibleſ. ⁊ ſic ſenſus illi⁹ erit. ſocrates nō videt ſe ho
 minē q̄ falſa ē cū equaleat hui⁹ ſocrates nō videt hoīes

¶ Hoc argumentū diuerſimode a pluribus
 ſoluitur: ſed ſolutio eorum eſt regulā in hac parte pa
 ti inſtātia: ſed alijs ſolutionibus relicta quorundam
 amplectemur que mihi viſa eſt rationabilis. pro cui⁹
 intelligentia p̄minatur documētum cōmune relati
 nis relatiui reciproci: ſcilicet q̄ ſi antecedens relatiui
 quod ponit̄ in exponibleſ ponit̄ etiā in exponēte referre
 eādē in exponēte. ſicut ſit in ppōnib⁹ oppoſitis. Si ve
 ro antecedēs ponit̄ in exponibleſ ⁊ nō in aliqua exponē
 tiā bene tñ relatiui. ſic relatiui habet referre idē an
 tecedēs poſitū in exponibleſ. ſi hoc documētū nō habe
 ret inſtātia cōſtat aperte tertia exponētē eſſe falſam. et
 argumētū cōcludere. Dicit̄ tñ q̄ habet inſtātia q̄ ſub
 antecedēte relatiui ſubſumit̄ aliq̄d ſuppoſitū ei⁹. q̄a
 tñ ſine equiuocatiōe relatiui pōt referre terminum q̄
 ſubſumit̄. vt hic. ois hō videt ſe. ſocrates ē hō. ergo ſo
 crates videt ſe. ly ſe ſine equiuocatiōe referit ly ſocrates
 et ratio eſt. q̄a relatiui in maiorū ſigillatim referit q̄b̄
 cūq̄ ſuppoſitū ſit antecedētis/cū ergo ſubſumptū ſit
 ſuppoſitū ei⁹ ſequit̄ intēſū. Ad ppōſitū applicādo. di
 co q̄ cū in hac exceptiua: ois hō pter ſocrate videt ſe. re
 latiui referit ly hō (nec dicas q̄ referit illū vt reſtingit̄
 a ſigno exceptiua: q̄a dicit̄ eſt aggregatū ex tali ſigno
 et dictione extra capta eſſe toti⁹ ppōnā poti⁹ q̄ ſubi de
 terminatio) ⁊ in ſc̄bz exponēte videt̄ fieri ſubſumptio
 ſuppoſitū antecedētis puta ſocratis. igit̄ i tertia expo
 nēte ſine equiuocatiōe poterit referre ly ſocrates. ex quo
 patet exceptiua eſſe verā ⁊ p̄ cōſequētem partim ve
 ram partim falſam p̄ exceptionē fuiſſe faciā verā. qua
 re argumētū nō p̄cludit ⁊ ex p̄dictis p̄t̄ ad ip̄s i forma.

**De oppoſi
tōib⁹ exce
ptiuarum.**

¶ Circa oppoſitiōes exceptiuarū inuenien
 das eodē modo p̄cedendū eſt ſicut in excluſiuis: ac ſi
 miles regule ponēde. p̄tia regula ſufficiēter p̄radiceſ
 cui⁹q̄ exceptiue p̄ppoſitiōne negatiōis dicit̄ excep
 tiue ſi termini p̄cedētes ſupponāt aut accipiant̄ ſc̄bz
 exigentiā cōtradictōis. quare ppōnes p̄mā ⁊ tertū ge
 neris cōtradictū ⁊ ſc̄bz ⁊ quartū ceteris parib⁹. i. ſi non
 differāt penes aliud q̄ penes hoc q̄ vni ppōnif̄ nega
 tio ⁊ nō alteri ſicut declarati fuiſt̄ in excluſiuis. **¶** Se
 cunda regula oēs exceptiue q̄ copulatiue exponuntur: ſi
 aliquis exponens vnus alicui exponenti alterius for
 maliter repugnet ſunt contrarie ſicut iſtā dicit̄

Regula.

Regula.

De oppositiōe exceptiuarū.

est: quare propositiones primi et secundi ordinis contrariantur: quia p̄e exponētes contrariā. Si nō differat p̄e nō aliter. Nā iste. omne aīal p̄ter hoīez ē irrationale: oī aīal p̄ter hoīez irrationale nō est. Quis contrariet nō p̄ter repugnātiā p̄maz: sed pot̄ p̄ter repugnātiā scōa r̄b. Nec oportet vt in exclusiuis etiā dicit̄ ē: q̄ exponētes repugnātes sibi sibi correspondētes. sed q̄cōq̄ fuerint.

Regula.

Regula. Tercia regula: oīs p̄pōnes exceptiue quarū altera exponit copulatiue/altera disiunctiue. si due exponētes vni⁹ contrariet̄ opponunt̄ r̄ contradicōie illarū subcontrariet̄: q̄a scōe r̄ etiā exponētes contradicūt p̄e subcontrariet̄: iste regule possunt deduci simili modo quo in exclusiuis. Plures regule ab alijs multiplicātur ac plura correlaria inferunt̄ q̄ mihi visa sunt supra/ideo p̄termissa feci. Sit igit̄ conclusio q̄ omne genus oppositiōis reperiri pot̄ in exceptiuis sicut in exclusiuis ac alijs categoricis quibus earum conditiōes non sicut in categoricis considerande veniunt.

Conclusio.

Conclusio. Contra istā cōclusionē arguitur sic, si inter aliquas p̄pōnes exceptiuas reperiret oppositiōe contradicōis maxime esset inter istas. omne aīal p̄ter hoīem ē irrationale: nō omne aīal p̄ter hoīem ē irrationale. sed iste reb⁹ vt n̄c dant̄ false de falsitate negatiue: p̄ter falsitatē oīm exponētiū: r̄ falsitas affirmatiue. p̄batur bene sequi. omne aīal p̄ter hoīez ē irrationale. r̄ ista irrationalia sunt omnia irrationalia: igit̄. oī aīal p̄ter hoīez est istū irrationale r̄ istū p̄is ē falsitas: igit̄ r̄ antecedit̄: r̄ p̄sequētiā ista tenet q̄ descēdit̄. Hoc argumētū inquit de modo ascēdendi r̄ descēdendi sub terminis posit̄is in exceptiuis r̄ de eorū dē suppositiōe. Pro cui⁹ disolutiōe notent̄ sequētes regule p̄ia termini a quibus sit exceptio supponit̄ scōm exigentiā suoz signoz. nō tamē licet ante expositiōnē eos resoluerē. P̄ia pars hui⁹ regule patet quia non ē qd̄ impediāt ne accipiatur scōm naturā suoz signoz. Et scōa p̄ba: quia si fieret resolutio sub illis manerēt singulares ofones in congrue. Etiā non valeret descēsus: vt p̄ter in ista: omne animal p̄ter hoīem ē irrationale: cuius quelibet singularis esset falsa: Secūda regula termini alij p̄cedentes termini a quo sit exceptio r̄ supponit̄ scōz exigentiā suoz signoz: r̄ sub illis valet resolutio tam per ascēsum q̄ p̄ descēsum: vt sub ly hoīs in hac cuiuslibz hoīs quodlibet animal p̄ter leonē currit. Tercia regula termini⁹ extra captus supponit̄ disiunctiue qd̄ apparet ex hoc: q̄a in quacūq̄ exponēte ponit̄ distribuit̄: sub eo t̄m valet ascēsus copulatiue: nō t̄m descēsus: r̄ ratio est: quia ex parte prima: si exponētiū argueret̄ ab inferiori ad suū superi⁹ cum distributiōe: vt patet hīc omne animal p̄ter hoīem est irrationale. ergo omne animal p̄ter platonē est irrationale. nam aīal non hō inferi⁹ est ad animal nō plato. Quarta regula termini⁹ post̄ a parte predicati in exceptiuis supponit̄ cōfusiue: vel scōm alios quādā mīra suppositiōe p̄terea q̄ in vna exponēte distribuit̄ r̄ in alia non. Sed p̄ resolutiōe faciēda notetur q̄ sub termino q̄ in aliqua exponētiū supponit̄ disiunctiue licet ascēdere copulatiue: vt sub predicato in p̄assumpta p̄positiōe. Et sub termino qui in aliqua supponit̄ determinate licet descēdere disiunctiue: vt hīc omne animal p̄ter socratem. b. homo r̄ omnis homo est. sub ly b. homo: sed sub predicato istius. omne animal p̄ter hominem est irrationale: non sic licet descēdere: q̄a

Regula.

non supponit̄ in aliqua exponētiū determinate. Descēdere tamen copulatiue non licet: vt patet ex argumento. Nec etiā ascēdere disiunctiue: quia casu quo omnia animalia p̄ter Socratem sunt alba in ista consequentiā: omne animal p̄ter Socratem est album: ergo omne aīal p̄ter hoīem est albus: dā ante cēdēdo verum r̄ cōsequēda falsum. quādo dicitur valere sic vel sic ascēsum vel descēsum debet intelligi dī modo nō cōmittatur aliquis defectus logicalis. Ex istis patet solutio ad argumētum: quia propositiō affirmatiua in casu posit̄o est vera: r̄ negatur consequentiā qua probatur eius falsitas.

Secundo sic arguitur, sequeretur ex modo assignandi oppositiōnes q̄ iste due contradicerēt. omnis hō p̄ter platonē quilibet hō r̄ hō est nō omnis homo p̄ter platonē quilibet hō r̄ b. hō est quia non videtur q̄ in illis cōmittat̄ aliquis defectus. sed consequens est falsum: quia dabunt̄ vere in istis. omnis hō p̄ter platonē quilibet medietas Socratis r̄ medietas est: r̄ nō omnis hō p̄ter platonē quilibet medietas socratis r̄ b. medietas ē: casu quo sint solū hoīes socrates r̄ plato. Si tamē dicas q̄ in illis est defectus quia terminus distribuit̄ in prima exponēte affirmatiue in ordine ad alium statem confuse in prima negatiue manet confuse. Saltem sequitur q̄ sunt subcontrarie: sed dantur false in istis: omnis homo p̄ter platonē quilibet medietas materie r̄ medietas hominis vel socratis est. r̄ omnis homo p̄ter platonē quilibet medietas materie r̄ b. medietas hominis v̄ socratis est: casu quo sint socrates r̄ plato solum r̄ cōmunicent in materia. Ad hoc argumentum facillia ac breuis ē solutio ex dictis in clausiuis: scilicet q̄ ille p̄positiōnes non opponuntur aliquo genere oppositiōnis: quia si ex parte primarum exponētiū termini⁹ distribuitur in ordine ad confusam manet cōfusiue: propter quod non contrariantur ex parte vltimarum manet oppositus defectus: scilicet q̄ terminus distribuitur in ordine ad determinatam manet determinate propter quod non subcontrariantur.

Scōo arguitur.

Tercio sic instatur iste due propositiones omne animal p̄ter platonē omnis homo r̄ homo est: non omne aīal p̄ter platonē hō r̄ hō est iuxta regulas oppositiōnum assignatas deberent esse contradictorias tamen dantur simul vere: in simili forma si loco de ly animal ponas ly. a. vt valeat sicut hoc disunctiue. b. hōmīnū. vel plato r̄ non sint nisi plato et socrates homines. Si dicas q̄ in illis est defectus quia in vltimis exponētiū ex parte prime partis predicati manet eadem particularitas: contra iste defectus non impedit: quin ille sint contradictorie: quia in istis non impedit omne animal p̄ter platonē quilibet homo et quilibet homo est: non omne animal p̄ter platonē homo r̄ homo est: in vltimis exponētiū prima pars predicati stat indistribute: et tamen sunt contrarie. Hoc argumentum eodem modo soluedum est sicut primum factum contra oppositiōnem exclusiuarum: sed pro illo et pro isto notetur regula: scilicet q̄ manere eandem particularitatem in aliquibus exponētiū: tollit contrarietatem et manere eandem vniuersalitatem tollit subcontrarietatem. Et inuenies vniuersaliter q̄ quando in primis manet eandem particularitas in vltimis manet eandem vniuersalitas: sicut est in propositiōibus primo assumptis in argumento: quare nec sunt contrarie nec subcontrarie. Et date sunt vere et dantur false in istis. omne animal p̄ter platonē quodlibet brutum et brutum est: omne animal p̄ter platonē brutū r̄ bru

Regula.

tum est casu quo sit plato cum multis brutis. Sed per solutionem replicare dico regulam postquam patet instantiam quam affirmativa inferit oppositum negativum: quia tunc contrarietas sicut sunt ille secundo sumptus in replica argumens: quia inferit contradictionem negativam. quia ista propositio est bona: omne animal preter platonem quilibet homo et quilibet homo est. igitur omne animal preter platonem homo et homo est. quia propter due exponentes antecedit inferit duas propositioes: et due propter antecedit inferit tertia propositio. quia bene sequitur. omne animal non platonem quilibet homo et quilibet homo est non platonem. ab inferiori ad superioris sine distributione superioris. quia animal non platonem inferius est ad ly non platonem: vel a toto ad partem in modo. rursus ergo quilibet homo et quilibet homo non sunt platonem ab affirmativa ad negativam. et tunc ita ergo non platonem homo et homo est per conversionem et propositio est tertia exponens contradictionem negativam. igitur affirmativa inferit oppositum negativum quod erat probandum. Etiam patitur regula instantiam quando negativam inferit oppositum affirmativam: quia tunc subcontrariantur.

De propositioe de exceptio extremo.

Quidam dicunt quod sicut sunt dande propositiones de exclusio extremos: sic etiam dande sunt de exceptio extremo quado: scilicet aggregatum ex dictione et termino extra capio facit unum terminum cum termino a quo sit exceptio. quare illud aggregatum non erit determinatio totius propositionis: sicut quado facit exceptioam ut dictum est. et veritas propositionum de exceptio extremo debet attendi penes suppositionem extremorum: et suppositio cognoscatur per verificationem: ut subiectum istius: omne animal preter hominem est irrationalis: est totum hoc: animal preter hominem: et totum distribuitur. Et non habet sic verificari: hoc est animal non homo. alias si nullus esset homo. propositio est vera. Sed sic dicitur hoc est animal preter hominem: quod equivalet his duabus: hoc est animal non homo et homo est. nec reputant incongrue loqui. Sed quando extremum reduplicatum ponitur post copulam: sic per signum universale fiat pars extremi satis apte sit verificatio sic. hoc est omne animal preter hominem. Etiam quando sit exceptio a determinatione: ut hic omnis homo possidens omne brutum preter leonem disputat: sic sic verificatio: hoc est homo possidens omne brutum preter leonem. Etiam hic hoc est equus cuiuslibet hominis preter socratem. Sequitur ex dictis propositioem de exceptio extremo equivalet duabus primis exponentes propositionis exceptivae: ut ista omne animal preter hominem est irrationalis equivalet his omne animal non homo est irrationale et homo est. Nec hic fingas propositionem de exceptio copula sicut quidam faciunt: qui quidem nil aliis cogitant quod incongruities acumulare. Et sic finis imponitur exceptivis.

De reduplicatioe determinatur.

Reduplicatioe propositionibus post exceptivam solet immediate determinari: de quibus tribus considerabimus. Primo de dictione reduplicativa: et eiusdem acceptionibus. Secundo de natura acceptione propositionum reduplicatarum. Et ultimo de oppositione ac resolutione sub terminis earum faciendae. Pro primo expeditione notetur quod Petrus hispanus sic dicitur. Signum reduplicativum est signum quod importat rationem secundum quam aliquid alteri attribuitur. ut sunt ista signa. in quantis. scilicet quod eorum ratione qua. et que consimiliter significant. sed quia quilibet istarum dictionum in aliquo propositione sumit.

Petrus hispanus.

ut non denotat illud quod per diffinitionem insinuat. distingatur hic de dictione reduplicativa: quod capit dupliciter. uno modo reduplicative. alio modo specificative. Et reduplicative communiter dicitur capi quinupliciter. uno modo. ut reduplicat casualitatem. Secundo modo: ut reduplicat concomitantiam. Tertio modo: ut reduplicat convertibilitatem. Quarto modo: ut reduplicat immediationem. Quinto modo: ut reduplicat alietatem. Sexto modo dicit reduplicare casualitatem. Propterea quod denotat terminum in quem immediate determinat: importare causam aut rationem propter quam predicatum convenit subiecto: ex quo patet intelligentia diffinitionis Petri hispani. Ista propositio Socrates in quantum rationalis est intellectivus: denotat quod hoc predicatum intellectivus conveniat Socrati: quia rationalis est.

Sed pro expositione propositionum reduplicatarum casualitatem notatur communiter: quod in reduplicativa quatuor sunt termini: scilicet dictione reduplicativa terminus reduplicatus: qui est terminus immediate determinatus a dictione. et terminus immediate precedens: qui est subiectum. Nam aggregatum ex dictione et termino reduplicato: non est pars subiecti: sed potius est determinatio totius propositionis propter quod redditur propositio exponibilis. Quartus terminus est predicatum. Notatur in super quod propositio reduplicativa de qua loquimur est duplex. quedam est in qua sit reduplicatio in ordine ad eandem copulam: ut ista. omnis homo in quantum rationalis est risibilis: alia est in qua sit reduplicatio in ordine ad diversas copulas: ut ista omnis homo in quantum est risibilis est rationalis: agerur prius de prima/ secundo de secunda. Rursus propositio in quibus sit reduplicatio in ordine ad eandem copulam sunt quatuor genera. Primum est simpliciter affirmativa: ut ex parte habi per ex parte dicitur: ut passiva propositio. Secundum est propositio negativam simpliciter affirmativa: ut reduplicativa: ut ista. socrates in quantum rationalis non est risibilis. Tertium est simpliciter negativam: ut ista. non omnis homo in quantum rationalis est risibilis: quod regulariter traditur pro. Quartum est in quo dicitur negat: et habi affirmat: et traditur. scilicet dicitur ista: non omnis homo in quantum rationalis non est risibilis. Propositio primi generis exponit per copulativam in cuius parte affirmat predicatum reduplicative sub eodem subiecto. Iste predicatum est termino reduplicato distributo si capax sit distributionis. et quarta est una causalis in cuius antecedente predicatum termino reduplicato est trascendens: et in parte predicatum exponibilis est relatio eiusdem trascendentis: ut ista omnis homo in quantum rationalis est intellectivus: sic exponas. omnis homo non est albus: et omnis homo est rationalis: et omne rationale non est intellectivus: et quia aliquid est rationale ipsum est intellectivus. Propositio secundae ordinis exponat per unam copulam in cuius parte predicatum exponibilis negat de subiecto eodem modo accepto: sicut in exponibilis: et in secunda affirmat termino reduplicato de eodem subiecto eodem modo accepto: et tertia negat predicatum exponibilis de termino reduplicato: et quarta est una causalis in cuius antecedente affirmat termino reduplicato de trascendente: et in parte predicatum exponibilis negat de relatio eiusdem trascendentis ista: omnis homo in quantum rationalis non est albus: sic expones. omnis homo non est albus: et omnis homo est rationalis: et omne rationale non est albus: quia aliquid est rationale ipsum non est albus. Propositio tertii ordinis exponitur per unam disiunctivam contradictoriam copulativam: per quam exponit propositio primi ordinis ut facile exemplis ponas. Propositio quarti ordinis exponitur per unam disiunctivam contradictoriam copulativam exponens propositioem secundi generis. Habes ex predicatis si vis illud.

De expositione propositionum reduplicatarum.

considerare quare propositio dicitur reduplicata: et signum reduplicatum reduplicare pro quo notetur quod denotare predicatum conuenire subiecto: est ipsum cum subiecto plicare: et denotare terminum reduplicatum conuenire subiecto. et illi conuenire predicatum: duplicare aut bis plicare. Sed iterum denotare modum aliquem se habendi predicati et termini reduplicati: sicut denotat per causalem: quia denotatur vni importare causam respectu alterius dicitur reduplicatio: id est pro tertio platio: est igitur ibi platio. duplicatio. et reduplicatio. Sequitur etiam ex dictis dictionem reduplicantem causalitatem non solum denotare terminum reduplicatum: importare causam inherente predicati ad subiectum: sed etiam importare causam: quare ipsum predicatum conueniat cuiusque de quo dicitur terminus reduplicatus. Sed etiam quadruplex sit causa: sequitur quod dicitio excludit potest reduplicare causalitatem cause effectiue. ut hic lapis in quantum grauis appetit esse in loco deorsum. Et reduplicare causalitatem cause materialis. ut hic homo in quantum compositus ex materia et forma est corruptibilis. Et reduplicare causalitatem cause finalis. ut hic sanitas in quantum sanitas est causa deambulationis: et causalitatem cause formalis. ut homo in quantum habet animam est animatus.

¶ Sumendo ly in quantum reduplicatiue dicitur secundo modo capiti: ut reduplicat conuenientiam: id est denotat quod ubique reperitur terminus reduplicatus: et predicatus: si sit propositio primi ordinis si vero secundum denotat quod ubi inueniatur primum non secundum. Et sicut illa concomitantia explicari sumendo pro quarta exponente conditionalem terminorum in omnium: cum causali predicata. Reliquis tribus exponentibus manentibus in propria forma. ut ista. Socrates in quantum rationalis est risibile. sic exponas: socrates est risibilis: et socrates est rationalis: et omne rationale est risibile: et si aliquid est rationale ipsum est risibile. Et si fuerit secundum ordinem dando primas tres exponentes secundum predicata: quarta erit ista. si aliquid est rationale ipsum non est risibile. Si tamen difficultatem facias exponendo duobus modis predicatis. quod in quarta exponente non debet poni ly aliquid in antecedente: quia in simili forma ponens ly equus: et non erit formalis expositio des ipsam ponendo loco de ly aliquid etiam terminum extra capiti. ¶ Tertio modo dicebamus quod ly in quantum reduplicat conuenientiam: id est denotat predicatum et terminum extra captum conuenit. quare quarta exponens basis tribus primis iuxta formam predicam. erit ista. et ly rationale: et ly risibile conuertuntur vel sic dicitur quicquid est rationale est risibile: et quicquid est risibile est rationale. ¶ Quarto modo dicebat quod reduplicat immediate: id est denotat quod predicatum et terminus reduplicatus se habent immediate in linea predicamentali. et quarta exponens erit et ly rationale: et ly risibile se habent immediate. Et quia secunda acceptio videatur habere apparentiam: quia in ista propositione que conceditur. socrates in quantum album habet albedinem non reduplicat causalitatem videtur tamen saluanda veritas per concomitantiam. Sed due ultime acceptiones videntur sumi mere gratis. quia omnes propositiones que sunt vere: tertio aut quarto modo sunt vere: uno modo prioribus. Etiam non videtur quod ly in quantum ex suo modo significandi denotet conuenientiam aut immediate in predicatum. Dicunt tamen aliqui quod exponens denotans conuenientiam aut immediate: debet esse quinta prepositio: quatuor alii sunt

quarta sit conditionalis siue causalis: quare omnis propositio que est vera duobus ultimis modis: est primo et secundo non tamen e contra. parum refert. Semp iudico hanc imaginationem esse ad libitum. ¶ Quinto modo capiebatur ut dicit aliter: id est diuersitatem inter predicatum et terminum reduplicatum propter quod prius primo priorum docens illogizare ex propositionibus reduplicatiuis dicit hanc esse falsam et intelligibilem disciplina est bonum in quantum bonum. Sed dico quod quando prius negat illam propositionem capiti in quantum ut reduplicat causalitatem: et quia idem non est causa aut ratio: quare ipsummet aliter conueniat: ideo negat illam. Et huius signum est quia prius videtur sibi ly quod non ly in quantum denotatur: ut dictum est reduplicatum esse causam inherente predicati ad subiectum: quod non potest esse respectu sui ipsius. Sequitur ex predictis: diffinitionem signi reduplicatiue causalitatis. Sequitur scilicet quod et ly quod signa est reduplicatiua: saltem ut diffinitio predicata conuenit signo reduplicatiuo. quia iste sunt equaliter. Socrates in quantum rationale est risibile. et socrates quod rationalis est risibilis. Et prius primo priorum indifferenter videtur illis signis uno pro alio. Idem sequitur de ly ut. imo in omni acceptione videtur equaliter ly in quantum.

¶ Capiebatur secundo modo ly in quantum specificatiue: et sic capiendo adhuc communiter distinguitur: quia sumi potest ut specificat conceptum: aut ut specificat actum. Et certe non multum exacte ponunt differentiam inter istas acceptiones: nec inter secundam istarum et primam predicatarum. quare aliqui inter illos modos reduplicandi aut specificandi non esse differenciam asserunt. Dico tamen quod tunc specificat conceptum quando denotat terminum quem immediate determinat accipi secundum propriam rationem sub qua talis terminus significat. ut ille terminus homo significat suum significatum sub ratione hominis in hac propositione. ego cognosco socratem in quantum hominem. denotat accipi secundum propriam rationem hominis: et non animalis aut socratis: vel si vis dicere quod quando specificat conceptum. denotat terminum reduplicatum accipi secundum conceptum proprium: ad quem talis terminus habet mouere virtute sue impositionis: ita quod sensus predicte propositionis sit: ego cognosco socratem sub conceptu hominis: vel cuiuslibet ordinari habet ly homo. quare dicitio reduplicatiua impedit appellationem termini potentis alias appellare: quia ly cognosco non appellat supra ly socratem alias in appellare. Quare sequitur quod ista consequentia non valet ego cognosco socratem in quantum hominem. ergo cognosco socratem. quia in consequente ly cognosco appellat super ly socratem non in antecedente. Etiam propter eandem rationem non sequitur. ego odio fratrem. quia homicidam. igitur odio fratrem. Falsae tamen hinc dogmatizatur: quod dicitio reduplicatiua semper quod specificat conceptum modificat aut determinat aut ponitur cum dictione importante actum aut interiore: ego non video quare hic socrates in quantum homo disputat: et hic socrates in quantum homo currit. non specificat conceptum cum denotetur per illas propositiones siue vere siue false socratis: secundum quod homo: vel secundum propriam rationem hominis: quod idem est dicere quod socrati qui est homo secundum propriam rationem aut conceptum hominis conuenit currere aut disputare. et hoc habet socratis. tunc vero specificat actum quando denotat reduplicatum importare rationem forme: dis. 6. r. 2.

tem aut causam quare predicatum conveniat subiecto sicut in istis propositionibus que communiter conceduntur, quodlibet in quantum ens intelligitur: id est ratio formalis/quare quodlibet intelligitur est quia ens est: Sic dices de istis ens in quantum ens est subiectum metaphisice, color in quantum color est obiectum ad equatum visus, deus in quantum deus est obiectum theologie, ignis in quantum calidus calefacit: id est ratio aut causa quare ignis calefacit est quia calidus. Est igitur differentia inter specificare conceptum et actum quod quando specificat conceptum denotat terminum reduplicatum capi solum secundum suam rationem formalem non denotando quod propter ipsum predicatum conveniat subiecto: quando vero specificat actum denotat rationem reduplicatam aut specificat esse propter quam predicatum conveniat subiecto, quare stat quod specificet conceptum et non actum. Et stat quod specificet actum et non conceptum et stat quod specificet utriusque. exemplum quando specificat conceptum et non actum/ut in ista quando conceditur focrates in quantum homo intelligitur quia per istam denotatur quod socrates sub conceptu hominis intelligitur: quod vera est quod ego habeo conceptum hominis. Si tamen denotatur quod ratio quare intelligitur est quod hoc falsum est. Suppositio pro nunc quare ratio quare quodlibet intelligitur est ens sic quod si per impossibile aliquid non esset ens et esset homo aut equus non intelligeretur/quia non esset in eo ratio intelligendi ut est doctrina doctoris subtilis et aliorum, vel cape alia exempla, ista ego video, b. albedinem in quantum quadratum vera est si specificet conceptum et ego habeam visionem, b. albedinis connotationem eius quadratam: quia cognosco illam sub ratione aut conceptu quadrati: si tamen specificet actum falsa est/quia denotaret quadratam esse rationem quare video albedinem et hoc est falsum: quia ratio videndi albedinem est color et non ista: vel illa figura. Exemplum quando specificat actum et non conceptum/ut in ista propositione quando conceditur ego video albedinem in quantum color/quia denotatur quod video albedinem et ratio videndi est color quod est verum si tamen specificaret simul conceptum aut conceptum seorsum, falsa esset/quia denotaretur quod video albedinem sub conceptu coloris et hoc est falsum: quia visus non potest habere notitiam communem coloris: exemplum quando specificat utriusque est in ista socrates in quantum ens intelligitur. Hanc eandem doctrinam ad divisionem tangit doctor subtilis puribus locis dicens ly in quantum potest denotare illud quod sequitur accipi secundum suam rationem formalem: vel ultra hoc denotare potest illud esse formalem rationem inherente predicati ad subiectum ponit ipse exempla theologica que in presentiarum non oportet adducere. Sed dices ex his sequi quod idem est ly in quantum specificare actum et capi reduplicative/ut reduplicat causalitatem: ut patet ex ante dictis. Ad hoc dico quod est differentia quia ut dictum est quando ly in quantum reduplicat causalitatem non solum denotat terminum reduplicatum importare causam inherente predicati ad subiectum: sed etiam quod ipsum predicatum conveniat cuiusque de quo dicitur terminus reduplicatus propter quod requiritur veritas unius exponentis in qua predicatum dicitur de reduplicato distributo si fuerit terminus communis. Sed quando specificat actum denotat solum reduplicatum importare rationem aut causam inherente predicati ad subiectum non aliud denotando: et inde est quod ista propositio iste ignis in quantum calidus calefacit est falsa si capiatur ly in quantum reduplicative: quia tertia exponentis est falsa omne calidum calefacit casu quo

iste ignis solum calefaciat. Conceditur tamen illa sed specificative capiendo signum et ut specificat actum quare ratio quare calefacit est quia est calidus quia non omne calidum calefaciat, exempla plurima theologorum poteram adducere: sed quia nolim summatim theologiae scire satis est quod ex istis scientiis aperte posita in theologia de differentia similium propositionum distinguere. Et de industria volui tam prolixo circa hanc difficultatem insistere: quia in tota materia exponibilium fortassis non eris pro theologicis punctum magis necessarium et satius est ista hic asserere/ut hic intelligantur et postea propter non intellectionem istorum theologorum scolasticos ignorare. Sed adhuc petes an propositiones de ly in quantum specificative sumpti sint exponibiles et si sic quibus exponentibus habent exponi: Ad hoc dicerem quod propositio in qua specificat actum bene potest teneri exponi per quatuor exponentes istam sic expones. hic ignis in quantum calidus calefacit: hic ignis calefacit: hic ignis est calidus: et calidum calefacit: et ratio seu causa: quare ignis calefacit est quia calidus. Sic ut exponentes istius non differant ab exponentibus propositionis reduplicative causalitatis/nisi penes tertiam exponentem: cuius subiectum non debet distribui: Sed quando specificat solum conceptum dicerem non esse exponibilem per plures propositiones: quia capio istam ego cognosco socratem in quantum hominem videtur quod prima exponentis deberet esse ista: ego cognosco socratem que est falsa alia existente vera casu quo habeam conceptum hominis et non socratis. quare dico quod illa exponitur per istam: ego cognosco socratem conceptu hominis: ista socrates in quantum homo disputat sic: socrates qui est homo sub ratione aut conceptu hominis disputat: sic sic bene exponeres: socratem ego cognosco: et socrates est homo: et socratem conceptu hominis cognosco: ut impedias appellationes in exponente sicut in exponibili: et si simul specificat actum et conceptum: addas aliam exponentem: scilicet et homo est ratio quare socratem cognosco.

Circa modum exponendi propositionem in sensu reduplicativo et potissimum quando sit reduplicatio causalitatis aut concomitantie solet inquiri an sufficienter exponeret ille, proponens duas aut tres exponentes illarum. sed per huiusmodi dissolutionem notetur sequentes propositiones que ad omnibus communiter ponunt. Prima propositio reduplicativa de qua dubitatur non potest exponi sufficienter per duas primas exponentes illarum quatuor quas assignabamus. Nec per secundam et tertiam: nec per primam et tertiam: nec per primas tres probatur propositio quo ad omnia membra: quia casu quo non essent alia animalia nisi homines exponentes istius: omnis homo in quantum animal est homo esset vera et ipsa falsa/cuius falsitatem ostendit quarta exponentis/sive sit conditionalis sive sit causalis. Secunda propositio reduplicativa predicta non sufficienter exponitur per primam et ultimam illarum quatuor: nec per tertiam et ultimam: nec per primam et tertiam et ultimam: quia alias ista esset vera: omnis homo in quantum leo animal est: quia omnes exponentes quo ad omnia membra predicta essent vere: eius ista falsitas patet per falsitatem seculi de exponentis. Tertia propositio tres ultime exponentes absque prima exponit sufficienter/quod sic patet: nam copulativa quatuor exponentium inserta copulativa ex tribus dempta prima (de hoc nulli dubium) et e converso copulativa tribus copulativa quatuor/quod sic ostenditur: quia seculi et tertia exponentes inserunt primam in aliquo modo

etiam in istis propositionibus que communiter conceduntur...

Scotus.

Scorpilio sent. dist. 1. q. 2. et 3. dist. 6. q. 2.

De ppōne reduplicatiua de duplici copula.

do prime figure: igitur tres inferunt primam probatur antecessim in istis: omnis homo in quantum ratio nalis est risibilis: nam capita tertia exponente pro ma loz/ t secunda pro minor inferunt p̄ia in barbara: et si secunda exponens fuerit particularis inferunt p̄ia in dary. Et si autem propositio reduplicatiua fuerit se cundi ordinis secunda et tertia exponentes inferunt p̄iam in celarent aut inferio: si secunda exponens fue rit singularis illatio erit expositio: ista facile erit de ducere mediocriter erudito. **Q**uarta propositio viffi cultas est an secunda et vltima exponentes sufficienter exponant. Super hac difficultate est diuulgatio inter antiquos et iuniores: tenent auitqui partem affirmati uam/cui etiam opinioni aliqui ex modernis fauēt. **D**icunt igitur antiqui q̄ vltima et secunda exponentes ita sufficienter exponunt sicut quatuor predicte quod ostē ditur/ quia copulatiua illarum duarum exponentium inferunt ex copulatiua quatuor: (hoc manifestum est) et copulatiua duarum inferunt copulatiua quatuor: qd̄ patet: quia secunda et quarta inferunt tertiam: et tertia et secunda inferunt primam: ergo de primo ad vltimū secunda et quarta inferunt omnes quatuor: minor ex precedenti propositione constat: et maior ostendit, acce ptio secunda et vltima exponens istius: omnis homo in quantum rationalis est risibilis: bene sequit, om nis homo est rationalis: et quia aliquid est rationale ip sum est risibile: igitur omne rationale est risibile. Et etiam ex eodem antecedente dicunt q̄ inferunt p̄ia ex ponens istas: et omnis homo est risibilis. Et rationem vtriusq̄ consequēte assignāt (vt supposito q̄ nulla con sequentia est bona / nisi tenens per locum intrinsec um) dicunt igitur: q̄ nulla causalis aut conditionalis que erit quarta exponens erit bona consequentia/ nisi in terminis in quibus predicatum consequentis sit de intrinseca ratione aut conuertibile cu3 predicato ante cedentis: et tunc ex affirmatione predicati antecedentis de aliquo sequitur affirmatio predicati consequentis de eodem distributo. Si enim hec consequentia est bona si aliquid est a. ipsum est b. et hec etiam erit bona: si aliquid est a. omne ipsum est b. nam p̄ia subie ctum consequentis formaliter non distribuatur cū sit relatiuum reciprocum/ idem est ac si distribuere tur: quare formaliter sequitur: si aliquid est rationale ip sum est risibile: et rationale est risibile: quia ista ex mi nozi supponitur: igitur omne ipsum quod est rationa le est risibile. a tota conditionali cū positione antecē dē tis ad positionem consequentis/ ex qua sequitur tertia exponens. s̄ omne rationale est risibile: et ex ista cū alijs duabus sequitur prima: igitur habetur quod pretendunt. hanc opinionem impugnant cōmuniter neothe rici sic sequeretur si modus exponendū esset bonus q̄ ista esset vera: omnis homo in quantum animal possi biliter est homo: quia secunda et vltima exponētēs sunt verē de prima constat de quarta/ etiam patet cum con sequens sit necessarium falsitas tamen illius est ma nifesta ex falsitate tertie exponētis. **S**ecundo arguunt de ista. deus in quantum ens est deus: falsa est: quia tertia exponens falsa si tamen per alias exponeretur esset vera: quia consequens quartie exponētis est ne cessarium. **A**d ista argumēta responsū est nā do in illo supposito. s̄ q̄ nulla est bona consequentia/ nisi te nens per locum intrinsecum. **S**ed an suppositum sit verum adhuc sub iudice est non tamen est in presen tiam disputandum. **P**roterea p̄ia donetur illis q̄ copulatiua duarum exponētium conuertatur cum exponibili: non tamen propterea est dicendum q̄ ex ponit illa copulatiua illam exponibilem: quia non fa

est facillius formare mentalem vltimam sicut copula tiva ex quatuor.

Viso de propositionibus in quibus sit re duplicatio in ordine ad eandem copulam disputandū est de illis in quibus sit reduplicatio in ordine ad di uersas copulas. que etiam sunt in duplici differentia/ quedam sunt de duobus verbis et unico subiecto: que dam de duobus verbis et duobus subiectis. **E**xemplū primi vt ista socrates in quantum fuit rationalis fuit risibilis/ exemplum secundi: vt socrates mouet in qua tum plato currit. **P**rima exponitur sicut de vnica co pula/ excepto q̄ in secunda exponente debet poni co pula implicationis eiusdem qualitatis: et in antecē dē te vltime exponētis. **S**eruius semper eidem suppo sitionibus terminozum et ampliationibus in exponē tibus et exponibilibus reduplicatam propositionem/ sic expo nes: Socrates fuit risibilis: et socrates fuit rationalis: et omne rationale fuit risibile: et si rationale fuit rationa le ipsum fuit risibile. quare sequitur predicatam propo sitionem esse veram/ hac ex parte falsa: Socrates in: quātum rationalis fuit risibilis: quia vltima exponēs est ista si rationale est vel fuit rationale ipsum fuit ri sibile/ que est mala consequentia. **S**ed vt videat̄ diffe rentia copule ampliationum et suppositionum expōas istam. Socrates in quantum fuit rationalis est risibi lis: sic socrates qui est vel fuit: est risibilis: et socrates fuit rationalis: et omne ratione quod fuit: est risibilis et si rationale quod fuit: fuit rationale: ipsum est risibile. **S**uo etiam modo expones transmutando copulas. ista negatiuam Socrates in quantum non fuit rationalis fuit risibilis/ sic expōas: socrates fuit risibilis: socrates non fuit rationalis: et omne rationale fuit risibile: et si rationale non fuit rationale ipsum est risibile. **S**uo etiā modo expones si transmutas qualitatem copularum/ aut ambas neget. **P**ropositionaliter expones istam: omnis homo in quantum est rationale possibiliter est risibilis: et scies assignare differentiam inter exponē tes istius et istius: omnis homo in quantum rationalis possibiliter est risibilis. **P**ropositio que est de duo bus subiectis et de duabus copulis exponitur suo modo in exponētibus seruando vnum quemq̄ terminū cum sua ampliatione ac restrictione in ordine ad co pulam similem illi in ordine ad quam capiebatur in exponibili: vt istam socrates erit rationalis in quantum plato est risibilis: sic exponetur: socrates erit rationa lis: et plato est risibilis: quia plato est risibilis: socrates erit rationalis. **S**ed anima duertendū q̄ predicte pro positiones possunt eē cathexice. aut hipotexice qd̄ notandum est: quia **T**heologi sepe viuuntur similibus propositionibus: que aliquando in sensu cathexico sunt false in sensu hipotexico vere aut ecōtra: ista p̄ propositio socrates non obligatur ad ieiunium in qua tum deus non obligat ipsum si capiatur in sensu cas thexico ē falsa: casu quo de^o nūc nō obliget socrate: quia ly non negat totum sequens et signum reduplica tum: et habet exponi disunctiue: et patet sua falsitas ex veritate sue contradictorie. istius. s̄ socrates obliga tur ad ieiunium in quantum deus non obligat ipsum que falsa est: vt patet exponendo. **S**i tamen capiatur in sensu hipotexico propositio est vera: vt patet sic ex ponendo: **S**ocrates non obligatur ad ieiunium: et de^o non obligat ipsum: et socrates non obligatur ad ieiunium: et de^o non obligat ipsum: nam p̄imum non transit vltra p̄iam propositionem/ et exponitur eodē modo i vtroq̄ sensu: nisi sit differentia ex parte negatiuis: vt in pdicta propositione: istam socrates obligatur: quia de^o obligat ipsum in vtroq̄ sensu/ eodem modo expones. **E**tia est

De propositio nibus i qui bus sit reduplicatio in ordine: ad diuersas copulas.

110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.

De oppositione ppositionū reduplicatiuarū. Fol. liij.

aliā differentia: quia quando capitur in sensu cathogico si subiectum distribuitur: penes singulares debet probari veritas: et postea exponere singulares: si in sensu hypothetico immediate exponere: quare ista omnis homo est risibilis in quantum omnis homo est rationalis in sensu hypothetico est vera ut patet exponē: do in sensu cathogico est falsa ut patet si des singulares: quālibet singularē inuenies falsam quia quarta exponens erit mala consequentia: ut patet in ista. socrates est risibilis si omnis homo est rationalis.

De supposito
termini
reduplicatiue.

De acceptionibus terminorum exclusiue
ac de resolutione sub eisdem faciendā iam determinā dum est: pro quo notetur qd termini precedētes signū reduplicatiuum supponunt iuxta naturam suorum signorum. Et iuxta eandem faciendā est resolutio tam ascensus qd descensus. Notes etiam qd sub terminis sic precedētib⁹ potest immediate fieri resolutio aut immediate potest propositio exponi pater qd si fuerit propositio duorum subiectorum et duarum copularum: quā in illa procedendum est in sensu cathogico aut hypothetico: sicut nuper tactum est. De termino reduplicato dicitur communiter qd supponit distributiue: quia inde prouenit ut in tertia exponente distribuitur: immobilitate tamen supponit quantum ad hoc qd nō valet descensus copulatiuus: quia ista est vera. omnis homo in quantum rationalis est risibilis. et tamen quālibet descendens est falsa sub ly rationale. Nec valet ascēsus distributiuus. nam ista socrates in quantum aial ē rationalis: est falsa. tamen singularis in qua demonstrabitur socrates: est vera. Descensus tamen disiunctiuus non valet: si subiectum distribuitur: quia tunc terminus reduplicatus in nulla exponentium supponit determinate: quia in secunda cōfuse supponit. Si tamen subiectum non sic supponat: bene valebit: quia tunc in secunda exponente supponet determinate: ut hic socrates in quantum rationale est risibilis. De ascēsu tamen copulatiuo demonstrando supposita in ordine ad suam copulam dico qd non valet sub illo termino: quia esset equiualeuter ascendere sub predicato antecedentis causali: aut conditionalis. quia non sequitur. Si aliquid est animal ipsum est homo. et ergo si aliquid est animal ipsum est homo. Nam antecedens est verum: quia bona consequentia: et consequens falsum: quia mala: idem censendum est de resolutione faciendā sub termino reduplicato propositiois scđi generis. **De terminis reduplicatis istarum duarum.** omnis homo in quantum rationale est risibilis et omnis homo in quantum. b. rationale est risibile dubitant quomodo supponant. De primo dicere cum aliquibus qd supponit distributiue. nam quia ferantur ad ipsum ly. in quantum. et ly. omne signa distributiua non tamen impediunt se: quia duo signa affirmatiua nunq̄ se impediunt alijs placet oppositum. De secundo dico qd supponit distributiue: quia ly. b. nō impedit virtutem distributiua signabit tamen ly. b. qd in secunda exponente stet determinate. Non tamē volo negare quin si supponatur possit teneri qd immediate sbeat fieri resolutio sub illo. **De predicato reduplicatiue** si non afficiatur aliquo alio signo et subiectis supponat distributiue dico qd supponit confuse sicut in prima exponente in qua solum ponitur: quare sub illo valebit ascēsus disiunctiuus ac copulatiuus saltem per singularia vaga descensus tamen copulatiuus nec disiunctiuus non valebit. Sed si subiectum non distribuitur etiam non licet sub predicato disiunctiue descendere: quāq̄ in prima exponente stet determinate: quia esset virtualiter descendere sub

predicato consequentis quare exponentis conditionalis aut causalis: argueretur sic virtualiter. Si aliquid est rationale ipsum est risibile: ergo si aliquid est rationale ipsum est hoc risibile.

De oppositionibus reduplicatiuarum vlt
mo agendum est: que assignande sunt sicut in cathogicis. Si ad contradictionem seruetur qd dictio reduplicatiua in altera affirmetur. et in altera negetur. Et ad contrarietatem qd in ambabus vel saltem in altera affirmetur. Ad subcontrarietatem qd in altera vel in ambabus negetur: quare propositiones primi et secundi ordinis contrariantur: tertij et quartij subcontrariantur: primi et tertij contradicunt: sicut secundi et quartij. Et prima est subalternas quare et secunda tertia. Et hoc intelligendum est venire ut in plurimū et non semper: quia iste non contrariantur: omnis homo in quantum rationale est ens. omnis homo in quantum rationale ens non est. quia nulle exponentes repugnant in veritate. Si petas contrariam istius. homo non in quantum rationale est risibile. dico qd erit ista. omnis homo in quantum rationale omne risibile est: ista tñ. homo non in quantum rationale omne risibile est: non habet contrariam: quia non istam: omnis homo in quantum rationale est risibile: quia sunt vere. non istā omnino homo in quantum rationale omne risibile est. quā sunt contradictorie. habebit tamen subcontrariā istā. homo in quantum rationale est risibile que sunt vere si loco de ly homo ponas ly animal. De conuersione istarum non est curandum: quia non multum utilitatis est in illa: cum veritates illarū melius alias qd per conuersionem cognoscantur.

De oppositiōib⁹ reduplicatiuarū

Contra tamen predicta aliquibus rationibus cōmūnibus in stabone videamur absq̄ aliquo exercicio reduplicatiuus absoluisse. Pro sic arguit. contra modum exponendū si esset bonus sequeretur: hęc consequentiam esse bonam. Deus in quantum de⁹ contingēt creat. igitur deus contingēt. creat et deus contingēt est deus et c. quia arguitur ab exponibili ad exponentes et tamen illud est falsum cum constet de secunde exponentis falsitate. Si respondeas secundam exponentem debere dari sic. Deus possibiliter est de⁹: ut maneat eodem modo quo ad ampliationem et appellationem: sicut in exponibili: quia ly contingēt nō appellat supra ly deus quod etiā debet seruari in alijs exponentibus. Contra hoc replicatur. Ex hoc sequeretur istam. Socrates in quantum album erit coloratum esse impossibilem. quia secunda exponens deberet esse ista. Socrates est vel erit album. et quarta ista. si vel quia aliquid est vel erit album ipsum erit coloratum: quod est mala consequentia ut constat. Sed tamen in comuni modo concipiendi et ad sensum apparet illa propositio possibilis igitur. et hoc argumētū fuit tantū ponderis apud aliquos ut credant non debere terminum reduplicatum seruari in omnibus exponentibus eadem ampliationē que in exponibili salte in antecedēte q̄te. q̄re dicit vltimā exponentē pdicte pponis debere esse istam si aliquid erit album ipsum erit coloratum: quia dicunt dictionem reduplicatiua denotare cō comitantiam predicati et termini reduplicati mediante eadem copula: quare sic debet sumi in ordine ad eandem in exponentibus. Hęc doctrina non placet: tum quia termini nō manerent vniuocē. tum quia quarta exponens istius deus in quantum contingēt creat: deberet esse ista: si aliquid est contingēt deus ipsum contingēt creat propter suam rationem. hoc tamen falsum est: alias denotaret reduplica

Primo contra pdicta arguitur.

De expositione de ly essentialiter et ly adequate.

ita ly contingenter appellare supra ly deum / tñ etia sua ratio friuola est: quia quamuis reduplicatiua de notet concomitantiam predicati ad terminum reduplicatum mediantem eadem copula. Sed hoc est secundum situm secundum quem illi termini se habent in ordine ad eandem copulam. Sed vnus se habet in ordine ad illam / vt ampliatua est alius vt restrictua est: igitur idem modus se habendi debet seruari in exponendis. Quando igitur arguitur de illa propositione: Socrates in quantum albus erit coloratus que vt dicitur vera: tamen ipsam exponendo seruando ampliationem eandem est falsa. Dicitur q̄ illa propositio est distinguenda sicut et similes: quia aut est propositio de vnico subiecto et vnica copula: vt facit: t sic non est dubium quin sit impossibilis / quia exponi habet: vt dictum est. Alio modo potest capi / vt sit de vno subiecto et duabus copulis: et quando illa propositio ad sensum et in comuni modo concipiendi apparet: vera capitur isto modo: et valet sicut ista: Socrates in quantum erit albus erit coloratus / que est vera: vt patet exponendo iuxta predicta.

Seco arguitur.

Secundo sic arguitur, etia contra modum exponendi no sequitur: Socrates in quantum creatura possibilis no est ens: igitur Socrates possibilis no est ens: et socrates necessario est creatura: et tñ arguit ab exponibili ad exponentes: igitur discursus est bonus minor ostenditur: quia si non argueret ab exponibili ad exponentes esset ex parte scde exponens q̄ videretur debere esse ista socrates possibilis est creatura. Sed hoc est falsum quia dictum est in precedentibus exponens affirmatiua debere dari contradictorio modo ad negatiua et e conuerso. Sed prima exponens negatiua est de possibilis no igitur scda affirmatiua debet esse de necessario / maior probatur: quia scda exponens in parte est falsa et exponibilis ha qd potest dādo eius legitimas exponentes faciendo scdam de possibilis et no de necessario. Hoc argumentum petit an illud qd dictum est in exclusiuis de dando exponens vnā contradictorio modo ad aliam habeat etia verū in reduplicatiuis breuiter respondēdū est qd no: quia si in alijs illud seruabatur erat propterea qd signa exceptiua aut exclusiua inuolunt negationem: ideo secunda exponens contradictorio modo debet dari ad secundam in istis vero ly in quantum no includit negationem. Si tamen vnā exponens est affirmatiua et alia negatiua: est quia vna sequitur qualitatem copule alia qualitatem signi: et hoc ex natura talis signi.

Responsio.

De hoc signo propter an sit signum reduplicatiuum solet dubitari: dico tamen qd non quia sit signum exponibile et magnam habeat conuenientiam cum signo reduplicatiuo causalitatis: et potest dicere circūstantia cuiuscunq; cause. Et propositio in qua ponitur exponitur per vnā copulatiuam cuius prima pars est preiacens: et secunda est vna affirmatiua explicans causalitatem. Istam propter inuidiam Cain interfecit Abel Cain interfecit Abel: et inimicitia fuit causa: contradictoria contradictorio modo exponens. Assignabis etiam illarum quatuor ordines sicut in alijs.

De ppone de extremo reduplicato.

Propositio de reduplicato extremo est propositio cuius aggregata ex dictione reduplicatiua: et termino reduplicato applicatur a parte vni extremi: et veritas eius cognoscetur per suppositionem extremorum: et suppositio extremi reduplicati cognoscetur per ipsius verificationem de pronomine demonstrante rem de qua dubitatur an pro illa supponat: vt si vis videre an subiectum in hac propositione: risibile in quantum rationale est homo: quod est totum hoc risibile

in quantum rationale. supponat pro socrate vel alio facias predicatum respectu pronominis demonstrantis socratem. sic: hoc est risibile in quantum rationale. et ad cognoscendam istius veritatem exponas illam ad modum quo exponis simpliciter reduplicatiuas. Sequitur ex hoc plures propositiones que sunt vere in sensu reduplicato: esse falsas in sensu reduplicatiuo. ista risibile in quantum rationale est album. in sensu reduplicato est vera rebus vt nunc: vt patet seruando in probando ipsam predicatum processum: in sensu tamen reduplicatiuo est falsa: vt patet exponendo: quia quarta exponens erit mala consequentia. Explicabitur etiam sensus predicte propositionis sic: aliquid de quo verū est dicere qd est risibile in quantum rationale de illa verum est dicere qd est album. Etiam potest immediate sub toto facere resolutionem: et deinde penes suppositionem extremorum attendere veritatem singularis vt dictum est: et hoc modo procedes etiam si extremus reduplicatus distribuatur.

Vna de adverbis et partibus

ofonis indeclinabilis q̄ sunt signa exponibilia incepimus determinare agēda est de omnibus prius qd ad exponendas ppōnes expōibiles rōne nominis: et cetera. Ly essentialiter inter signa exponibilia solet poni. et denotat predicatum positionis in qua ponitur taliter subiecto conuenire: qd non sicut rem significatam per subiectum eē in rerum natura quin talis sit res quales denotatur esse predicatum: vt quilibet istarum michael essentialiter est angelus: essentialiter socrates est homo. Sed pro expositione notandum qd ly essentialiter aut preponitur toti tali propositioni sicut secunda modo assumpta: aut preponitur copule: subiecto precedere sicut prima: si secundum considerandum est subiectum: an sit terminus res solubilis et significans re diuisibile: aut no. Si p̄m̄ ve est ista. Socrates essentialiter est homo. debet subiectum resoluti vsquequo deueniatur ad subiectum irresolubile. et postea exponi modo statim assignando. suppono hic iam scolasticos scire resolutionem ultimam facere. Si non fuerit irresolubile debet statim exponi / vt ista. michael essentialiter est angelus. exponet per vnā copulatiuam cuius prima pars erit preiacens: et secunda erit negatiua de ly quin aut vna condicionalis in cuius antecedente predicabitur subiectum exponibilis de ipomet. et in consequente predicatum exponibilis subiecto eodem sic. michael est angelus. et non stat michael esse quin sit angelus: vel si michael est michael michael est angelus. Si vero ly essentialiter preponat debet statim exponi modo predicto. quare sequitur hanc esse veram essentialiter socrates est homo: vt patet per exponentes hac existente falsa. Socrates essentialiter est homo. quod patet resoluendo ly Socrates in terminum importantem suas partes: et exponendo inuenies secundā exponens falsam. Alij vero dicunt et non improbabili ista et similes. essentialiter socrates est homo. esse officialem et officari sic ista predicatio. Socrates est al est essentialis. ego distinguere qd ly essentialiter aut reddit ppōne de actu signato aut de exercito. Si p̄m̄ bene vt dictum est explicatur aut officatur. Si secundo exponatur modo predicto. poterit dari simile de predicari de pluribus in actu exercito / vel in actu signato. Quod dictum est de ly essentialiter dicat de ly intrinsece: et de ly per se.

Ly essentialiter signum exponibile

Ly adequate inter signa exponibilia etiam connumerant. Sed non assignatur illi vnus modus ex

De ly adequate.

ponendi: quia secundum quod diuersis terminis iungit diuersos sensus facit propositionum in quibus ponitur: ideo diuersa indiget expositione. Verbi gratia ista propositio Socrates per decem annos preteritos adequate fuit, exponitur sic in qualibet parte decem annorum fuit, et nullo tempore quod non fuit pars illius fuit. Videtur hoc denotari per illam propositionem in communi modo concipiendi. Et ista Socrates per unum annum adequate legit que verificatur de socrate regente qui nullum diem sine lectione reliquit: quia non qualibet parte illius temporis legerit. Dico quod exponitur sic: Socrates qualibet die vni anni legitur: nullo die qui non esset dies istius anni legitur. Et ista Socrates in vno die adequate pertransit. a. spacium. Exponitur aliter sic. Socrates non in tempore maioris aut minoris quam sit vnus dies pertransit. a. spacium ista. a. quantitas est in duplo adequate maior. b. quantitate sic: a. quantitas est in proportione dupla et non maior aut minor / que non sit pars illius maior. b. quantitate. ista ly homo significat adequate hominem scilicet homo significat hominem et omnem hominem / et nihil aliud ab homine significat: quare ista est falsa ly Socrates hominem adequate significat: cum sic habeat exponitur: ly Socrates hominem et omnem hominem significat / et nihil aliud ab homine significat. Nolo in presentibus disputare an ly homo significet aliud ab homine propter ampliationem de ly significat: quia illud dependet ex illa communi difficultate an sit ponenda ampliatio ad quing. de qua alias. De ablatiuo absoluto et de ly contingenter que signa exponibilia solent dici in primo tractatu solet eorundem materiam praticari. De aduerbis numeralibus interruptiuis: quia alio modo videntur supponere materiam de incipit et desinit post istorum determinationem agetur.

De copulatione ac suppletionis dicitur.

Ost expositionem propositionum quas exponibiles reddat signa indeclinabilia: agendum modo est de dictionibus declinabilibus: que etiam constituunt propositiones exponibiles. Et de signis que nomina sunt quod dicitur (quando quidem verbis nomine supponitur) pro placuit determinare. quorum tria principaliter occurrunt. scilicet nomen comparatiuum: nomen superlatiuum: et ly infinitum. Sed prius agendum est de comparatiuo et superlatiuo. Sed que sunt aliquot signa que quibus non sunt comparatiua habent tamen modum significandi: similem illi quem habet comparatiuus sicut sunt. ly ita et sicut. ly tantus. quantus. ly totus. quot. toties. quoties. talis. qualis: ideo prius de istis sub breuibus veniendum determinandum. Sed notandum quod ly ita. potest capi dupliciter. vno modo assertiue non comparatiue: alio modo comparatiue. tunc capitur pro modo quando non denotat comparationem: sed denotat aliquam propositionem fuisse aut fore aut esse vera: puta illam quam determinat. et sic ista agitur cum ly quod: et cum verbo substantiuo ubi gratia. hic ista est quod Socrates disputat: et non constituit propositionem exponibilem non videtur aliam clarius suum sensum explicare quam ipsamet. Sed veritas talis propositionis probatur: per veritatem propositionis quam determinat: que ad veritatem predicte propositionis sufficit quod ista sit vera: Socrates disputat: sicut ad veritatem istius: ita est quod adam fuit: sufficit quod ista sit vera. adam fuit. et sic de alijs explicabis. Alio modo capitur comparatiue: et tunc iungitur cum ly sicut: et facit propositionem exponibilem de qua ad propositum. Sed ly sicut. etiam potest capi dupliciter: vno modo similitudinariale

modo comparatiue. Primo modo denotat contentiam aliquorum in aliquo: vt hic Socrates est doctus sicut plato. et sic reddit propositionem exponibilem: quia non illam de qua hic principaliter intendimus: exponitur per duas propositiones sic. Socrates est doctus: et simili modo plato est doctus. istam Socrates est fortis sicut non est plato: sic Socrates est fortis: et non similiter est fortis plato. et isto modo ly sicut non tribuit aliquid termino aliquam suppositionem. Quando capitur comparatiue se adinuicem correspondens ly ita. et ly sicut. et tunc propositio in qua ponitur illud aggregatum denotat conuenientiam aliquorum comparationem et negationem excessus vnus supra alterum. vt hic Socrates est ita doctus sicut plato. vel in hac in qua ponuntur due copule. Socrates est ita fortis sicut fuit plato. vel hec in qua fit comparatio aliquorum non in eadem re sed in diuersis. Socrates est ita albus sicut plato niger. Sed amplius notandum quod quando iungit ly ita sicut cum termino non suscipienti magis et minus: solum denotat talem terminum predicari de viro extremum comparationum. vt hic Socrates est ita homo sicut plato. et exponitur sufficienter per has duas: Socrates est homo / et plato est homo. Aliquando etiam in communi modo concipiendi / et si iungatur cum termino suscipienti magis et minus: non denotat comparationem similitudinem inter extremas: sed quod talis terminus solum dicatur de extremis: vt hic. Socrates est ita diues sicut plato. non predicatur aliquando hac assertione aliquid quod Socrates est diues: et plato est diues.

Sed quando capitur, vt dicitur similitudinem complectam: est exponibilis / et est duplex: quedam affirmatiua: alia negatiua. Et in affirmatiua si fuerit vnus predicatus / et fiat comparatio in vna re aut vno predicato: exponitur per tres exponentes: in quarum prima et secunda explicatur conuenientia extremorum cum similitudine pro tempore conuenientis: et per tertiam explicatur negatio excessus pro eodem tempore. vt ista. Socrates est ita albus sicut est plato. sic expones. Socrates est albus / et simul plato est albus. Tertia sic solet dari. et plato non est sicut Socrates: sed quia comparatiuus exponitur per ita et sicut. videtur quod illa tertia non explicet sensum alterius: quia adiuicem se exponerent: quare alii bene hanc assignant: et plato non excedit Socratem in albedine. quia prima possit teneri sufficienter exponere. nec inconueniens presacti sequitur. Sequeretur tamen si illa sola aliam exponeret: aut econuerso. Sed exponitur cum alijs quibus simul iunctis explicatur clarus sensus alterius. Si fuerit duarum copularum et comparatio fiat in duobus predicatis quibus non sunt ita proprie vt est ista. Socrates est ita albus sicut plato est niger. exponet sic. Socrates est albus: et plato est niger: et plato in nigredine non excedit Socratem in albedine: vel nigredo platonis non excedit nigredinem Socratis. Sed notandum quod exponendo propositiones de duobus verbis / non oportet primam et secundam exponentes explicare conuenientiam: nec similitudinem. Sed denotare predicata in quibus fit comparatio conuenire ipsi extremis secunda et tertia copule. istam sic expones. Socrates ita fuit albus sicut plato fuit niger. Socrates aliquando fuit albus: et plato aliquando fuit niger: et plato nunquam fuit niger: et Socrates tunc fuit albus. vel sic plato nunquam excedit in nigredine Socratem pro illo tunc in albedine. vel nigredo platonis non excedit pro illo nigredinem Socratis. Etiam potest esse duarum copularum et vnus predicatus. vt ista Socrates fuit ita albus sicut fuit plato. et propositionabiliter exponas. Si vis distinguas tres terminos in pro

albedinem

De expositione propositionum de comparatione.

propositionibus unius copule. Subiectum propositionis est unum extremum comparationis. terminus qui immediate sequitur ly. ita. est terminus in quo fit comparatio. & terminus sequens ly sicut est aliud extremum. In propositionibus duarum copularum distinguuntur quatuor: quia duo sunt etiam in quibus fit comparatio. **C**um socrates potest esse ita fortis sicut plato: non video quare non fit immediate exponibilis: et exponitur sic. Socrates potest esse fortis: & plato potest esse fortis: & plato non potest esse fortior quam socrates potest esse: vel sic de tertiam fortitudo platonis non potest esse maior quam potest esse fortitudo socratis. quare ista propositio est vera sicut & quelibet exponitur. **N**ota etiam quod si aliquis terminus precedat communis: propositio illa non immediate exponitur: sed per resolutionem ex parte talis termini. ut ista. homo est ita fortis sicut plato. vel si ille terminus distribuitur. **N**otes etiam quod terminus sequens ly sicut: si sit capax distributionis distribuitur: quare ista est falsa. socrates est ita albus sicut homo. casu quo sit unus homo niger: et socrates omnibus albis albius: quia secunda exponens est ista. omnis homo est albus. **E**x his facile scies exponere istas. socrates est tantus quantum est plato. sic. socrates est magnus: et plato est magnus: & plato non excedit magnitudine socratem. istas tot homines sunt in collegio: quot sunt in theatro. sic. aliquot homines sunt in collegio: et aliquot sunt in theatro: non plures sunt in collegio quam in theatro. istam. toties fuisi si compluri quoties tolet. sic aliquoties fuisi compluri. & aliquoties tolet: & non pluries fuisi tolet quam compluri. **D**e ista socrates est talis qualis est plato dicunt quidam quod non est exponibilis ob id quod non possunt illi convenientem exponentem assignare. Sed dico quod ad veritatem illius propositionis sufficit socrates et platonem convenire in eodem gradu unius qualitatis. puta quod sint albi ut duo. quia unus sit logicus et non alius. hoc patet ex communi modo concipiendi. ex quo sequitur recte sic exponi. Socrates est qualis et plato est qualis simili qualitate: & plato eadem qualitate non excedit socratem. propositio negativa de ly ita sicut exponitur contradictorio modo.

De comparatione agitur.

His premissis agendum est de comparatione. Et in primis notandum quod comparativus capitur aliquando pro positivo ut ibi. Species est quod predicatur de pluribus: id est de multis. Aliquando capitur pro superlativo ut ibi. Socrates fuit doctissimus grece: sic cicerone fuit doctior, aliquid capis abusive quod non de notat illud in quo fit comparatio provenire utriusque extremo sicut unus. ut quod ista preceat deus est melior diabolo. quam exponitur sic. deus est bonus: & diabolus non est ita bonus sicut deus. **A**lio etiam modo capitur abusive ut equivaleret propositioni de positivo comparativam oppositam cum dictione magis vel minus: ut ibi melius esset socrati suspensum quam eternaliter durare: id est non ita malum. Sed his acceptationibus relictis. proprie capitur comparativus et constituit propositionem exponibilem: de qua in proposito. Et tunc valet suum positivum cum hoc adverbio magis. Sed isto modo capiendum: propositio in qua ponitur potest dupliciter denotare: uno modo quod idem positivum conveniat utriusque extremo. ut hic. socrates est doctior cicerone. denotatur quod positivus sicut ly doctior: puta ly doctus conveniat socrati & ciceroni. **A**lio modo potest denotare diversa positiva illis convenire. ut hic socrates fuit doctior quam cicerone eloquens. Et in qualibet istarum sunt notandi tres termini: scilicet terminus excedens ut in ultima propositione ly socrates. terminus excessus ut ly cicerone: & comparativus. Etiam

propositio de comparatione siue denotetur idem positivum aut diversa convenire utriusque extremo est duplex: quedam de una copula sicut quelibet istarum: socrates est albius: platone: socrates est doctior quam plato fortis. **Q**uedam est de duabus ut quelibet istarum. Socrates est fortior quam fuit plato. Socrates est fortior quam erit plato doctus. Et in istis propositionibus in quibus ponuntur due copule illa que ponitur post comparativum est minus principalis & implicationis. sicut in illis de ita & sicut: illa que sequitur ly sicut.

Pro expositione istarum propositionum exponuntur supponatur esse duo genera illarum: scilicet affirmativa & negativa. **E**xponuntur de uarum in quibus copula principalis affirmatur negatur. **C**omparativus in quibus eadem negatur propositio affirmativa exponitur per copulativam ex tribus categoriis. in quarum prima & secunda denotatur convenientia excedentis & excessus in illo in quo comparatur: puta in positivo comparativum / & denotatur etiam similitas pro tempore convenientie. Et in tertia idem positivum negatur de excessu in propositione. de ita & sicut. **B**anc socrates est doctior platone. sic expones. socrates est doctus / & simul plato est doctus. & plato non est ita doctus sicut socrates. istas socrates est sanctior quam plato erit. sic. socrates est sanctus: & plato erit sanctus: et plato non erit tam sanctus sicut socrates est sanctus. **E**t istam socrates erit fortior quam plato fuit sapiens. sic. socrates erit fortis: & plato fuit sapiens: & plato non fuit ita sapiens sicut socrates fuit fortis. sed ista socrates erit eloquentior quam plato erit doctus. sic. Socrates aliquando erit eloquens: & plato aliquando erit doctus: & plato nunquam erit ita doctus sicut socrates. tunc erit eloquens. **P**roposito negativo seu secundi ordinis opposito modo per disjunctivam oppositam exponi debet.

De suppositione istis: sicut in propositione comparatione.

Nota etiam pro suppositione terminorum istarum propositionum quod termini precedentes comparativum supponunt secundum exigentiam suorum comparativum. **T**erminus tamen rectus a comparativo supponit distributivum: nisi adveniat aliud signum: atque sub eodem valet resolutio copulativa tam ascensus quam descensus: non tamen immediate si fuerit subiectum terminus communis: quia sub illo prius facienda est resolutio. ut in ista. leo est fortior homine. ly leo supponit determinate / & ly homine distributivum. Et in contradictoria illius supponit confuse: quia in ista distribuitur in ordine ad determinatam. & equivalet huic. leo omni homine est fortior: dicitur est si non adveniat aliud signum: quia in ista. leo est fortior omni animali. ly animal supponit determinate: quia se impediunt illa signa. **E**odem modo loquendum est de suppositione terminorum propositionis. de ita. & sicut. Et de superlativo. quare in ista consequentia socrates non est ita fortis sicut leo. igitur: leo est fortior socrate: arguitur a confusa ad determinatam: dicitur est quod terminus rectus a comparativo distribuitur: non tamen quicquid sequens comparativum: quia in hac socrates maior est platone propositione dupla. ly propositione non distribuitur. **D**icimus quando subiectum est terminus communis prius esse faciendam resolutionem: quod non solum debet intelligi de subiecto: sed de quocumque alio termino precedenti sicut in ista. Socrates quodlibet doctus platone est: prius est facienda resolutio ex parte de ly omne doctus. Etiam in ista. socrates aliquando de opposito sapientius platone est. resolvetur sic. Socrates hoc sapientius est platone. **O**ppositiones inter istas propositiones de eodem modo constituitur sicut in categoriis: ut iste ois comparativus

homo est fortior leone. homo non est fortior leone: contradictant. Etiam si facias eas de extrinseco tempore: vel si facias modales ut iste. omnis homo possibile non est fortior leone. homo necessario est fortior leone. Et sic inuenies omne genus oppositiois. Comparatio tamen non manebit affirmatus aut negatus in duabus contradictorijs: quia est signum includens vniuersalitatem.

Contra p̄di
cta instat.

Contra modum exponendi propositiones de ita. et sicut. et de comparatione. sic arguitur. Primo sicut contra illud quod iam probabile et oppositio probabiliter asserta est: scilicet quod tertia exponens propositionis de ita et sicut. non debet dari per propositionem de comparatione: sed per unam de illis excidit. sic arguitur. Sequeret quod ista propositio. socrates est ita parvus sicut plato. non posset exponi. quia tertia exponens esset ista. plato non excidit in paruitate socratem. que satis impropria est commilitari argues de ista. socrates est ita ignarus sicut plato. cuius tertia exponens est ista. plato excidit in ignorantia platonem. quod etiam in propria est est improprie dicitur aliquid excidit ignorantia: cum ignorantia sit quod paruitas. sic argues de ista. b. albedo est ita remissa sicut. enigredo. **C**ontra istos solutiones iam dixi quod sufficienter exponit propositio de ita et sicut per propositionem de comparatione et propositio de comparatione per propositionem de ita et sicut. Nec argumentum commune contra hoc concludit. sed ad inuicem se exponeret propositio de comparatione et de ita et sicut. quia hoc esset inconueniens: si una adequate exponeret aliam et e converso. Sed non contingit sic. Sed tres propositiones: quarum una est de comparatione facti: quod ego facilius formam mentalem ultimam unum de ita et sicut. et propterea clarior propositio illius sensum illis tribus propositionibus si non proponeret. ista quod quibus sola de comparatione uel explicaret clarior sensum alterius: ipsa tamen est alijs istis sic explicat. sic dices e converso. Et hoc sequitur non esse nec fieri aliam exponentem multiplicare. Sed tertia exponens ista: socrates est ita parvus sicut plato. erit ista plato non est minor socrate. et sic de alijs. Sed ne videamur dānare qui tertia exponente de ly excidit dederunt. **D**ico quod sufficienter exponet per illam. Et ad argumentum dico. quod quibus illa videat impropria non sermone improprie tate: quia nulla talis ibi est: sed vel improprietate. quia improprie de re priuatiua sic loquimur. quod nihilominus est alijs explicat sensum alterius: et hoc sufficit ut sufficiens sit expositio. intelligo enim ego propositio illis tribus quid alia significet. quod socrates non excidit in quantitate platonem. Et exponibilis est vera: si socrates sit minor plato ne: vel si sit equalis.

CSecundo sic arguitur. non sequitur. socrates erit fortis: et plato erit fortis: et plato non erit ita fortis sicut socrates: ergo socrates erit fortior platone: quia si socrates sit per annum sequentem fortitudinis ut duo. Et in fine anni moriatur: et nascatur plato qui sit fortis: ut quatuor: antecedens est verum: ut constat et consequens falsum: quia cum sit de futuro: nunquam habebit unam de inesse veram. quia nunquam erit ista vera. Socrates est fortior platone. Si dicas quod antecedens non est verum: quia per duas exponentes prior res debet denotari simultas: quare secunda exponens debet esse ista. simul tempore plato erit fortis. Contra cum exponeres nuper istam. socrates erit fortior et plato erit doctior: dicebas per duas primas exponentes non debere denotari simultas: igitur cum ista sit etiam de futuro: non oportet per suas primas exponentes simultas denotari. Hoc argumentum et ex illis que dicimus exponendo propositiones de ita et sicut. Et etiam de comparatione patet responso. Nam quando comparatio sit in ordine ad unam copulam: siue sit

de presenti: siue de extrinseco tempore: per primas duas exponentes denotatur simultas: sicut videtur denotari per totam propositionem. Nam per hanc socrates est fortior platone. pro eodem instanti presenti denotatur socratem et platonem comparari in fortitudine. Sic etiam per istam. Socrates erit fortior platone: de notatur illos comparari pro aliquo instanti futuro. Et propterea antequam talis propositio exponatur: debet fieri resolutio ex parte temporis imposita per copulam: tunc poterit poni in esse: vel si immediate exponatur: debet poni simul in secunda exponente. Sed quando sit comparatio in ordine ad duas copulas siue vnius predicati siue duorum: tunc non denotatur simultas per duas primas exponentes: sicut nec per exponibilem per istam. socrates erit fortior et plato erit doctus. non videtur denotari comparationem fieri inter socratem et platonem: solum pro eodem instanti aut tempore futuro: sed pro eodem aut diuersis: quare vel illa immediate exponatur: vel immediate exponi ad modum quo diximus in notabilibus: vel fiat resolutio sub tempore imposito per primam copulam. et de inde vel ponatur in esse ex parte prime copule ad modum quo similes propositiones debent poni in esse vel immediate exponatur addendo ly: aliquid scilicet exponenti: et tertia de sicut dicitur est in notabilibus. Et quoque per ad argumentum solutione: quia cum illa propositio sit vnius copule: et sit de extrinseco tempore: denotari debet simultas per tempore ueniente per primas duas exponentes. **E**x istis sequitur hanc propositio nullam esse. socrates erit fortior et plato: ergo socrates erit fortior et erit plato. Nam si socrates crastina die sit fortior platone: et post plato fortior socrate. antecedens est verum. ut patet. faciendo resolutionem ex parte temporis imposita per copulam: et deinde exponendo. et falsitas consequentis patet. per falsitatem tertiae exponentis: scilicet plato nunquam erit ita fortis: sicut tunc erit socrates. Et quod plurima alia correlaria poteris inferre que breuitatis causa reseruantur. Propositiones de comparatione modales poteris immediate ponere in esse si non vis errare: et deinde de in esse exponere. vel si vis expōas. Sed distinguendum quia vel est vnius copule et modi vel plarium. si primum sicut est ista. Socrates possibiliter est maior platone: cum negatio quam includit comparationis non cadat supra modum exponitur sic. Socrates potest esse magnus: et plato potest esse magnus: et plato possibiliter non est ita magnus sicut socrates. et non dabis istam. plato impossibiliter est ita magnus sicut socrates. Et si inferas: ergo ista socrates potest esse fortior socrate: esset vera: ego concederem: nec reputarem magnum placulum: quia per tertiam exponentem denotatur quod possibile est socratem non habere tam vim sicut potest habere. sicut possibile est socratem non habere tot pecunias quot potest habere. Sed si propositio fuerit duarum copularum et modorum sicut ista. socrates potest esse fortior et plato potest esse. habebit per tertiam exponentem istam. plato non potest esse ita fortis sicut socrates: quia virtus comparationis cadit supra ly potest in secundo loco. De hac propositione. socrates est et fuit doctior platone: prius reducat ad copulatiua sicut ista: socrates est vel fuit doctior cicerone ad dilectiuam. Nec tamen propterea puteas quod si comparatio est pluralis nō debet reduci ad copulatiua prius exponatur. nā ista. iste medietates sunt minores suo toto. non debet ad ista reduci. iste medietates sunt minor toto et minor toto. nec ista. socrates et plato sunt doctiores cicerone ad ista. socrates et plato sunt doctiores cicerone et doctior cicerone: quia prius non possit esse. et si scōa nō sit haec: ut illi dicant: doctiores scōo nō sufficit ipsoz ambos scire plures propositiones et ille et quilibet.

De expositiōe ppōnū de cōparatiuo.

De suplati
uis.

Ost nomen comparatiuū determinandū est de secundo nomine: scilicet superlatiua. sed de suppositione terminorum sue ppositiōis ac de resolutiōe: et de oppositiōe eodem modo procedendum est sicut in ppositiōibus de comparatiuo. Pro expositiōe tamen premittatur: q̄ superlatiua potest multū pluciter capi. vno modo vt equiualeat suo ppositiōi cuius hoc od verbo magis. et tūc capitar sine genitiuo recto ab eo ex vi pparatiōis: vt hic. socrates ē fortissim⁹ hō: Et etiā sic capit dupl'r. vno modo cū casu simili addito: vt in p̄dicta. ppōne. alio modo nō addito simili casu vt hic. socrates ē fortissim⁹. vtri ex vi pparatiōis: q̄ in ista caput ē maxima pars hoīe: ly hoīe: nō regit ex vi cōparatiōis. Sc̄do modo sumit cū genitiuo recto ab eo vi pparatiōis. vt socrates ē fortissim⁹ hō. Et quolibet istoz modoz: pōt sumi dupl'r. vno modo affirmatiue: alio modo negatiue. Et affirmatiue denotat p̄sitionē excessus vni⁹ extremi supra alios. Sed negatiue dicit negatiōē excessus vni⁹ supra alios. Et q̄ capif affirmatiue equaleat vni⁹ pparatiuo: genitiuo hoī i ablatiua restricta p̄ suppositiōis aliq̄a a supposito p̄mi extremi pparatiōis. vt p̄dicta hinc. socrates ē fortior ceteris hominib⁹. Et tūc exponit p̄positiō illa p̄ tres exponētes: quaz p̄ia et sc̄da explicat p̄ueniētā pparatiōis. et t̄tia explicat p̄sitionē excessus supra aliter. Et i p̄ia affirmat p̄sitionē cū recto genitiuo d̄ p̄lo extremo. et sc̄da d̄ se cū d̄o: et t̄tia erit illa de pparatiuo p̄dicta: vel ista quolibet alio hoīe socrates ē fortior: vt exponat p̄ solā istā. socrates ē fortis quolibet hoīe alio a se fortior. Et i p̄ia capiat sine genitiuo recto vi pparatiōis: et cū similicasu eodem modo expōit. Si tñ nō capiat cū simili casu. vt ista socrates ē fortissim⁹. habebit p̄ t̄tia exponēte istā. quolibet alio forti socrates ē fortior. Si hō negatiue sumat superlatiua. expōit etiā p̄positiō affirmatiua p̄ tres exponētes: quaz p̄ia et sc̄da explicat p̄ueniētā pparatiōis. et t̄tia explicat negatiōē excessus: vt ista. socrates ē fortissim⁹ hō. expōit p̄ duas p̄ias alteri. et t̄tia erit ista. null⁹ alio hō a socrate ē fortior ip̄o. Eodē modo exponēs istā. socrates ē fortissim⁹ hō. s̄ hinc socrates ē fortissim⁹. p̄ t̄tia addas istā. nihil forte alio ab ip̄o ē fortior ip̄o. Si igit̄ sum socrates et plato eōles. et nihil sit mai⁹ aliquo istoz: et p̄ponat ista. plato est maxim⁹ hoīz. d̄ singulari si affirmatiue falsa si negatiue x̄a. Et hinc ē illud q̄ d̄ cōiter d̄ d̄ superlatiua: q̄ sup̄ab̄d̄tā vni solū cōuenit: habere intelligi de ip̄o sup̄to affirmatiue. hinc etiā p̄t̄it̄: quo vni⁹ respōdetes: q̄ arguēs sic p̄ponit. si aliqua p̄positiō eēt x̄a maxie eēt. s. vlt. et. Respōdet alius d̄st̄ingo: vt capis ly maxie affirmatiue: vel negatiue. et. si affirmatiue: sensus ē q̄ quacūq̄ alia p̄positiōe ē x̄ior: hinc etiā p̄t̄. si socrates sit fortior plato ne et plato ceterone: ista ē d̄st̄inguēda. socrates ē fortissim⁹ hō q̄ nō ē fortissim⁹ hoīz. q̄a aut ly fortissim⁹ i p̄mo loco determinat totū hoc: hō q̄ nō ē fortissim⁹ hoīz et ly q̄ referēte ly hō ē x̄a: q̄a sensus ē. q̄ socrates ē q̄cūq̄ alio hoīe q̄ nō ē fortissim⁹ hoīz fortior. si aut ly fortissim⁹ determinat ly hō d̄st̄at: siue ly q̄ referat ly hō: siue ly socrates: ē falsa: q̄a sensus ē. q̄ socrates ē fortissim⁹ hō: et ille nō ē fortissim⁹ hoīz: sequit̄ in sup̄ differētia sint pparatiua et superlatiua: q̄a superlatiua p̄struit cū genitiuo: pparatiua cū ablatiua: et superlatiua denotat cōparatiōē ad plura eiusdem generis solum. Comparatiuus vero ad vnum vel ad plura eiusdem generis.

¶ Philosophi tamē aliquibus p̄positiōibus superlatiua vni⁹: quaz exponētes hinc assignabuntur: nō tñ exate d̄st̄icatas q̄ circa illas d̄stri solēt d̄soluē. vti p̄lo hac ppōne. hoc ē maxim⁹ p̄dus: q̄ socrates pōt ponare: capiendo sup̄latiua negatiue: et p̄pterea sic exponit. hoc est magn⁹ p̄dus: q̄ socrates pōt ponare: et null⁹ maius pōt ponare. Et ista hoc est minim⁹ p̄dus: q̄ socrates nō pōt ponare: quā sic exponit. hoc ē parū p̄dus: q̄ socrates nō pōt ponare: et quodlibet min⁹ p̄dus pōt ponare. Et ista hoc est minim⁹ obiectū q̄ socrates pōt videre: q̄ sic exponitur. hoc est obiectū parū: q̄ socrates pōt videre. et null⁹ min⁹ pōt videre. et ista. hoc est obiectū maxim⁹ q̄ socrates nō pōt videre: q̄ sic explicat. hoc est magn⁹ obiectū: q̄ socrates nō pōt videre: et quodlibet maius pōt videre. p̄positiōes expōēs istas. Hec est maxima quātitas: sub qua hō pōt esse. hec est minima sub qua nō. hec est minima sub qua sic. hec est maxima sub qua non. plura tamē circa ista d̄cēda erāt que i philo sophia habent videri: que certe hic offerre esset superfluis philosophiam tradere.

Ertiū nomen quod est signū exponibile: et ly infinitū. Et multiplex d̄st̄icā nō pōt capi categorematice et sine categorematice: et p̄lo modo multiplex p̄rie int̄tionāl'r: et sc̄de: q̄ capif sc̄de int̄tionāl'r: capif p̄ noīe in finito. vt ē ly nō hō. q̄ quare in ista d̄ca d̄ca d̄xim⁹ libro p̄hermenias caplo de nomine int̄tionāl'r. capif etiā dupl'r. vno modo negatiue p̄re q̄ nō ē terminata: nec apta nata terminari: sicut ē p̄ct̄: aut angel⁹. sic etiā de⁹ d̄ infinitū in p̄ct̄ide: p̄ct̄ia: ac bonitate. p̄tis possem⁹ etiā d̄st̄inguere. q̄ capif negatiue: vno modo. p̄re siue quāta: siue nō quāta nō terminata nec apta terminari: vt ē p̄ct̄ et angelus et de⁹. Alio modo p̄re quāta siue quātitate mollī aut virtutis seu p̄ct̄iōis q̄ nō ē terminata nec apta terminari: et isto modo p̄ct̄ nō ē infinitū: q̄a nō quāta. et angelus nō ē infinitū: et nō q̄a non quāta: sed q̄a quāta terminatū: deus tñ ē sic infinitū. vt dicam⁹ de⁹: alio modo esse infinitū q̄ p̄ct̄ aut angelus. Sc̄do modo capitur p̄uatiue p̄re nō terminata apta nata terminari. et isto modo si esset vna quātitas in infinitū p̄ct̄ia: d̄st̄icēret̄ finita: q̄a nō terminata apta nata terminari. tūc capiendo nō repugnat d̄ct̄ d̄ finito magnitudine et vt aliquid sit sic infinitū magnitudine requirit: q̄ habeat infinitas p̄tes eōles vni certe assignare nō cōmunicāto: et valet sicut hoc p̄plex̄ ext̄si sine finito. et infinitū p̄ct̄iōine valet sicut hoc cōplex̄ multitudine cuius p̄sequenter n̄berādo nō ē d̄abilis vltima vnitās. Et iā nō repugnat d̄ct̄ de infinito multitudine: q̄ vt tale sit requirit̄ habere infinitas vnitates: quarū nulla sit alia. et capif sic categorematice in quacūq̄ acceptiōe nō ē signū exponibile: sed ppōnis in qua ponit̄ veritas d̄st̄icūda ē penes suppositiōē extremoz. ¶ Alio modo capitur ly infinitū sine categorematice: et reddit̄ ppōnē exponibilem. Et cōiter solet exponi tripl'r: et vt attribuit magnitudini p̄ ly nō t̄rti: quin mai⁹: p̄ ly aliquātulū: et quātūlibet mai⁹. p̄ ly aliquātulū et in duplo mai⁹. et in triplo mai⁹. et. vt ista in infinitū magnū est celi. sic aliquātulū magnū est celi. et nō t̄rti quin mai⁹. Sc̄do sic aliquātulū est celi. et quātūlibet mai⁹. Tertio sic. aliquātulū est celi: et in duplo mai⁹: et in triplo mai⁹: et sic sine statu. Capiendo sine categorematice etiam tripliciter exponitur: scilicet per ly non tot quin plura. per ly aliquot et quodlibet plura. per ly aliquot et in duplo plura. et in triplo plura: et. facile igitur scies istā exponere infinite partes sunt in hoc continū.

¶ Philosophi tamē aliquibus p̄positiōibus superlatiua vni⁹: quaz exponētes hinc assignabuntur: nō tñ exate d̄st̄icatas q̄ circa illas d̄stri solēt d̄soluē. vti p̄lo hac ppōne. hoc ē maxim⁹ p̄dus: q̄ socrates pōt ponare: capiendo sup̄latiua negatiue: et p̄pterea sic exponit. hoc est magn⁹ p̄dus: q̄ socrates pōt ponare: et null⁹ maius pōt ponare. Et ista hoc est minim⁹ p̄dus: q̄ socrates nō pōt ponare: quā sic exponit. hoc ē parū p̄dus: q̄ socrates nō pōt ponare: et quodlibet min⁹ p̄dus pōt ponare. Et ista hoc est minim⁹ obiectū q̄ socrates pōt videre: q̄ sic exponitur. hoc est obiectū parū: q̄ socrates pōt videre. et null⁹ min⁹ pōt videre. et ista. hoc est obiectū maxim⁹ q̄ socrates nō pōt videre: q̄ sic explicat. hoc est magn⁹ obiectū: q̄ socrates nō pōt videre: et quodlibet maius pōt videre. p̄positiōes expōēs istas. Hec est maxima quātitas: sub qua hō pōt esse. hec est minima sub qua nō. hec est minima sub qua sic. hec est maxima sub qua non. plura tamē circa ista d̄cēda erāt que i philo sophia habent videri: que certe hic offerre esset superfluis philosophiam tradere.

¶ Sed circa istas expositiones oportet animadvertere: quia prima et secunda non equivalent tertia. quia si ponatur casus quod infiniti homines essent in mundo et unus esset pedalis secundum pedalitatis est dimidio tertius pedalitatis cum tribus quartis quartus pedalitatis cum dimidio et tribus octavibus: et sic in infinitum taliter quod nullus sit bipedalis. ista infinite magnus est aliquis homo est vera iuxta primam et secundam expositiones et falsa secundum tertiam. Et si ponatur alium casum: scilicet quod unus sit pedalis alius bipedalis/tertius tripedalis: et sic in infinitum talis quod unus sit infinite magnus secundum tertiam est vera secundum primam/ac secundam falsa. Sed an prima propositio et secunda sint equivalentes est dubium. Ad quod breviter dico quod si exponendo secundo modo predicatam propositionem sic des exponentem aliquantulus est aliquis homo et quocumque alio maiore: ut ly quocumque stet in genere neutro et includat ly ente. non sunt equivalentes: nam si addas primo casum quod unus equus sit de cupedalis propositio est vera secundum primam et falsa iuxta secundam. Si tamen ly quocumque includat ly homine aut subiectum ipsius exponibilis dico quod equivalentes. Si tamen queras quid debeat includere dico quod illud erit ad libitum. Tertia tamen propositio aptior videtur ad explicandum sensum propositiois quod alie due. Et etiam secundum illas sequitur hanc copulativam esse concedendam socrates infinitum pondus potest portare: et formica infinitum pondus portare potest: et socrates non potest portare decem libras nec formica unam unciam quod videtur esse contra commune modum concipiendi: nam dato pondere quocumque quod socrates potest portare adhuc maius poterit portare: quia si ponatur unam libram et potentia eius portatus excedit resistentiam per unum gradum: igitur poterit portare aliud maius pondus cuius resistentiam excedet virtus portatus ut dimidium: et aliud cuius resistentiam excedat virtus portatus: ut una quarta: et sic in infinitum. Ista tamen infinite partes sunt finite partes: et ista est concedenda iuxta omnes expositiones. ut facile deduces.

De pponibus de differert determinatur.

Determinatum est de propositionibus exponibilibus ratione nominum: determinandum venit ultimo illis quas exponibiles reddidit verba. Et inter illa ly. differert. signum exponibile est actuum participium de quo primo agendum est. Et in primis sciendum: quod duplex est genus propositionum de ly differert: scilicet affirmativarum: quarum verbum affirmatur: et negativarum: quarum verbum negatur. ut socrates differert a platone: socrates non differert a socrate. Sed pro expositione illarum rursus notandum: quod propositiones de. differert. sunt in multiplici differentia. nam quedam sunt de modo loquendi consueto: sicut sunt ille in quibus verbum est ly. differert. aut predicatum est suum participium sequens copulam: scilicet ly differert eum ablativo ab eo recto. ut ista. plato differert a cicero: nequillimus est differert a socrate. Et iste etiam duplites: quedam de in esse ut predicata: quedam de extrinseco tempore. ut socrates erit differens a platone. adam fuit differens a david. Alie sunt propositiones de modo loquendi in consueto: in quibus participium de ly. differert. precedit copulam. ut sunt iste. socrates omne differens a platone est. et similes. et iste etiam sunt de in esse: aut de extrinseco tempore. Illis primis sit prima regula propositio de ly. differert. affirmativa de modo loquendi consueto: et de in esse: habet exponi p

tres exponentes: in quarum prima subicitur unum extremum differentie respectu de ly est affirmativa: in alia aliud in ordine ad eandem copulam affirmata. Et in tertia negatur extrema differentie de se in luce. ut ista. Socrates differert a platone: sic expones: socrates est: et plato est: et socrates non est plato. Extremum unum est subiectum propositionis: et aliud ablativum recto a signo exponibilis. Hoc tamen intelligendum est univociter: quia aliquando ponuntur a parte eiusdem extremi: ut ibi socrates et plato differunt inter se. et exponitur eodem modo sicut alia. Negativa exponitur per disiunctivam de partibus contradicentibus. Tercia regula de ly differert affirmativa et de modo loquendi consueto et de extrinseco tempore. ut ista. socrates differert a platone debet exponi etiam per copulativam trium categoriarum: in quarum primis duabus subicitur extrema differentie: respectu eiusdem copule addito ly: simul. aut ly in eodem instanti. ut denotet existentiam ambo. per eodem instanti predicatam propositionem sic expones socrates erit. et simul plato qui erit. et socrates tunc non erit plato addatur etiam tertie exponenti ly. tunc. ut per illam denotetur extrema de se in luce negari. per eodem instanti. per quo denotat existentiam ambo per duas primas exponentes. Poteris in ante expositionem: si vis has. expones de extrinseco tempore: ponere in esse. Nota tamen hic quod si subiectum fuerit terminus communis: quod sub eo patet est facienda resolutio quod exponat propositio. et postea exponas singulares ut clari possis de veritate iudicare.

Tercia regula si fuerit propositio de modo loquendi in consueto. ut ista. socrates officie differert a platone est. non debet immediate exponi. sed penes suppositionem extremorum debet iudicari eius veritas: et suppositio extremi includens signum exponibile cognoscitur: per quo supponit. verificando ipsum de per nomine demonstrante re de qua dubitatur an per illa supponatur. sic. hoc est differens a platone. et ista propositio est immediate exponibilis. cum sit de modo loquendi consueto. Etiam cognosces veritatem illam per resolutionem secundum exigentiam signi: ut veritate ista. socrates officie differert a platone est: per resolutionem copulativam: et ista. socrates differert a platone non est quod est sua contradictoria per disiunctivam. Et quod ista et similes non sunt immediate exponibiles: patet: quia ista est haec res: ut nunc exponentes si exponeret est false: quia sic haberet exponit. socrates non est: vel plato non est. vel socrates est plato. Etiam nulla singulari potest exponi: nam non videt quo pacto exponat eodem modo procedes si signum exponibile ponat a parte subiecti. ut in ista. officie differert a substantia accidens: cuius istas cognoscenda est penes suppositionem extremorum et videbis de suppositione subiecti sic ipsum verificando: hoc est differens a substantia: quod est immediate exponibilis. et poteris etiam immediate facere resolutionem: ista differens a substantia est accidens. poteris aut immediate convertere: et convertentem exponere: aut penes suppositionem aut resolutionem eius veritatem cognoscere. Et sic hic: quando propositio de ly differens est immediate exponibilis: quod capitur signum sine categorizate: quando vero non: sed per suppositionem aut resolutionem cognoscenda est veritas: dicitur capi categorizate. Non tamen semper est verum: quod quando ponitur a parte predicati: et post copulam. signum exponibile sit immediate exponibilis: ut patet in ista. socrates est videns differens ab homine. ubi ly. differens est determinatio: est etiam veritas illius per suppositionem extremorum dignoscenda: si fuerint propositiones de extrinseco tempore: et de modo loquendi in consueto eodem modo procedes.

De expositione propositionū de difert.

Sed rursus notandum q̄ sunt aliquot pro-
positiones de ly. difert. in quibus ponitur determina-
tio importans differentiam extremorum: vt sunt iste.
socrates & plato differunt albedine. socrates & cicero
differunt numero. socrates & brunellus differunt spe-
cie. socrates & michael differunt genere. que habēt ex-
poni sicut cetera quantum ad duas primas exponen-
tes. In tertia vero debet negari extrema conuenire in
illo quod importat per talem determinationē. vt pri-
mam predictarum sic exponas. Socrates est. & plato
est. & socrates & plato nō conueniunt in albedine. q̄ ve-
ra est quocūq; illorum habente albedinem. alio tamē
carente. Secundam sic. Socrates est. & plato est. & so-
crates & plato non sunt idem numero. Tertiam eodē
modo quo ad duas primas. sed tertia erit. Socrates
et plato non cōmunicant in specie: vel non sunt eius-
dem speciei. Tertia exponens quarte erit ista. Socra-
tes & michael non cōmunicant in genere: vel non sunt
eiusdem generis. quare concedende sunt iste. Socra-
tes difert a platone. b. albedine. si socrates habeat. b.
albedinem: & non plato. & ista socrates hac specie (de-
monstrata specie humana) difert a leone. ¶ Proposi-
tio de ly. aliud ab. eodem modo habēt exponi sicut
propositiones de ly. difert. notato tamē q̄ ex modo lo-
quendi beati Augustini theologici nostri temporis. volen-
do dare intelligere distinctionem realem inter perso-
nas sacratissime Trinitatis. vtuntur ly aliud intermi-
nate masculina. quare hanc concedunt. Pater est
alius a filio. quia denotatur per illam q̄ est alius in p̄-
sona: & non in essentia. non tamen concedunt istā: pa-
ter est aliud a filio: quia denotatur per illam: q̄ pater ē
aliud in essentia: quod falsum ac hereticum est. quare
tertia exponens prime erit ista. Pater nō est realiter
filius que vera est. Tertia exponens secunde erit ista.
Pater non est essentialiter idem cum filio: que here-
tica est: sicut & exponibilis.

Propositio
de ly aliud
ab exponi
bilis.

De suppo-
sitione termi-
norum ascen-
su & descen-
su.

In propositione de ly difert inuenitur ter-
plex terminorum differentiam quidam est termi-
nus precedens ly signū exponibile. quidā ē aggregatū
ex signo exponibili & ablatiuo. alius ē ablatiuus. vt in
ista homo est differens a leone. ly hō. ly differens a leo-
ne: & ly leone: in aliquibus p̄positionib⁹ inueniuntur
quatuor: quia inuenitur terminus importans differen-
tiam. terminus precedens: & aggregatū ex signo expo-
nibili & ablatiuo supponit scōz exigentiā suoz signoz. &
valet sub termino. p̄cedete correspondēs resolutio: tā p̄
ascensum q̄ per descensum. sub aggregato valet simi-
ter: quando capitur categorizate: vt iam dictū est
Ablatiuus supponit distributue si sit terminus com-
munis: & si nō impediatur distributio ab alio signo. in
ista. Socrates difert a leone. supponit distributue. in
hac socrates difert ab omni leone: supponit determi-
nate. aliquando supponit confuse. vt ibi nullus homo
difert a leone. quia in sua contradictoria supponit di-
tributue in ordine ad determinatā. valetq; sub illo
termino resolutio secundum exigentiam sue suppo-
sitionis: sed aduertendum est q̄ non fiat sub illo resolu-
tio vsiquequo fiat sub termino precedenti: si cōmunis
sit & supponens determinate. quia alias argueretur a
pluribus determinatis a vna. &c. vt in hac. homo di-
fert a leone. Etiam in p̄positionib⁹ de extrinseco tē-
pore propter eandem rationem. prius debet fieri reso-
lutio ex parte temporis importati per copulam. vt hic
socrates difertet a leone: quia non sequit. igitur socra-
tes difertet a hoc leone. &c. q̄ singulares erit falsē in

quibus demonstrabile leones qui erunt non tamen si-
mul cum socrate: & antecedens verum: quia socrates
in hoc tempore difertet a leone: demonstrando tempus
in quo socrates erit cum leonibus: sed facta resolutio
ne sub tempore importato per copulam iam ablatiu⁹
supponit secundum exigentiam determinationis copu-
le: & non licebit demonstrare nisi leones qui erunt
pro tali tempore. vel instanti. ¶ De termino tamē im-
portante rationem differentie: vt in p̄positionib⁹ p̄e
assumptis est difficultas quomodo supponat. Ad q̄d
dico q̄ constat aperte non distribui mobiliter taliter
valeat resolutio copulatiua: quia ista consequentia ni-
hil valet. Socrates difert albedine a platone. igitur.
socrates difert hac albedine. &c. quia singularis in
qua demonstratur albedo cicronis erit falsa: q̄a casu quo
socrates & cicero sint albi & plato niger antecedens est
verum & consequens falsum. Sed ex alia parte videt
q̄ distribuatur: quia in vltima expositione distribu-
tur et non propter aliud distribuatur predicatum istius. tā-
tum animal est homo nisi quia in vna exponente distri-
buatur: propter quod aliqui dixerunt supponere qua-
dam suppositione mixta ex distributua & non distribu-
tiua: quam vocant pregnatē. Prima quidem quia
distribuatur in negatiua. Secunda vero quia sub tali
termino non valet resolutio copulatiua. Ad quod al. Scotus: &
Iudens doctor subtilis dicit q̄ in hac p̄positione So sen. vii. 4.
crates difert humanitate a brunello: que vera ē. q̄ ras. questio. 1.
tio formalis differentie vel alietatis: id est ly humani-
tate qui importat rationem formalem differentie capi-
tur vniuersaliter quāsum ad negationem quam inclu-
dit: quia non conueniunt in humanitate: ac si diceret.
supponit distributue saltem virtualiter propterea q̄
in exponente negatiua: scilicet ista. socrates & brunel-
lus non conueniunt in humanitate: que est tertia expo-
nens negatur. Subiungit tamen sed quantum ad af-
firmationem non fiat vniuersaliter: id est non suppo-
nit distributue: quia nō sequitur inquit. Socrates dif-
fert humanitate a brunello. igitur difert ab illo hac
humanitate platonis. consequens est falsum: quia de-
notatur socratem humanitate platonis difertet a bru-
nello quod falsum est: ac si diceret non supponit di-
tributue sic: vt valeat resolutio copulatiua. Dicit notā
ter quantum ad affirmationem: quia per istam propo-
sitionem. Socrates difert humanitate a brunello. de-
notatur affirmatiue: q̄ humanitas est ratio differentie
socratis a brunello. non tamen denotatur affirmatiue
q̄ ratio formalis differentie est quilibet humanitas: s; y
si petas an licet ascendere distuacine: dico q̄ nō. quia
ista est falsa. Socrates humanitate difert a platone. ta-
mē sub ly humanitate erit vna singularis vera: in qua
demonstrabile humanitate socratis. Dicitur igitur vel
q̄ supponit distributue immobiliter: vel q̄ supponit
illa suppositione mixta de qua diximus quam etiā vi-
sus est ponere scotus. ¶ Oppositiones harum propo-
sitionum eodem modo sunt constituende sicut in alijs
categoricis siue modales sint siue de in esse.

Sed vt predicta magis elucescant aliquē arguit co-
bus rationibus contra ea instabimus. Primo sic ar-
guitur. Contra primam regulam in qua assignat⁹ est
modus exponendi. ista consequentia nō est formalis.
Socrates difert a platone: ergo socrates est & plato ē.
et socrates non est plato. igitur regula illa falsa & mo-
dus exponendi nullus: consequentia est bona: antee-
dens probatur. quia ista nihil valet. Socrates difert a
platone. igitur socrates est lapis. & plato est lapis. & so-
crates non est plato. & tamen est in simili forma cum

aliqua loco de ly ens quod est predicatum in primis duabus exponentibus ponitur ly lapis / et non oportet seruari synonymiam predicatorum ad subiecta sed predicatum inter se igitur. Et confirmat supposito quod in hac propositione: socrates differens a platone et in exponentibus eius copule uniantur pro tota ista hora presentis: socrates sit in prima medietate horae: et plato in secunda: in isto casu exponibilis est falsa ut constat. est denotat socratem et platone differre. ad quod requiritur similitudo instantanea: et exponentes sunt vere igitur regula prima nulla. Ad argumentum facillimum est responsum: quia diceretur negando consequentiam: secundam esse similes forme cum prima: et ad probationem quando dicitur quod non oportet in primis duabus exponentibus seruari synonymiam inter predicata et subiecta negatur illud. immo dico esse ibi synonymiam in intrinsecam: quia predicatum in quacumque illarum exponentium est synonymum cum subiecto. sic ut prime exponentes date equiualeant istis. Socrates est socrates. et plato est plato. et hoc solues etiam alia rationem que potest fieri ex parte de ly. differens. nam diceret aliquis. quod cum in hac propositione. Socrates est differens a platone ly differens includat ly ens. quod ista socrates est equus differens a platone est eiusdem forme cum illa: vel ponas loco de ly equus differens ly a. aliter significans et connotans. Et per consequens consequentia ab exponentibus prime ad secundam est eiusdem forme cum illa in qua inferretur prima. Diceretur igitur. quod ly differens in predicta propositione cum capiat adiectiuum quod includit pro substantiuo subiectum ipsum: et dando alium similem oportet adiectiuum esse synonymum cum subiecto: quod non facis in predicta quam das. Sed tamen huius consequentia assumpta in argumento non esset formalis sed tantum materialis: et predicata primarum exponentium non essent synonymia cum subiectis nihilominus ille tres exponentes exponerent: nam de ratione expositionis non est quod conuertatur cum exponibili nisi quod facillime intellectum ut facillime mentalis ultimata formetur. quod faciunt ille tres ut sumuntur in regula prima et argumento isto. Et propterea multi decipiuntur quando si aliquot propositiones non conuertuntur cum alia formaliter inferunt quod non exponunt eandem. Ad confirmationem dicatur concedendo exponibilem esse falsam: et que pro exponentibus assignantur vere. non tamen sunt eiusdem exponentes: quia oportet addere ly simul in secunda exponente: et si arguas de alijs propositionibus de presentii in quarum secunda exponente non oportet addere illam particulam: dico quod non est simile: quia in alijs supponitur copulas tam exponibiles quod exponentium unire pro instanti presentii: quare non oportet addere illam particulam ut denotet simultas in qua assignabatur modus exponendi propositionis de extrinseco tempore.

Secundo arguitur.

Contra regulam secundam arguitur non sequitur socrates differens a leone. ergo socrates erit: et ois leo qui erit simul tunc erit: et socrates pro tunc non erit leo. sicut scdm exponentem esse falsam in casu quo socrates aliquis erit cum aliquibus leonibus: et post modum socrate mortuo erunt plures leones. Et tamen seruetur modus assignatus exponendi propositiones de extrinseco tempore igitur regula falsa. Pro solutione huius argumenti facit quod dictum est in precedentibus: scilicet quod propositio de extrinseco tempore vel debet ante expositionem poni in esse vel si debet exponi prius oportet resolutionem facere sub copule determinatione: qua facta predicatum fiat solum pro supposito secundum est

geniam talia determinationis: vel si immediate exponatur: debet addi ly in eodem instanti secunde exponens sed conuenienter: quare dico quod secunda exponens non debet esse ista. ois leo qui erit eodem instanti aut si mul erit. Sed ista in eodem instanti ois leo erit ut restringatur ly: leo. ad standum pro leonibus existensibus in instanti in quo socrates erit: quia illud denotatur per exponibilem. Sed contra volo quod mortuo socrate reproducat idem instans in quo sint alij leones. Socrates tamen non reproducat: tunc sequeretur hanc esse veram. Socrates in hoc instanti differens a leone quod est falsum cum ly leone stet ibi pro leonibus alijs qui fuerunt producti (ut suppono) socrate mortuo. Sed si quella probatur: quia omnes exponentes sunt vere etiam dando secundam: ut pretendis. igitur: Ad hoc breuiter dico quod dando secundam exponentem dum ponitur ly in eodem instanti debet etiam intelligi in eadem eius productione. Sed circa hoc queres de veritate istius. Socrates differens a leone casu quo socrates modo desinat esse per ultimum esse: et maneat eius partes essentielles cum leonibus. Ad quod dico esse falsam: et si probes eius veritatem sic ille binarius differens a leone: et iste binarius est verus socrates. ergo socrates differens a leone. Dico quod si concludas maiorem extremitatem que est ly binarius differens iuxta predicta consequentia est bona et consequens verum: scilicet socrates erit differens binarius a leone: si tamen ly differens in consequente includat ly Socrates dico quod arguis in quatuor terminis.

Queres insuper de expositione propositionum de differens modalibus de quibus non est tactum in precedentibus: quia videtur quod non possint immediate exponi cum non sequatur socrates possibiliter differens ab albo: igitur: socrates possibiliter est. et quilibet leo possibiliter est. et socrates impossibiliter est albus. Pro hac difficultate dico quod securus erit tales propositiones preferuntur quando modi precedunt signum exponibile immediate ponere in esse: et postea exponere: et cum sic possit constare de earum veritate superfluum est inquirere an sint immediate exponibiles: certe si exponas semper patietur calaniam expositionis. nam si tertia exponens sit de copula contradictoria ad primam videtur propositionem preassumptam esse falsam: ut patet per tertiam exponentem constat tamen de eius veritate per positionem in esse: ac etiam non videtur quod debeat dari per copulam contradictoriam quando quidem negatio inclusa in signo exponibili non cadat supra modum propter quod in precedentibus dicebamus quod quando sic contingit non oportet sic dare. Si tamen des tertiam exponentem non per contradictoriam sic ut tertiam exponentem predictae propositionis: sic des. Socrates possibiliter non est albus. Sequitur hanc esse veram. socrates possibiliter differens a socrate. quo nihil absurdum. Si tamen exponas (ut aliquis) per modales compositas. certe non erit expositio: quia non eodem modo denotabitur in exponibili et exponentibus. Et videtur etiam pro alia parte quod debeat dari tertia exponens per copulam contradictoriam: quia alia non deberet sic dari in propositionibus de futuro quando quidem signum exponibile non negat determinationem copule. Si igitur: tot calanias patitur ista immediate data expositio: quare discretiarius super illa. Des igitur de inesse: et apparebit facile veritas propositionis de qua dubitas. De expositione etiam istius. socrates est et fuit differens a leone. dubitabis. dico esse exponendam. socrates est et fuit: et quilibet leo est et in eodem instanti fuit. et socrates non est et in eodem instanti non

quodlibet albam possibiliter

Proponeat differens modales non sunt exponende.

De expositione propositionum de immediate.

fuit leo. Istam socrates erit & fuit differens a leone, sic expones. Socrates aliquando erit & aliquando fuit, et in eodem instanti ostia leo erit, & in eodem instanti ostia leo fuit & socrates in eodem instanti non erit leo, et in eodem instanti non fuit leo, ut respondeat singula singulis: sic ut denotetur quod socrates in aliquo instanti erit, & in eodem quilibet leo erit, & socrates in eodem non erit leo, & socrates in aliquo instanti fuit, & in eodem quilibet leo fuit, & socrates in eodem non fuit leo.

Contra modum exponendi propositiones in quibus ponitur terminus imponens differentiam arguitur. Non sequitur, socrates & plato differunt specie, igitur: socrates & plato non comunicant in specie, de consequentis falsitate constat: antecedens probatur: quia bene sequitur, iste materie & iste forme differunt specie, & iste materie & iste forme sunt socrates et plato: igitur: socrates & plato differunt specie, breuiter ad hoc dicitur negando maiore immo sicut consequens est falsum sic & antecedens: & ad probationem veritatis illius, dicitur quod in ista maiori iste materie & iste forme differunt specie, denotatur quod materie & forme inter se differunt specie, nam in similibus propositionibus vna pars copulati capitur pro vno extremo differentie, & alia pro alio in conclusione tamen propter eandem causam denotatur quod socrates & plato inter se differunt specie, quare argumētū est in quatuor terminis & ly differens aliter appellat differentiam in maiori & in minori. Dicitur est quod in similibus propositionibus in quibus subiectum est copulatum & vna pars copulati capitur pro vno extremo differentie: & alia pro alio. Hoc intelligendus venit quando nullus ablatiuus ponitur rectus a signo exponibilis: quia tunc ablatiuus est vnum extremorum & copulatum aliud: ut in ista socrates & plato differunt a cicerōe, socrates & plato differunt a se, in ista, socrates & plato differunt inter se, partes copulati sunt extrema: quia nullus ibi ponitur ablatiuus. Notabilis etiam quod quando subiectum est copulatum complexiue sumptum, sic ut signum exponibile sit pluralis numeri & ponitur etiam ablatiuus totum copulati ut dicitur: est vnum extremum & ablatiuus aliud: quare ista propositio materia & forma socratis differunt a socrate non est resoluenda in ista materia & forma sunt differens a socrate & differens a socrate, nec in ista materia & forma socratis est differens & differens a socrate, sed immediate est exponenda: quare illa propositio est falsa. Et ista de differēdis sufficit.

De pponibus d ly immediate agitur

Erba alia que sunt signa exponibilia sunt illa que inceptio nem aut definitionem significant ut sunt ly incipit & ly desinit: sed quia in exponendis istorum ponitur illud aduerbium immediate: quod etiam est signum exponibile: ideo distulimus eius expositionem vsq; ad hunc locum, premittemus igitur determinationem d illis verbis determinationem de ly immediate. Circa quod post alios notamus quod multipliciter capitur, vno modo ut dicit aliquorum conjunctionem aut propinquitatem: ut ibi celum lune immediate se habet ad mundum elementarem, & ibi ecluz mercurij immediate est celo lune, quare in hac acceptioe indifferenter potest sumi aduerbialiter aut nominaliter: valetq; tantum sicut sine medio quod indifferenter potest intelligi, vel sine mediocuiusdem rationis aut alterius: quia & duos celos immediate dicitur

mus & duos domos immediate, si nulla domus mediet, mediet tamen aer, vel aliquid aliud. Et hoc vlt respectu loci sicut in exemplis positus vel respectu consanguinitatis aut dignitatis aut predicament vel cuiuslibet alterius ordinis: post archiepiscopus episcopum immediate obtinere locum dicimus: & post patrem immediate sequitur filius & post ly animal ly homo in predictamento substantie, Sed ista acceptio parit ad propositum. Quare alio modo capitur pure aduerbialiter & exponibiliter & ut dicit temporis ordinem: quod cognoscere: quia tunc semper constructur cum aliqua istarum dictionum, ante vel post. Et sic capiendo constituit quadruplem ordinem propositionum, vnus est in quo et copula & signum affirmatur. Secundus in quo copula negatur obstat que negatiua propositio, exponibilis tamen affirmatiua dicitur. Tertius in quo signum et copula negatur qui vniversaliter contradicit primo. Quartus in quo signum negatur copula affirmatur ideo propositio affirmatiua & exponibilis negatiua dicitur qui vniversaliter contradicit secundo. Exempla habebis in istis de primo. Socrates immediate post hoc erit, plato immediate ante hoc fuit, de secundo socrates immediate post hoc non erit, plato immediate ante hoc non fuit, de tertio socrates non immediate post hoc erit, plato non immediate ante hoc fuit, de quarto socrates non immediate post hoc non erit, plato non immediate ante hoc non fuit.

CAd inuestigandam tamen expositionem illarum propositionum aliqua sunt necessario premitenda: & si ad pbiam pertineant que ibidem exactius examinabuntur: hic tamen rude tradentur & pro ut videntur nostro proposito deseruire. Notandum igitur est pbos inter se digladiari super tempore ac instantium enitate aliquibus (ut quos uominales vocant) afferentibus istos tres terminos primum mobile ac tempus ac instans pro eadem re supponere scilicet pro celo mobili solis differere modo significandi logicali, scilicet conotatione, de cuius notationis differentia & positionis veritate non est in presentiarum disputandum, sed siue vera siue falsa sit non tamen apta est ut materia quam per manus habemus facile intelligatur. Positio tamen doctoris subtilis & aliorum antiquorum (quos reales dicimus) & si subtilior: alia ac difficilior: si semel intellecta aptior ut materia de incipit & desinit facilius apprehendatur. Est igitur notandum de mente istorum quod quantitas est vnum accidens distinctum a re quanta ratione cuius illa res dicitur extensa & habere partem extra partem ut in ligno bipedale: habet imaginari substantiam ipsius & accidens quodam ratione cuius est extensum & habet vnam medietatem extra illam & pro nunc imaginis ipsam solum latam & longam: istud accidens componitur ex partibus: scilicet ex duabus medietatibus ex quatuor quartis, &c. Et in isto accidente sunt alia accidentia que vocantur linee que sunt tantum extense secundum longitudinem indiuisibiles secundum latum & profundum. Et in lineis sunt alia accidentia que vocantur puncta que sunt ostio indiuisibilia & non habent partes. Et ex istis punctis non componitur linea, quia ex indiuisibilibus nullum diuisibile constare potest: quia indiuisibile aditum indiuisibili non facit maius immo & si infinita indiuisibilia adderentur: quod quinto pbos demonstratur. Et ista indiuisibilia sunt ibi ut exerceant duo officia primum est terminare lineam: nam linea decupedalis habet duo puncta extremalia que dicuntur terminare ipsam: dicit vnum initiatum aut incoatum: quia ipsemet sic primum in linea ut ante ipsum nihil

Et aliud terminatum: quia sic est visum in linea: ut post ipsum nihil aliud sit. Aliud officium est continuare seu copulare partes linee: due medietates illius uniantur uno puncto: quod est finis unius et principium alterius. Notes etiam quod nulla duo puncta sunt immediata sic: ut nihil aliud mediet inter illa: sed quibuslibet duobus punctis assignatis inter illa sunt infinita puncta. Et igitur imaginatio quantitates aut lineam esse accidens alteri inherens et in linea esse illa accidentia inter diuisibilia que puncta dicuntur: sic etiam oportet imaginari quod tempus est accidens quodam successibus inherens celo: quod consistit ex partibus successibus putata anni est unum accidens in celo habens duas medietates secundum successionem et quatuor quartas et mensis et dies et horas: et nulle istarum partium sunt simul propter successionem: sed una sequitur aliam. Et in isto tempore siue iustrum si siue annus aut mensis aut dies sunt alia accidentia indiuisibilia que instantia dicuntur: quibus non constat tempus sicut nec linea ex punctis propter similem rationem. Et ista instantia habent etiam duo officia: unum quod est terminare. Et enim in quocumque tempore unus instantis incipit ante quod nihil illius temporis cuius est instantium precessit. Et aliud quod est terminatum post quod nihil illius temporis erit. Et inter duo instantia etiam sunt infinita: et nulla sunt immediata: sicut de punctis dicebatur. Et etiam aliud officium continuare nam medietates unius diei continuantur per instantis ista sic rude tradita oportet modo absque aliqua ratione credere: vel saltem imaginari si vera non credas in parte determinandum venit quid veritatis ista habeant. Notes etiam alio quod passim hinc nobis deseruit. scilicet quod aliquot corpus aut aliqua linea potest diuidi saltem ad intellectum in partes proportionales. etiam sumas exemplum pro nunc rude traditum in proportione dupla. Si capias lineam pedalem et diuidas in duas medietates: una illarum in alias duas puta in duas quartas totius et ultimam istarum duarum quartarum in alias duas hoc est in octauas totius. et ultimam istarum in alias duas hoc est in duas decimas sextas totius: sic in infinitum inuenies lineas aut corpus diuisum in partes proportionales proportionem duplam. et prima pars erit prima medietas totius: et secunda pars proportionalis erit prima quarta secunde medietatis. et tertia pars erit prima octaua secunde medietatis. et sic in infinitum et prima pars se habebit ad secundam in proportione dupla: et secunda ad tertiam. et tertia ad quartam. et illud excedit in proportione dupla aliam quod continet aliud bis adaequitate. Sicut igitur diuisis lineam poteris etiam in tempus diuidere ad imaginationem puta unam horam in duas medietates: et manente una pro prima parte proportionali: aliam diuidere in duas medietates que erunt quarta totius et manente prima pro secunda parte proportionali diuidere aliam: et sic in infinitum. Nota etiam quod horam sequentem poteris diuidere in partes proportionales: sed dupliciter aut maioribus terminatis versus instantis plens: scilicet incipiendo diuisiorem ab hoc instanti: vel terminatis ad instantis terminatum: et minoribus terminatis versus nos: scilicet incipiendo diuisiorem ab instanti terminatio.

Paulus
venetia. His sic premittis restat modum exponendi predictarum propositionum tradere: in quo diuersa diuersa sentire ac diuersas expositiones nobis reliquerunt. Aliqui autem quod propositionem primi ordinis sic exponebant immediate post hoc socrates erit albus. socrates autem quodlibet instans futurum post hoc erit

albus. immediate ante hoc plato fuit niger post quodlibet instans praeteritum ante hoc plato fuit niger. Sed aliquibus non placet ista expositio: quia dicunt si ponatur possibilis instantium reproductio (quam modo admittimus) et ille propositiones non conuertuntur: de si poneretur casus quod socrates in hoc instanti non sit nec erit albus: et deus destrueret horam futuram: et incipio alterius horae reproductur hoc instans et socrates tunc primo sit et sit albus: ista est falsa immediate post hoc socrates erit albus: quia si socrates nunc non est albus et immediate post hoc erit albus: sic quicquid nunc incipit esse albus. Sed hoc est falsum ex casu tamen exponens est vera: scilicet ante quodlibet instans futurum post hoc socrates erit albus ut etiam constat ex casu. Etiam casu quo deus destrueret omne tempus futurum et socrates nunc sit albus et nunquam cesset habere albedinem exponibilis est vera et exponens falsa: quia nullum erit instans post hoc. Alii propter hoc aliam dederunt expositionem sic exponebant immediate post hoc socrates erit albus post hoc socrates erit albus et nullum instans erit post hoc quin inter ipsum et hoc socrates erit albus: immediate ante hoc plato fuit niger: ante hoc plato fuit niger: et nullum fuit instans ante hoc quin inter ipsum et hoc plato fuit niger. Et secunda exponens equivaleret huic disiunctiuae immo eius sensus per istam explicatur nullum in istis erit post hoc. vel inter illud et hoc socrates erit albus: nullum instans fuit ante hoc vel inter illud: et hoc plato fuit niger: ista expositio minus sufficiens videtur prima. tum quia secunda exponens est obscurior exponibili cum inuoluat ly quin et ly inter: tum quia in casu primo praeterea datur exponibilis falsa exponentibus veris de prima non est dubium: et de secunda patet per veritatem disiunctiuae cuius aequiualeat: in secundo casu dantur exponentes false exponibilis vera: quare alij aliam inueniunt et pro prima exponente assignabant praeterea: et pro secunda capiunt istam socrates infinite propitque erit albus. Sed certe ista expositio eandem patitur calumnia. nam cum ly pro pinque dicat propinquitatem: vel illa erit propinquitas loci: aut temporis: non primum ergo secundum. id est ultra: vel tantum dicit propinquitatem temporis veritatem vel imaginarij indifferentem. Si primum in primo casu datur exponibilis falsa: exponentibus veris: et in secundo e conuerso. Si secundum verum est: copulatiua ex exponentibus conuertitur in exponibilis: et e conuerso. Sed idem dicerent alij: quod ly instans in suis exponentibus dicit instans verum aut imaginarij: et sic non dedit exponibilem veram exponente falsa. Iuxta primum modum exponendi: aut exponentibus falsis iuxta secundam expositionem: aut e conuerso. Nam in primo casu sicut exponibilis est falsa ista et exponens: quia aliquod instans imaginarij erit: ante quod socrates non erit albus. Et in secundo sicut exponibilis est vera ista et exponens: quia verum est dicere quod socrates ante quodlibet instans verum vel imaginarij erit albus. Quare concludimus primum modum exponendi esse alij praestantiorum: tum quia breuior: tum quia clarior: quia secundus modus ut dictum est: secundam exponentem assignat obscuriorem exponibilis ratione illorum signorum: quin et inter. que etiam egent expositione. Et tertius modus ratione de ly infinita: quod etiam signum exponibile est et formalis obscurius et immediate. veniunt igitur deinceps primo modo exponendi. Sed aliquis arguet ut communiter sic probando illum modum non esse formalem et argumetur curret etiam contra alios modos. ista consequentia non est formalis immediate post hoc socrates erit al-

De expōne ppōnū de ly immediate.

bus: igitur ante quodlibet instans futurum post hoc socrates erit albus: quia in simili inferendo hoc consequens: ergo ante quodlibet album futurum post hoc socrates erit albus, consequentia nihil valet. Ad hoc breuiter dicatur quod nulla expositionum datarum est formalis, ut bene probat argumentum: nec euasiones quae poterant dari aliquid praesentant. hoc tamen non obstat quin prima sit sufficiens expositio: quia ut iam tacitum est de ratione expositionis non est quod consequentia sit formalis: immo nec materialis. Si aliqua propositio daretur quae faciliter ad apprehensionem ultimam acrius et cum illa non conuerteretur: nihilominus exponeret. Si tamen eque bene exponendo potest assignari inter exponentes et exponibilem conuertibilitas, laudat: ut habeatur medium sufficiens ad probandam et

Regula. improbandam exponibilem. Exponitur igitur quae libet propositio de ly immediate per unam propositionem ategoricam in qua loco de ly immediate ponitur si fuerit de futuro istud complexum, ante quodlibet instans futurum, et si de praeterito: hoc post quodlibet instans praeteritum, ut propositionem primi generis: sic exponas, immediate post hoc socrates erit albus: ante quodlibet instans futurum: post hoc socrates erit albus: immediate ante hoc plato fuit niger: post quodlibet instans praeteritum: ante hoc plato fuit niger. De secundo ordine sic immediate post hoc socrates non erit albus, ante quodlibet instans futurum post hoc socrates non erit albus, et consimiliter si fuerit de praeterito, per contradictorias istas expones quae sunt de tertio et quarto ordine. Sed unum animaduertendum quod propositiones de ly immediate sunt duplices: quaedam sunt in quibus nullus terminus praecedit ly immediate: et illa est statim exponibilis, ut sunt praedictae propositiones, et istae etiam duplices: quae aut termini praecedentes sunt resoluibiles: aut non. Si secundum ut est ista, michael immediate post hoc erit, statim exponenda est. Si prima ut est ista: socrates immediate post hoc erit albus: prius debet resolui. Quare istae copulatae sunt vere immediate post hoc erit instans: et nullum instans erit immediate post hoc, veritas prime partis patet per exponentem: et secunde per illud quod diximus quod nullum instans est immediatum huic: aut alicui instanti. Et ista etiam concedenda immediate post hoc erit homo: et nullus homo erit immediate post hoc in casu quo diuidatur hora sequens (in cuius instanti initiatio sumus) per partes proportionales ad modum praedictis: minoribus versus hoc instans: et alia et alia parte proportionali sit, alius et alius homo, supponas hic cum praedictis non esse dandam ultimam partem proportionalem: igitur quacumque parte signata alia erit ante ipsam: igitur signato quocumque homine: alius erit ante ipsum, ergo nullus erit immediate post hoc, tamen immediate post hoc erit homo: ut patet per exponentem et similem copulatae verificabilis, de paribus ipsis proportionalibus.

De suppo-
sitione tmi-
noy et reso-
lutione sub
eis facienda.

CVisa expositione propositionum de ly immediate de suppositione terminorum et de resolutione sub eis faciendae: determinandum est de terminis praecedentibus: non est dubium: quin supponatur secundae exigentiam suorum signorum: et secundum talem ascendendum aut descendendum. Sed de sequentibus si aliquo alio signo non determinentur: dicitur quod supponit confuse ut ly homo ibi immediate post hoc erit homo: et non valet descensus copulatiuus nam in casu nuper tacto: antecedens est verum: et quilibet singularis sub illo est falsa: quare nec valet disunctiuus: bene

tamen licebit ascendere disunctiuus et copulatiuus. Et sub ly homo in hac immediate post hoc erit omnis homo: aut in hac immediate post hoc nullus homo erit: et si distribuatur non tamen valet descensus copulatiuus nec disunctiuus: quia in eodem casu instatur: valet tamen ascensus copulatiuus: in hac a. homo immediate post hoc erit, non est dicendum illam confusam equivalere determinate: quia ly immediate distributionem includit: ideo illa statim est exponenda et est vera in praecedenti casu.

¶ Sed restat unum examinandum circa praedictas propositiones: ut oppositiones inter illas consideramus. an ly post: et ly ante in illis capiuntur aduerbially: vel prepositionally: refert enim sic aut sic illa sumere: pro quo notetur quod tunc ly post, et sic dices ly ante) capitur aduerbially: quando inuoluit determinationem importantem tempus aut instans: sic ut sensus istius propositionis: socrates post hoc non erit animal sicut ista, socrates non erit animal. Et si vis magis aperte videre differentiam propositionum in quibus illa signa capiuntur aduerbially aut prepositionally: vtere secundo modo exponendi, quem assignabimus, qui vult expositionem fieri per praesentem et per prepositionem de ly quin, et de ly inter: immo capiendo aduerbially non poterit aliter exponi. Ex quo cognosces propositiones secundi generis non equiuale: nam ista consequentia nihil valet: immediate post hoc socrates non erit albus: igitur immediate post hoc socrates non erit albus. Si in antecedente capitur ly post, aduerbially et in consequente capiat prepositionally: nam si sit casus quod hora futura diuidatur per partes proportionales minoribus versus hoc instans: et in qualibet parte pari socrates sit albus: et in qualibet impari non, antecedens est verum: quia prima exponens est ista: socrates post hoc non erit albus: id est in aliquo instanti post hoc, et de secunde veritate aperte constat. Sed falsitatem consequentis ostendit falsitas prime exponentis quae equiuale huic: socrates nunquam erit albus. Sed in affirmatiuis est difficultas an sic vel sic capiendum sit inter istas equivalencia aut non. Ad quod dico quod non sunt equivalentes, pro cuius ostensione notetur: quod in hac propositione et similibus, post hoc omne animal erit homo: quae erit prima exponens istius, immediate post hoc omne animal erit homo: capiendum ly post aduerbially: et determinatio quam includit ly post, stat determinate: ut patet in explicatione illius: et per consequens valet resolutio disunctiuus sub illa: quae facta ut hic, in hoc instans: post hoc omne animal erit homo, potest teneri et ly animal restringatur ab illa determinatione: ut sit secundum sui exigentiam, aut quod non: sed quod tantum sit copule determinatio. Dico igitur quod siue primum: siue secundum: teneatur: quod propositiones primi ordinis in quarum una tenetur ly post aduerbially et in alia prepositionally non equivalent, quia si ponatur casus quod nunc et per totam horam futuram non sint alia animalia, nisi homines: et post modum sint bruta: est ista propositio, immediate post hoc omne animal erit homo, falsa: capiendum ly post prepositionally: et vera capiendum aduerbially: ut ostendunt exponentes ipsarum. Si vero teneatur secundum: scilicet quod determinatio copulae non restringit predicatum: nec ante resolutionem nec post: etiam non equivalent. Pars si ponatur casus quod

hora futura diuidatur per partes proportionales minoribus versus nos: in qualibet parte pari socrates erit albus: & in qualibet impari erit niger: & plato in qualibet pari niger: & in qualibet impari albus. ista propositio immediate post hoc omnis homo erit albus si capiatur ly post adverbialiter est falsa: quia prima exponens est falsa etiā facta resolutione: scilicet post hoc in hoc instanti omnis homo erit albus: nam demonstratur qd omnis homo qui erit erit in instanti demonstrato albus. Si tamen capiatur ly post prepositionaliter est vera: ut patet per exponentes. Sed ut facillius possit iudicare de veritate aut falsitate propositionis in qua capitur prepositionaliter notato: talem propositionem equiualeat sue preiacenti: vel sue parte exponenti. exponendo secundo modo. quod deducitur de ista immediate post hoc plato erit animal: quia exponibilis infert primam exponentem de hoc non est dubium. et prima exponens exponibilem. quia si plato non erit animal: igitur nec immediate post hoc nec mediate erit animal: igitur bene sequitur plato non erit animal: igitur immediate post hoc plato non erit animal: hoc tamen sine instantia verum est de propositionibus. In quibus terminus nō precedit ly. immediate. quia in alijs nisi aliqua limitatio addatur: videtur regulam pari instantiam quia ista. Socrates immediate post hoc nō erit animal: in casu quo socrates nec nunc sit nec per totam horam sequentem. sit futurus: post modum tamen erit: videtur in cōmuni modo concipiendi vera: ista tamen est falsa: socrates post hoc non erit animal. Notatur igitur regula cum ista limitatione dum modo in prima exponente termini sit eodem modo quo ad ampliationem restrictionem. et. quare preiacens aut secunda exponens cui habet equiualeat predicta propositio est ista. Socrates qui immediate post hoc erit non erit animal: que est vera propter non suppositionem subiecti sicut & exponibilis.

Regula

De oppo-
nionib' dis-
critur.

De oppo-
nionib' dis-
critur.

His notatis de oppositionibus istarū propositionum est agendum. quare eodem modo inter illas sunt constituende sicut in categoricis: quando in illis ly. post capitur prepositionaliter. sic qd si aliquis terminus precedat signum exponibile. si fuerit terminus cōmuni in alia debet supponere suppositione requisita ad oppositionem quam inter illas propositiones pretendimus assignare. Signum tamē exponibile in contradictionis nec in contrariis non debet negari nec in subcontrariis nec in contradictorijs affirmari: quare in illis reperit omne genus oppositionum: videlicet inter istas. omnis homo immediate post hoc erit animal. omnis homo nō immediate post hoc erit animal. homo immediate post hoc erit animal. nam prime due sunt contrarie & vltime subcontrarie. secunda & tertia contradictorie: sicut prima & quarta. & prima & tertia subalterne: sicut secunda & quarta. iste tamen due. homo immediate post hoc erit animal. homo immediate post hoc nō erit animal nullam legem participantis quia manet eadem vniuersalitas ex parte d' ly. immediate. & eadem particularitas ex parte de ly homo. Sed quia ista dicta sunt de propositionibus in quibus termini precedunt. De alijs in quibus terminus sequunt: aut in quibus vna sequitur. & alia precedit: modo dicendum est. De primis igitur dico qd contradicendum est per propositionem negationis & non alias ne maneat eadem vniuersalitas ex parte de ly immediate. contrariandū tamen est per hoc qd non maneat eadem particularitas. **Regula.** tas maneat tamen eadem vniuersalitas. quod potest fieri dupliciter vno modo non negando signū vt huius

Regula.

immediate post hoc omnis homo erit animal. hanc assignabis pro contraria. immediate post hoc omnis homo non erit animal. & hanc. immediate post hoc homo non erit animal. Alio modo negando signum sed ex parte alterius termini faciendo qd maneat eadem vniuersalitas: vt predicta propositioni. hanc etiam assignabis non immediate post hoc homo non erit animal. **Regula.** Et ad subcontrariandū oportet remouere vniuersalitatem & seruare particularitatem: quod potest fieri negando signum & terminos distributos & non distribuendo in distributos. vt huius. immediate post hoc omnis homo erit animal. sic assignabis subcontraria. non immediate post hoc omnis homo animal nō erit. que etiam erit subcontraria istis. immediate post hoc homo erit animal. **Regula.** Sed si in vna precedat terminus et in alia sequatur. ista regula notanda qd tales propositiones nullo genere oppositionis opponuntur. ratio est quia stabit subiectum supponere in vna & non in alia. qd si supponat in affirmatiua & non in negatiua non repugnabit veritas: vt in istis omne album immediate post hoc erit homo. non immediate post hoc omne album erit homo. quia casu quo homines solum sint nō albi: post hoc tamen non erunt albi: dantur vere de affirmatiua non est dubium & de negatiua patet per suam contradictoriam que est falsa. Si tamen supponat in negatiua subiectum ipso non supponente in affirmatiua dabitur false. vt patet in istis. omnis homo immediate post hoc erit albus. & non immediate post hoc omnis homo erit albus. Si ponat casus qd hora futura diuidatur per partes proportionales minoribus versus nos. & in alia & alia parte prepositionali. sit alius & alius homo albus. & nō sint alij homines. Etiam iste non opponitur contrarie. omne album immediate post hoc erit homo. immediate post hoc omne album erit homo: dantur vere in primo casu. & si transponis qualitates dantur false in secundo. Quare etiam contra dictione istarum non opponitur subcontrarie. Est igitur oppositio quecumq; sit illa in istis in quibus ly. post. aut ly. ante. capitur prepositionaliter assignanda iuxta regulas predictas.

Regula.

Regula.

no erit
sic omne albus in p hoc non
immediate post hoc homo
erit homo: qd subiectum
tunc non supponit

Sed si capiatur adverbialiter aliter procedendum est quia cum ly. post. aut ly. ante. includat de terminationem importantem tempus: oportet ad illa aspiciere atq; negare: aut affirmare: aut suppositionem illi tribuere secundum exigentiam istius vel illius oppositionis. Hinc sequitur has non contrariari. omnis homo immediate post hoc disputabilis: & omnis homo immediate post hoc non disputabilis: quia manet eadem particularitas ex parte determinationis temporis aut instantis inclusi in ly. post. contraria tamen prime erit ista nullus homo immediate post hoc erit albus: quia remouetur predictus defectus de alijs generibus oppositionis in istis facile poteris iudicare. nec est multum in illis immozandum quando quidem nō capiuntur pro exponentibus in propositionibus de incipit: sed ille in quibus capitur ly. post. aut ly. ante. prepositionaliter. De ly. inter nō ita apte distinguitur penes hoc qd in secunda exponente capiatur adverbialiter vel prepositionaliter quia semper capitur secundo modo: cum semper lungatur: accusatiuo. Propter eandem rationē ly. ante. in priori modo exponendi nō potest capi adverbialiter: puta in ista. ante quodlibet in istis futurū post hoc socrates erit hō. Quare sequit qd ista propositio nō potest exponere aliqua d' ly. immediate. in qua ly. post. capiat adverbialiter s' in illā in qua capitur prepositionaliter. **Regula.** Contra predicta rationibus facillimis ac predictis declaratis breuiter (q' d' plius in istis)

Contra p'de
cia arguit.

De expositione propositionum de incipit.

hucusque processum? Instabitur. Primum sic arguitur. cōtra modum exponendi quod inter alios magis approbas. Si ponatur casus quod post hoc iustas nullus sit tempus, tunc socrates qui modo est non contrahatur. nec cesset esse ista. postpositio est vera. immediate post hoc socrates erit. tamen ista est falsa. ante quolibet instans imaginarius futurum. post hoc socrates erit. quod iustas imaginarius non supponit. quare illa est affirmativa de subiecto non supponente. Si tamen dicas quod supponit per duratōe refertur sicut solet dici. quod ante creationem mundi illa esset vera. deus est ens per se impoitate duratōe rei. non tamen temporis est nullus esset tunc. quod quidam duratio rei nihil aliud est quam ipsa res. Sic arguitur. cum per instans ibi distribuitur. ante quolibet quod stat per duratōe casualitatis rei. Sed singularis in qua demonstrabitur duratio dei est falsa. quod falsum est dicere quod aliquid erit ante deum vel de duratōe. igitur. Et affirmat. non sequitur immediate post hoc socrates erit. igitur. ante quolibet instans futurum post hoc socrates erit. quod si socrates non sit nec erit per horam futuram. in principio ista altera per hoc sequitur reproducat hoc instans. quod sit vitiū non esse socratis antecedens est verum et per hoc falsum de consequentia falsitate nemo dubitat in casu. antecedens ostendit quod est una. propositio de futuro contingenti. igitur et est et semper fuit vera. et non potest incipere esse vera. et si nunc non est vera inciperet esse vera in secunda reproductione instantis igitur. r. r.

Ad primum huius respondet negando exponente esse falsam. et quando probas quod per instans imaginarius non supponit. negat illud. Et quando petis per quo supponit. dico quod supponit per illo pro quo supponeret hoc aggregatū. instans quod esset futurum. si specialiter adeo non impediret. ex quo patet clare veritas illius. propositio. Ad confirmationem diversis diversis assignat reproductiones. quidam dicit illa exponibile veram. propter rationem tactam in argumentis. ceteris quia est de futuro contingenti r erit vera in reproductione de huius instantis. igitur. semper ante illud fuit vera. et modo est vera. Alii vero sua dent oppositū. quia dicunt si illa modo est vera et ex casu etiam ista. est vera socrates non est. igitur. incipit esse socrates. quod constat esse falsum. quare secundum istos argumentum non currit. alii dicerent consequens debere sumi in hoc sensu ante quolibet instans futurum post hoc in illa qua sui reproductione erit socrates. Sed ut lites hec componantur ego dicerem. quod ista propositio et similes immediate post hoc socrates erit. semper habet intelligi sub per hoc instans in hac productione. quare illa propositio in casu predicto est falsa. et stante tali casu nunquam verificabitur et ante huius instantis productionem erat de futuro contingenti et vera.

Secundo sic arguitur. Contra illud quod dictum est de agebat de resolutione faciēda sub terminis sequentibus per immediate. scilicet quod si supponit distributive non valet descensus copulativus bene tamen ascensus. sic arguitur. non sequitur. immediate post hoc non erit hic homo. et immediate post hoc non erit hic homo. et igitur immediate post hoc non erit homo. quia casus quod in alio et alio instantibus future est alius et alius homo. sic quod nec unus homo duret per tempus. nec duo homines sint in eodem instanti. antecedens est verum et consequens falsum. ut constat per exponentes. Ad hoc dicitur consequentia esse bona. quia constantia debet esse ista. et immediate post hoc erunt isti homines. quod falsa est in casu. quia nulli homines erunt immediate post hoc. nec immediate post hoc erit aliqui homines. Sed contra hoc est replicata. quia si ponatur quod tres homines erunt immediate post hoc. in ista consequentia datur antecedens verum et con-

sequens falsum. immediate post hoc homo non erit hic homo. et immediate post hoc homo non erit hic homo. et et immediate post hoc erit isti homines. igitur immediate post hoc homo non erit homo. breviter ad hoc dicitur. quod arguitur a pluribus determinatis et quis per homo stat consuevit in ordine ad per immediate stat de terminante in ordine ad per a parte predicati. De per hoc in hac immediate post hoc homo erit animal in casu huius arguerit. et per pars propositio in hac immediate post hoc erit aliqua pars propositio. et non oportet quod veritas supponat. potest dici quod non. quia nullus est signabilis homo. per quo supponat. nihilominus propositio est vera. quia veritas non debet attendi penes suppositionem. sed penes expositionem. potest etiam dici quod supponit. et non oportet quod verificetur de pronome demonstrante. aliquem hominem. Sed sufficit sic fieri verificatio immediate post hoc erit homo. et supponit per quolibet hōie futuro. quia quando capitur. propositio non restringit terminus sequens ad standum pro illo quod est vel immediate post hoc erit. Sic stat per quocumque quod erit. alius et si capiat adverbialiter.

Si plixius quod institueramus circa naturam de per immediate impositum de verbis importantibus in conceptionem ac definitionem restat agendum. scilicet de per incipit et per desinit. de per suppositione terminorum in propositio nibus quas determinat inuentoribus et talibus propositio et expositione et talibus communiter in hac materia solent disputari. Sciendum igitur est primo quod per incipit ampliat ad illud quod est vel immediate post hoc erit. per desinit ad illud quod est vel immediate ante hoc fuit. ex quo sequitur ampliatione de per sit et de per incipit differt. quia per sit ampliat ad illud quod est vel erit. quia et dicitur fieri angelus si nunc per duceretur et tunc dicitur etiam fieri quando non dicitur perlecta est. eodem modo ampliant eorum participia incipiens. scilicet ac desinens. Sic circa ista participia notanda. quod aliquando capiunt exponibiliter et et universalliter quando ponuntur a parte predicati. ut hic socrates est incipiens esse. et tunc ampliat modo predicto. Alio modo capiunt non exponibiliter sed dicuntur capi categorice. et universalliter sic quando ponuntur a parte subiecti. tunc non habent virtutem ampliant et veritas propositionis habet cognosci penes suppositionem extremam. ut ista aliquid incipiens esse est homo. Et de suppositione subiecti videbitur per verificationem de pronome demonstrante rem de qua dubitatur. an per illa supponat. sic hoc est incipiens esse. cuius veritas per expositionem cognoscenda est. quia ibi capitur exponibiliter. Bene tamen poteris ex suppositione vel una locatertius. sic ut ibi capiat exponibiliter incipiens esse est homo. et ibi categorice homo est incipiens esse. quando capitur cum per mne aut per aliquid. semper capitur categorice.

Sed pro istarum propositionum expositione notanda est quatuor esse instantia. quod ad definitionem et in conceptionem deservire dicuntur. sic ut nihil incipiat aut desinat esse nisi per aliquid ipso. scilicet primum instans esse primum instans non esse. ultimum instans esse ultimum instans non esse. primum et tertium deservunt inceptio. scilicet vero et quartum desinunt. Est igitur primum instans esse. in quo res est et non immediate ante illud fuit. Et primum instans non esse. in quo res non est sed immediate ante illud fuit. Et ultimum esse in quo res est et non immediate post illud erit. Et ultimum non esse in quo res non est sed immediate post illud erit. Sed nota quod refert preponere vel postponere terminum cuiuslibet. sicut si terminus quod

qui dant primam solutionem sunt exponibiles per se et exponens

De incipit et desinit de terminat.

homo est non desinat.

preponitur vel qui posponitur est terminus communis aut terminus singularis connotativus aut impositus re indivisibilis. exempli primi iste non equivalens hoc est primus instans hoies. et hoc est hoies primus instans: quia casu quo socrates nunc primo sit: precesserit tamen multi hoies. scilicet est vera. quia hoc est socratis primus instans est igitur hoies: prima tamen est falsa et ad eius veritatem requiratur nullus hoies: precesserit exempli secundi refert dicere hoc est primus instans esse albi: et hoc est albi primus instans esse. nam si socrates qui ante hoc fuit nunc primo sit albus: prima est vera: et scilicet falsa. quod patet si resolutus sit albi in ly socratis. exempli tertii refert dicere hoc est primus est socratis. et hoc est socratis primus est. nam si ante hoc non fuisset socrates: fuisset tamen eius partes qui nunc fuerit vultus. prima est vera. scilicet falsa. non tamen refert dicere hoc est michael primus instans. aut primus instans michaelis. Eodem modo refert aut non refert preponere an posponere terminos respectu aliorum terminorum importantium alia instantia.

Rursus quia illa duo instantia que assignantur mus pro inceptioe non seruiunt pro inceptioe cuiuscumque rei: nec pro cuiuscumque destinatione alia duorum: tantum quod rerum quedam sunt permanentes quo ad esse et fieri: sicut sunt res indivisibiles: ut anima et angelus et res habens partes cui non repugnat omnes illas et acquirere et habere simul: et si loquamur de non repugnantia supernaturali socrates et celi sunt huiusmodi. si naturaliter minimum naturale est huiusmodi. Quaedam sunt simpliciter successive quo ad esse et fieri: ut tempus et motus: quia repugnat illis ex suis naturis et acquirere et habere suas partes simul per omnem potentiam. Alii sunt medio modo se habentes qui sunt successive quo ad fieri: permanentes quo ad esse. quibus non repugnat habere suas partes simul: non tamen acquirere et supernaturaliter fortassis nullus est talis res. quia qui possunt habere suas partes simul non repugnat per vel potentiam eas simul acquirere. Sed loquendo naturaliter in hoc membro domus tunica et socrates etiam sunt huiusmodi. Applicando igitur ista ad propositum dico quod res permanentes quo ad fieri vel indivisibiles incipiunt esse per primum esse. Et res successive quo ad fieri vel vicium non esse. Et res permanentes quo ad esse desinunt esse per ultimum sui esse vel indivisibiles et divisibiles sic permanentes. et res successive quo ad esse desinunt esse per primum non esse. **S**upponatur etiam ante istam propositionem expositionem quod tantum sunt duo genera illarum quedam sunt affirmatiue in quibus verbum incipit affirmatur. Alii negatiue in quibus negatur. nec ista socrates incipit non currere constituit aliud genus: quia solum verbum incipit est ibi verbum principale: quare ista propositio pertinet ad primum genus. Equivaletque illa propositio huic socrates desinit currere sicut ista socrates desinit non legere huic incipit legere: eodem modo dices quod in illis de desinit sunt tantum duo genera.

Quibus premissis ad ipsarum expositionem nos convertamur. Propositio de incipit primi generis exponitur per unam disiunctivam compositam ex duabus copulatiuis per quarum primam denotatur inceptio per primum esse et per secundam per ultimum non esse ista: michael incipit esse. sic expones. michael nunc est et non immediate ante hoc fuit: vel michael nunc non est et immediate post hoc erit: quod est de secundo genere: exponitur per copulatiuam contradictoriam compositam ex duabus disiunctis contradictoriis copulatiuis alterius. Ista michael non incipit esse sic / michael non est vel michael immediate ante hoc fuit: et michael est vel non immediate post hoc erit. propositio de desinit primi generis exponitur per unam disiunctivam compositam ex duobus copulatiuis: per quorum primam denotatur desinitio per ultimum esse et per secundam per primum esse: ista gabriel desinit esse

sic expones: gabriel est et non immediate post hoc erit: vel gabriel non est et immediate ante hoc fuit: contradictoria sic. gabriel non est vel immediate post hoc erit. et gabriel est vel non immediate ante hoc fuit. Nota tamen hic quod ly nunc non valet sicut in hoc instanti: quia si laborat hoc instans: et in alio instanti michael inciperet esse: exponibilis esset vera: exponitur falsis: capitur ergo ut tantum valet sicut in instanti quod est presens. De ista propositioe michael desinit non esse iam dictum est quod equivalet huic. michael incipit esse: et eodem modo exponitur. et eodem modo ampliat desinitio: sicut incipit. Simili modo dices de incipitio: et desinitio: quare oportet esse circumspectum in explicatione ampliationis de ly incipit non: quod debet explicari sicut de ly desinitio: et de ly desinitio: sicut de ly incipit. **N**ota tamen oportet semper ut tota illa disiunctiva ad exponendam aliquam illarum propositioem. nam si res cuius denotatur inceptio: sit omnino indivisibilis: cui non possit succedere esse per ultimum non esse: nec desinere per primum esse. satis erit ut primum copulatiuis in exponendo. Si vero fuerit res quod non potest incipere esse: per primum esse: nec desinere per ultimum esse: sicut tempus exponatur propositio per scilicet copulatiuis.

Preterea notandum quod non omnes propositiones de incipit aut desinit sunt immediate exponibiles: nam si termini connotatiui aut absoluti resolutibiles precedant propositio facta est resolutio quod exponatur. Si nullus terminus precedat aut si precedens fuerit irresolubilis immediate est exponenda. hoc intelligendum venit siue signum exponibile sit verbum aut participium exponibiliter sumptum. nam si categorice capiat iam dictum est quod penes suppositionem extremorum attendenda est veritas. in hac tamen propositioe incipit. b. hoc est album ex parte de. b. hoc faciendum est pro resolutio ista. a. hoc incipit esse immediate est exponenda. Et his sequitur quod iste propositio nihil valet pro incipit esse: ergo incipit esse hoc: nam si socrates nunc primo sit et alii hoies sint et fuerint antecedens est verbum et propositio falsum. Et si nihil incipiat esse socrates tamen incipiat esse albus ista nihil valet incipit esse albus: ergo album incipit esse. nec valet etiam in terminis singularibus absolutis resolutibilibus: quia non sequitur incipit esse socrates: igitur socrates incipit esse: si fuerint eius partes et nunc pro conungatur antecedens est verbum et propositio falsum. Quare etiam plures theologi hanc negant incipit esse christus: ergo christus incipit esse: quia in pro instanti conceptionis christi redeptoris nisi antecedens erat verbum: ut pro immediate exponendo propositio falsum: ut pro facta resolutione sub ly. Christus sic christus incipit esse: et hoc est christus: verbum divinum demonstrando igitur hoc incipit esse: autem est falsum et hereticum pro bona igitur etc. **S**i si doctor subtilis videat procedere ista christus incipit esse non concedit nisi ut inceptio denotet convenienter christo scilicet illud esse quod sibi ex tempore convenit puta secundum esse hoies. aut secundum humanitatem. sicut etiam ipse concedit ista: socrates albus incipit esse casu quo socrates fuerit et sit et nunc pro incipiat habere albedinem: quare tales propositioes debet distinguere iuxta eius doctrinam: quia aut inceptio denotat convenienter subiecto scilicet est formalis si significat aut secundum esse materialis aut secundum esse virtuosum. Si primum ista propositio socrates albus incipit esse est vera in casu posito. Si secundum aut tertium est falsa sic ista christus incipit esse est distinguenda: quia aut inceptio denotatur convenienter subiecto id est christo secundum esse divinum quod est materiale de ly christus: aut secundum esse hoies quod est formale significatum aut secundum virtuosum si tertium aut primum est falsa et heretica si secundum est vera: quia idem est ac si diceret christus incipit esse hoc aut inceptio esse christus. Et si solo tamen per dicta propositio non concedat nisi primum disiunctioe ista. et semper explicando sensum catholicum. sancti enim noluerunt ista concedere ne ex concessione in sensu catho-

Seco. 5. de
12. dist. 11. q.
3.

non

q

De expōne pponū de incipit et desinit.

lico quem p̄didit doctor subtilis dare occasio hereticis accipientibus ipsam in sensu erroneo. Sequitur ex his illam ppositionem esse immediate exponibilem et non resolvablem in illo sensu. Sequitur etiam male aliquos dānare doctores subtilis qui cū fuerit catholicus doctissimus ac iustissimus suis assertionibus circa speciem credendū est verum sensum ac catholicū p̄didisse et ex vi sermonis tolerabilem. Quis iuxta logicā nouā noialitū nō reputaret tolerabilem? Cuiuslibet licitū ē citra fidei errorem: i suo sensu abdicare p̄diditū et ipse p̄ sua assertione habet essentialem rōnem. Quod vnde ē q̄ i ista socrates albus ē coloratus ly colorat⁹ denotat cōuenire subiecto ratione significati formali adiecti materiali et nō p̄pter materiale vt cōstat: et cōcedit p̄positio. quare igitur in ista socrates albus incipit esse: p̄dicatū imponans inceptio nō denotabit cōuenire subiecto rōne significati formali q̄ nōc p̄mo coniungit materialē p̄pter q̄ illa p̄positio venit cōcedēda. vel vnde est q̄ illud p̄dicatū incipiens esse sic respiciat aut restringat subiectū vt solum in p̄positione in qua ponit denotet cōuenire materialē significati et nō formali et in ista socrates albus est colorat⁹ denotet cōuenire p̄dicatū subiecto ratione formalis. certe vñ p̄dicatū si sit reale et p̄me intentionis nō magis habet restringere subiectum personali ter supponere aut ip̄s alienare et aliud etiā reale et p̄me intentionis. Simile argumētū facies de ista christ⁹ est hō. vnde est q̄ illud p̄dicatū denotat venire christo ratione significati formali de ly christ⁹. s. humanitatis: q̄a alias nō veniret sicut nec veniret patri. Quare igitur in ista christ⁹ incipit esse hoc p̄dicatū incipiens esse non denotabit cōuenire etiā subiecto ratione significati formali. s. humanitatis quā ex ip̄e sibi vniuit hō dicitur: hęc dixerim nō vt putē sumulitudo vtile ē i theologicis ante t̄ps exerceri. Sed ad instātiā quorūdam discipulorū lectiois scoti q̄ sup̄ hac re sepe de gladiabat.

De suppositionibus terminorū p̄positionū de incipit ac desinit facile est determinare. Quā terminū p̄cedētes supponit scdm̄ exigentiā suorū signorum: Sequētes vero distributue immobiliter ratione negationis in se ly incipit aut ly desinit quare non vel sub illis resolutione aliqua nec p̄ asētām copulatiuā aut disiunctiuā nec etiā p̄ descensum. Nam si ponat casus q̄ in alio et alio instāti hōre future sit futur⁹ alio et alius hō et nunc nō sit hō. ista est vera incipit esse hō tamē q̄libet singularis est falsa. Et si aliquid hōies fuerint ante hoc qui modo nō sint incipientes t̄ modo esse aliquid p̄ prius esse singulares sunt vere in quibus demonstrabile hōies qui modo sunt aut immediate post hoc erunt: et non licebit alios demonstrare iuxta ampliationem de ly incipit et tamē exponibile est falsa.

In assignandis oppositiōibus inter istas p̄positiones eodē modo p̄cedas sicut in p̄positiōib⁹ et ly immediate mutādo suppositiones terminorū p̄cedētū scdm̄ exigentiā oppositiōis p̄poni quas assumis. ly incipit cum includat vniuersalitatem nō debet negari in cōtrariis nec in subcōtrariis affirmari: nec in cōtradiatorijs aliquid illorū licet facere: inuenies igitur omne genus oppositiōis inter istas p̄pones omnis homo incipit esse homo non incipit esse/ nullus homo incipit esse homo incipit esse. Et si illas facias modales. Si tamen cōpares p̄ponē in qua ly incipit p̄cedit aliq̄s terminus p̄positiōis in qua sequit̄ similis: nō inuenies oppositiōem aliquā: q̄a habet non supponere in affirmatiua supponēte in negatiua/ vel cōuerso. vniuersalitatem sequē ly incipit nō ē sufficiens vt p̄positiōis in qua ponitur assignes oppositiōem cōtrariā: nam hūc incipit omnis hō esse albus si aliqua cōtrarie opponeretur ma-

xime esset ista incipitōis hō nō esse albus: sed si poneretur casus q̄ in hoc instāti omnes hōies qui sunt inclperent esse albi et idē instans sit vltimum esse illorum ambe sunt vere de prima p̄stat de sc̄da patet p̄ veritatem istius desinit omnis hō esse albus cui equialet. Nec p̄t habere hęc nō incipit hō esse albus: nā si immediate ante hoc aliqui hōies fuissent albi aliqui nigri omnes t̄ qui nōc sunt sint albi ambe sunt vere. Similiter p̄positiōis in qua termin⁹ sequens ly incipit stat indistribute nō poteris sufficienter assignare subcōtrariā: q̄a hūc incipit hō esse albus nō subcōtrariatur ista non incipit omnis hō esse albus/ q̄a casu p̄tactō sc̄do ambe sunt false. Nō habent igitur illi termini nec sufficienter nec cōplectā vniuersalitatem nec particularitatem ad p̄dictas oppositiōes bene t̄ termini p̄cedentes hoc t̄ puenit ex modo significati de ly incipit aut desinit. De cōuersione hanc p̄positiōis solet in primo tractatu p̄dicari que debet fieri seruata similitudine in p̄tatione restrictiōis. et in cōuersa q̄ in cōuertente. Et istam homo incipit esse animal sic cōuertas quod incipit esse animal homo ē vel immediate post hoc erit. istam hęc entia incipientes ē animalia sic que incipit esse animalia hęc entia sunt vel immediate post hoc erunt istam incipit esse homo cū ly hō ibit sit subiectū et ly incipiens esse sit p̄dicatū cōuertes in ista incipiens esse est homo vt ly incipiens esse capiat̄ exponibilis: quia dicitur indifferēter posse capi saltē si non determinatur aliquo signo vt ibi aliquod incipiens esse est animal: vbi semper capitur catechizemate.

Contra p̄dicta modo instandum est rationibus cōmuniibus et tangētib⁹ difficultates p̄ predicto p̄ ampliorē intelligentia necessaria. Et primo arguitur cōtra vñ de p̄cedētib⁹. s. q̄ p̄positiones in quibus aliquid termini resolvable p̄cedit non sit immediate exponibile/ sed veritas illi⁹ immediate cognoscēda per resolutionē/ non sequitur hęc entia incipit esse animalia/ et hęc entia sunt vel immediate post hoc erit/ homines: ergo homines incipit esse animalia: et arguitur p̄ resolutionē igitur. et maior pater: q̄a casu quo sint modo due materie et due forme et i hōra futura diuisa p̄ partes proportionales: in alia et alia parte sit alii et alii hōies p̄ diuersam trāsmutationē materiarū q̄ dei potētia nō repugnat antecedēs est verum et p̄ns falsum minor apparet vera: quia nō videt̄ quo alio modo possit fieri resolutio: sub subiecto illius p̄positionis. Ad hoc cōceditur q̄ nō sequatur nec est cōsequētia resolutoria quia variatur appellatio ex parte de ly hōies: quia in minore sequitur immediate et in cōsequēte p̄cedit ly incipit p̄pter quā diuersam acceptiōnem de aliquo habet verificari in minore de quo non put in cōclusionē. si tamen sic capres minore hęc entia homines sunt vel immediate post hoc erunt bene cōcluderes: modo t̄ sic habes cōcludere incipit hōies esse animalia. Propter q̄d etiā nō sequitur omnia animalia incipit esse et iste materie et iste forme sunt vel immediate post hoc erit animalia: igitur iste materie et iste forme incipit esse: q̄a addēdo casu p̄dicto q̄ iste materie et iste forme ante hoc etiā fuerint/ et nōc sc̄piat̄ eē p̄ primū eē duo equi antecedēs est verū et p̄ns falsū. p̄t diuersā acceptiōnem de ly animalia in maiori et minori.

Secūdo sic arguitur, nō sequitur michael nunc est et non immediate ante hoc fuit ergo michael incipit esse: quia in simili non valet socrates nunc est et non immediate ante hoc fuit ergo socrates incipit esse: nam si materia et forma socrates fuissent ante hoc et nunc primo vniantur antecedens est verum et consequens falsum. Si tamē dicas oppositiōem de ly incipit

De cōuersione p̄positionis de incipit.

plē non esse formalem saltem quando terminus aliquid precedit, cōtra etiā non sequit formaliter nisi homo est albus, et non immediate ante hoc fuit albus: ergo incipit homo esse albus: quia ista esset in simili. forte homo est albus: et non parum ante hoc fuit albus: igitur incipit homo esse albus: nam sicut ly forte non correspondet in consequente aliquis terminus nec ly parum et. Similiter nec ly nunc aut ly immediate. Ad hoc dicitur breuiter expositionem non esse formalem: nec termino precedenti ly incipit nec sequenti: nec hoc obstat ne sit expōitio: ut in precedentibus est tactum.

Terzio arguitur.

Terzio arguitur nō sequitur socrates nūc est omnis homo et nō immediate ante hoc fuit omnis homo: ergo socrates incipit esse omnis homo: igitur et. casu enim q̄ socrates p̄ hōiā p̄teritā fuerit solus ante quā fuerint alij hōies, antecedēs est verū et cōsequēs falsum falsitas hōis est nota in casu: quia socrates nūc est omnis homo et immediate ante hoc verū erat dicere q̄ erat omnis homo: igitur nō incipit esse omnis homo. Et antecedēs p̄bo de prima parte illius nō est dubit. Secundā partē p̄bo quia ista que est eius contradictoria immediate ante hoc socrates fuit omnis homo est falsa: quia ly homo stat p̄ omni hōie p̄terito positus si ly post capiat p̄positionaliter. Ad hoc respondetur negando maiorem immo dico q̄ sicut consequēs est falsum ita et antecedens p̄o secunda expōnente: quia sua contradictoria est vera: scilicet immediate ante hoc socrates fuit omnis homo ut patet exponendo sic post quodlibet instans p̄teritum ante hoc socrates fuit omnis homo: quia qualibet singulari data sub ly instans inuenies vnam veram ascendendo sub determinatione quam includit ly fuit. Cui exponens equiualeat isti ante quodlibet instans p̄teritum in aliquo instanti socrates fuit omnis homo.

Quarto arguitur.

Quarto sic arguitur non sequitur socrates in aliquo instanti non erit albus et immediate post illud erit albus: ergo incipiet esse albus: quia casu quo socrates modo sit albus et nūc desinet esse albus consequens est falsum et veritas antecedentis ostenditur: quia in hoc instanti p̄sentis non erit albus et immediate post illud erit albus: et tamen arguitur ab exponētibz ad exponibilem: igitur. Ad hoc argumentum tangit modum cognoscendi veritatem aut falsitatem propositionum de ly incipit de extrinseco tempore. Ad quod dico q̄ via facilior et que pauciores parit calumnias est postq̄ fuerit facta resolutio sub terminis precedentibus: ipsas ponere in esse et deinde penes de in eē veritatem aut falsitatem: de illis iudicare. Si tamen vis exponere exponas ut in argumento et addas aliam copulatiuam si placet sic socrates in aliquo instanti erit albus: et non immediate ante illud erit albus. Semper tamen oportet q̄ in illis ly aliquo instanti scilicet p̄o instanti futuro: quare argumentum ex hoc manet solutum cum probatio antecedentis pretendat facere ly aliquo instanti stare p̄o instanti p̄sentis. Circa hoc etiam oritur difficultas de propositionibus de incipit et modalibus: et quidam pretendunt illas exponere immediate: et isti bī partitū sunt: nam aliqui illorum dicunt esse dandam secundam exponētem cuiuscumq̄ copulatiue contradictorio modo ad primam: sicut in illis de extrinseco tempore. alij vero dicūt q̄ non: sed q̄ in secunda exponente non oportet negare modum quando quidem precedit signum exponibile: et non videtur quare ratione ista esset neganda: antichristus possibiliter incipit esse: que negaretur si p̄o modo exponeretur non ta-

men si secundo. Sed ut dixi circa similem difficultatē in materia de ly differt: ut euitentur calumnie hinc inde melius est immediate ponere in esse.

Quinto sic arguitur, non sequitur socrates in hoc instanti incipit esse: ergo socrates in hoc instanti est: et nō immediate ante hoc instans fuit vel in hoc instanti nō ē et immediate post hoc erit. Et est argumentum ab exponibile ad exponentes. igitur. Ad hoc ostenditur postq̄ socrates nunc sit: et immediate ante hoc fuerit de consequentis falsitate non est dubium: et antecedentis veritas ostenditur quia bene sequitur: socrates incipit esse in hoc instanti: ergo socrates in hoc instanti incipit esse: et de huius consequente antedente constat: quia socrates est nunc et non immediate ante hoc fuit. Hoc argumentum inquirere differentiam inter propositiones de incipit aut desinit (omnia que dicuntur de ly incipit adaptari possunt ly desinit) penes hoc q̄ aliquis determinatio importans tempus additur signo exponibile aut infinitiuo: ut si casus istam propositionem: socrates incipit in hoc instanti legere ly in hoc instanti potest determinare ly incipit: et potest determinare ly legere. Et casu quo socrates nunc legat et immediate ante hoc etiam legerit in primo sensu propositio est falsa: nam sic exponetur socrates in hoc instanti legit: et non immediate ante hoc legebat. Sed in secundo sensu propositio est vera: quia exponitur sic. socrates nunc legit in hoc instanti et non immediate ante hoc legebat in hoc instanti. Denotatur enim per propositionem in primo sensu q̄ hoc est primum instans in quo socrati conuenit legere per istam in secundo sensu denotatur q̄ hoc est primum instans in quo socrati conuenit primo in hoc instanti legere: et hoc est verum in casu quia cum socrates nunc legat et hoc instans nūc ante hoc fuit: sequitur q̄ nūc ante hoc legit in hoc instanti: etiam si ante hoc legerit sic etiam distingues de hac propositione rely incipit in hoc instanti esse: quia si ly in hoc instanti determinat ly incipit est falsa si ly esse est vera: ut patet ex differentia exponētium eodem modo distinguendum est in istis: socrates in hoc instanti incipit esse: et plato incipit esse in hoc instanti: quia quia in prima determinatio precedat ly incipit et videatur ipsum determinare potest intellectus meus ferre determinationem ad ly esse et quia in secunda videatur determinare rely esse intellectus poterit determinationem ferre ad ly incipit: quare dicere absolute q̄ si talis determinatio precedat ly incipit semper ipsum determinat: et si sequatur ly esse ipsum determinat et tales propositiones non esse distinguendas: sed solum ille in quibus determinatio mediat sicut in ista michael incipit in hoc instanti esse falsum censeo. bene verum est q̄ in communi modo concipiendi sic videtur esse: attamen intellectus poterit facere quod dictum est. Sic etiam distinguendum est de aliis propositionibus in quibus ponuntur alie determinationes non temporales sicut in ista: socrates compluit incipit esse. plato desinit esse tolet: nam si intellectus in quacumq̄ istarum ferat determinationem ad ly incipit denotatur q̄ socrates compluit: id est existens compluit incipit ē homo: et q̄ plato tolet desinit esse homo. Si tamen ferat determinationem ad esse denotatur q̄ incipit esse de nouo compluit que erit vera si nūc primo in t̄re complutum et si vixerit ante hoc rome et denotat q̄ plato desinit esse. i. habitare tolet q̄ vera ē si erit modo tolet et maneat p̄ aliq̄ t̄p̄ extra tolet: eadē difficultas potest fieri in p̄positiōibz de ly immediate. Si casus determinationē vi determinet infinitiuo sequit

Quinto arguitur.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

m hoc m. l. m.

De expositione propositionis de incipit et desinit.

huius copulatiue possibilitas. s. socrates ab eterno mouebatur et in eterno mouebitur et socrates in hoc instanti incipit moueri: et socrates in hoc instanti desinit moueri. quae facile verificabilis exponendo modo predicto. Si tamen dixerit mutatio determinetur ly incipit aut desinit non stant ducuntur partes est primus quae verificatis primis duabus tertia est falsa: quia ista est falsa socrates in hoc instanti non mouetur: quia denotat quod socrates quod est in hoc instanti non mouetur: et hoc est falsum: quia in quocumque instanti intrinseco res potest aliquid moueri: motus est in motu esse et re moueri: tamen in alio sensu denotat quod socrates in hoc instanti et per hoc instanti mouetur quod est falsum: quia in instanti non potest sibi uenire motus. Et ista est falsa: socrates in hoc instanti non immediate ante hoc mouebatur: quia denotat quod socrates qui est in hoc instanti non immediate ante hoc mouebatur. quare ista est falsa socrates incipit moueri alijs duabus partibus copulatiue verificatis: sic deduces impossibilitate quare cum alij.

Dubium primum. Sed ut hanc materiam breuiter absoluamus aliquas difficultates per modum dubiorum terminabimus.

Secundum. Est igitur primum dubium de veritate istius propositionis de hoc instanti incipit esse. Sed de bonitate istius propositionis et similibus socrates incipit esse: ergo socrates incipit incipere esse. Plato desinit esse: ergo plato desinit desinere esse.

Tertium. Tertium dubium verum haec sit haec socrates incipit pertransire hoc spatium postquam nunc non moueat super illud: sed immediate post hoc mouebit.

Ad primum. Ad primum dubium respondet illa propositio: non esse veram et immediate exponibilem cum subiectum imponeret res indiuisibiles et exponendo eam primum esse inuenies veram. Sic de hoc instanti nunc sunt et de hoc instanti non immediate ante hoc fuerunt. Si tamen nitaris probare eius falsitatem sic arguendo: deus et hoc instanti incipit esse: ergo deus incipit esse: et hoc instanti incipit esse. Sed hoc est falsum pro prima parte: igitur antecedens dico negando consequens: quia proponit de copulato plexiue sumpto ad copulatiuam non valet argumentum: sicut non sequitur: haec materia incipit esse socrates: ergo haec materia incipit esse socrates. Si iterum arguas: bene sequitur: deus et hoc instanti incipit esse: ergo deus et hoc instanti sunt incipientes esse et incipientes esse: sed consequens videtur falsum: quia denotat incipientes esse conuenire deo. Ad hoc dico negando consequens quia tamen pluralis includens negationem unam sicut et ly incipit non est sic resoluibilis in infinitos includentes duas negationes. variat igitur negatio unica in plures: quare argumentum non valet simile huic diximus in materia de discretis. Si adhuc inferas sequere quocumque instanti haec esse vera omnia entia incipit esse. conceditur quando quidem in quocumque instanti simus verbum est ipsum incipere esse cum sit res noua saltem iuxta opinionem realem reicitata: et non ponendo reproductionem. Sequitur etiam ex hac assertione veritas huius copulatiue: socrates incipit esse et plato incipit esse: et socrates et plato non incipit esse: si socrates incipiat per primum esse: et plato per ultimum non de veritate primarii constat: et tertia falsitas: patet quia quilibet istarum est falsa: socrates et plato nunc sunt: socrates et plato nunc non sunt. Sequitur etiam quod socrates incipit scire. b. propositionem: et plato incipit scire. b. propositionem: et socrates et plato non incipit scire. b. propositionem si vnus incipiat illam scire per primum instans esse: et alius per ultimum non. plura alia enigmata alij hic inuoluunt que nos perpetuo fereternanda iudicabimus.

Ad tertium. Ad secundum dubium respondet consequentia illa non valere nec contra. Si ponatur casus quod hora praeterita fuerit diuisa per partes proportionales minoribus versus nos est sic de futura: et socrates modo non sit fuerit tamen in partibus paribus et non in imparibus: et erit consimiliter in partibus future et non in imparibus. antecedens est verum ut constat exponendo per ultimum non esse et consequens falsum: quia socrates immediate post hoc incipit esse: et immediate ante hoc incipiebat esse. Et si ponatur nunc sit sic se habendo in hora praeterita ac futura: ut dictum est contra non valet praeterita: quia falsum est modo dicere quod incipit esse: et tamen verum est dicere quod incipit incipere esse: quia nunc non incipit esse: sed immediate post incipit esse: quia nullus erit instans post hoc quin inter ipsum et hoc incipit esse in aliqua parte pari. Eodem modo et in eisdem casibus instans in illis sequentibus desinit. Iste vero socrates per primum sui esse incipit esse et socrates per primum sui esse incipit incipere esse sunt equevalentes quod secunda inferat primum notum est ac si argueretur ab exponibili ad eius primum exponendum. Et prima inferat primam exponendum scilicet quae est sinonima. et etiam inferat secundam: quia bene sequitur: socrates non immediate ante hoc fuit ergo socrates non immediate ante hoc incipit esse. In propositionibus vero de extrinseco tempore bene conuertuntur si non ponatur aliqua determinatio: ut iste socrates incipit esse: socrates incipit incipere esse. Iste tamen non conuertuntur plato in hoc instanti incipit esse albus: plato in hoc instanti incipit incipere esse albus: nam si per ly hoc demonstrat instans terminatum hore future in quo plato non erit albus: et immediate post illud erit albus: sic tamen quod hora futura diuisatur per partes proportionales minoribus versus illud instans: et in qualibet parte pari sit albus: et in quolibet impari non primam inuenies veram secundam falsam. De istis socrates incipit desinere esse: plato desinit incipere esse: est dubium pro quo subiectum superponatur: scilicet in prima solum pro illo quod est vel immediate post hoc erit ampliatum: in secunda vero pro illo quod est vel immediate ante hoc fuit. Ad quod dico quod subiectum in qualibet illarum ampliatum tamen a verbo principali quod ab infinito: ampliatum igitur ad illud quod est vel immediate post hoc erit: vel immediate ante hoc fuit. Cuius signum erit: quia postquam casu quod socrates nec sit nec erit: sed per totam horam praeteritam fuerit: haec est vera: socrates incipit desinere esse. ut patet exponendo que esset falsa: si subiectum non ampliatum retur virtute infiniti. Etiam si ponatur nunc sit et erit per horam futuram: et non fuerit ante hoc ista est vera: socrates desinit incipere esse: ut patet si exponatur quae esset falsa si non ampliatum a ly incipere. Eodem modo dices subiectum istius ampliatum: socrates incipit esse et desinit esse de cuius veritate iudicabilis facta per resolutionem sub termino praedicti si fuerit resoluibilis: et desinit de poteris reducere ad copulatiuam: ante vero non: quia non sequitur: socrates albus incipit et desinit legere: ergo socrates albus desinit legere: quia si socrates nec sit nec fuerit albus erit tamen. et nunc non legat legere tamen immediate post hoc et legit immediate ante hoc: antecedens est verum: et consequens falsum.

In tertio dubio non est tanta difficultas sicut aliqui fecerunt: quia distingo de ista propositione socrates incipit pertransire hoc spatium: quia si denotat per illam quod socrates est pertransiens illud spatium: id est in instanti continuatione temporis in quo mouetur super illud vel quod immediate post hoc erit pertransiens: id est immediate post

ita fuerit diuisa per partes proportionales minoribus versus nos est sic de futura: et socrates modo non sit fuerit tamen in partibus paribus et non in imparibus: et erit consimiliter in partibus future et non in imparibus. antecedens est verum ut constat exponendo per ultimum non esse et consequens falsum: quia socrates immediate post hoc incipit esse: et immediate ante hoc incipiebat esse. Et si ponatur nunc sit sic se habendo in hora praeterita ac futura: ut dictum est contra non valet praeterita: quia falsum est modo dicere quod incipit esse: et tamen verum est dicere quod incipit incipere esse: quia nunc non incipit esse: sed immediate post incipit esse: quia nullus erit instans post hoc quin inter ipsum et hoc incipit esse in aliqua parte pari. Eodem modo et in eisdem casibus instans in illis sequentibus desinit. Iste vero socrates per primum sui esse incipit esse et socrates per primum sui esse incipit incipere esse sunt equevalentes quod secunda inferat primum notum est ac si argueretur ab exponibili ad eius primum exponendum. Et prima inferat primam exponendum scilicet quae est sinonima. et etiam inferat secundam: quia bene sequitur: socrates non immediate ante hoc fuit ergo socrates non immediate ante hoc incipit esse. In propositionibus vero de extrinseco tempore bene conuertuntur si non ponatur aliqua determinatio: ut iste socrates incipit esse: socrates incipit incipere esse. Iste tamen non conuertuntur plato in hoc instanti incipit esse albus: plato in hoc instanti incipit incipere esse albus: nam si per ly hoc demonstrat instans terminatum hore future in quo plato non erit albus: et immediate post illud erit albus: sic tamen quod hora futura diuisatur per partes proportionales minoribus versus illud instans: et in qualibet parte pari sit albus: et in quolibet impari non primam inuenies veram secundam falsam. De istis socrates incipit desinere esse: plato desinit incipere esse: est dubium pro quo subiectum superponatur: scilicet in prima solum pro illo quod est vel immediate post hoc erit ampliatum: in secunda vero pro illo quod est vel immediate ante hoc fuit. Ad quod dico quod subiectum in qualibet illarum ampliatum tamen a verbo principali quod ab infinito: ampliatum igitur ad illud quod est vel immediate post hoc erit: vel immediate ante hoc fuit. Cuius signum erit: quia postquam casu quod socrates nec sit nec erit: sed per totam horam praeteritam fuerit: haec est vera: socrates incipit desinere esse. ut patet exponendo que esset falsa: si subiectum non ampliatum retur virtute infiniti. Etiam si ponatur nunc sit et erit per horam futuram: et non fuerit ante hoc ista est vera: socrates desinit incipere esse: ut patet si exponatur quae esset falsa si non ampliatum a ly incipere. Eodem modo dices subiectum istius ampliatum: socrates incipit esse et desinit esse de cuius veritate iudicabilis facta per resolutionem sub termino praedicti si fuerit resoluibilis: et desinit de poteris reducere ad copulatiuam: ante vero non: quia non sequitur: socrates albus incipit et desinit legere: ergo socrates albus desinit legere: quia si socrates nec sit nec fuerit albus erit tamen. et nunc non legat legere tamen immediate post hoc et legit immediate ante hoc: antecedens est verum: et consequens falsum.

hoc erit in aliquo instanti tempore quod mouebit per illud
propositio vera. et idem denotat per illa sicut per illa socra-
tes incipit moueri per illud spacium. Si vero denotet quod
nunc absoluit illud spacium ipsum pertraheundo. vel imme-
diate post hoc absoluet propositio est falsa. Constat quod de
socrate qui mouet super aliquo spacio de quod est pertraheus
illud spacium igitur de illo si incipit moueri super illo verifi-
cabitur etiam quod incipit pertraheere illo. Aliud est quod incipiat per-
traheere ipsum totum absolueudo. nec in hac re est maior diffi-
cultas quare non oportet tot chartas perdere.

Restat per huius totius materie absolute

quatuor regulas antiquorum (quas contra omnes hic re-
cantant) immediate afferre. quarum due deseruuntur per ince-
ptionem alie due per desinitioem. Prima qualescunque erit ali-
quid quale ipsum non est: ipsum incipit vel incipiet esse ta-
le. quia si res ponas videtur velle quod si res aliqua aliquan-
do erit qualis nunc non est quod de ipsa aut verum est dicere
nunc quod incipit esse talis aut quod incipiet esse talis. ut si mi-
chael nunc non est beatus: sed post erit beatus aut incipit
aut incipiet esse beatus.

Secunda regula qualescunque
est vel fuit aliquid quale ipsum ante non fuit ipsum incipit
aut incipiet esse tale. ac si diceret si aliqua res aut nunc
fuit aut aliquando fuerit qualis ante non fuerat. aut inci-
pit nunc aut quandoque incipit esse talis: ut si lucifer nunc
est aut fuit heri dicitur quod nunc non est: non fuerat aut
incipit nunc aut ante incipit esse dicitur.

Tertia re-
gula. Qualescunque aliquid non est quale ipsum aliquan-
do fuit ipsum desinit aut desinit esse tale: id est si aliqua
res nunc non est qualis aliquando fuit: aut desinit nunc:
aut aliquando desinit esse talis. ut si michael nunc non sit
beatus fuit tamen aliquando beatus aut desinit aut desini-
uit esse beatus.

Quarta regula. Qualescunque vel
erit aliquid quale post non erit ipsum desinit aut desini-
et esse tale: ac si diceret: si aliqua res aut nunc sit aut
aliquando erit: qualis postea non erit: aut desinit modo
aut quandoque desinit esse talis. ut si lucifer aut nunc sit
aut cras erit dicitur quod illis post annum non erit aut desinit
nunc aut desinit esse dicitur. Sed vnde hic nota quod regu-
le predicte habent intelligi respectu termini irrefolubili-
tis vel verificatis propositionibus de ly incipit aut desinit:
immediate exponibilibus. quia non sequitur aliquid erit ce-
lum et aliquid nunc non est celum: ergo aliquid incipit aut
incipiet esse celum. Etiam non sequitur respectu termini sin-
gularis. hoc alibi erit plato et hoc alibi non est plato. er-
go hoc alibi incipit aut incipiet esse plato: quia si plato an-
te hoc fuerit et sit non alibi et post hoc erit alibi antecede-
ns est verum et non falsum. nec etiam sequitur respectu termini
absoluti resolutibilis est. socrates aliquid erit entia et socra-
tes nunc non est entia. ergo socrates incipit aut incipiet esse
entia: ut si socrates nunc non sit erit: sed est partes entia-
les fuerint et sint. antecede-ns est verum et non falsum. et
prope bene posita sunt exempla respectu terminorum reso-
lubilibus et in propositionibus immediate exponibilibus.

Contra has regulas contra instat argumēto
subtilissimi bentisfori: quia non sequitur plato erit tantus
quāto erit cicero et non est tantus quāto erit cicero. ergo inci-
pit vel incipiet esse tantus quāto erit cicero: quia si plato nunc
sit bipedalis et cicero tripedalis et crescat ambo per horam
futuram: sed plato sit velocius cicero: ut in instanti terminatio

ambo maneant equales. sed quadrupales. antecede-ns est ver-
um et non falsum. Ad hoc non valet dicere quod procedimus re-
spectu terminorum resolutibilium. quia quia a parte predicant non po-
nitur terminus pluralis numeri aut numeri et reputat terminus
predicantis tanquam irresolubilis. Dico igitur ad argumētum di-
stinguendo: quia vel copula erit in antecede-nte vel in

stanti vel in tempore. Si prima sicut non est falsum ita et ante-
cedens per prima parte ista est falsa plato erit tantus quāto
erit cicero: quia quicquid singulari data sub ly in aliquo in-
stanti inclusio in prima copula est falsa per se quia si aliqua
est haec maxime est illa in qua demonstrat instanti vltimū
aut mediu. Sed qualescunque signata postea desinit et sub
determinatione inclusa in secunda copula erit plures sin-
gulares falsae: quia desinit et est copulatiue est distribua-
a ly quāto. Si vero vniat per tempore dico quod sicut antecede-
ns est verum ita et non: quia plato in aliquo tempore erit tantus
quāto erit cicero: quia tota hora futura. et sic incipiet esse
in alio tempore tantus quāto erit cicero. Quāto autem dicitur
quod isti modi arguendi aut regule predicte non teneant
quando propositio de futuro sumpta in antecedente
non verificatur pro instanti sed pro tempore. Quare
dicunt quod ista consequentia non tenent socrates pertran-
sibit hoc spacium et non pertransibit igitur incipit vel in-
cipiet pertransire. Et hoc habet intelligi capiēdo ly
pertraheere/ut valet sicut totum spacium absolueere. nam
si caperetur ut valet super spacium moueri non est du-
bium quin sequatur videtur illis quod antecede-ns verifica-
bitur in casu quo socrates per horam futuram pertra-
het et absoluet spacium de cupedale: tamen non videtur
sibi nec nunc nec in tota hora futura posse verificari
ista socrates incipit pertraheere hoc spacium. Ad quod ego di-
co quod sicut antecede-ns verificatur pro tota hora futura
quod etiam ista est vera pro illo tempore socrates incipiet
pertransire hoc spacium: quia socrates aliquando per-
transibit quia in tota hora et non immediate ante totam
horam. Argumentum etiam solet fieri de vno angelo
puta michael si producat ad eo immediate ante in-
stanti terminatiuum hore future et addas quod non erit
in instanti terminatiuum quod multi reputant possibile
potētie diuine cum dicant deum posse producere tres
angelos vnum immediate post alium. arguit ergo sic
michael aliquando erit: et michael non est igitur inci-
pit aut incipiet esse consequentia nihil valet: sed bre-
uiter ad hoc dico quod sicut consequens est falsum ita et
antecede-ns in casu: quia ista est falsa michael erit: ar-
guas michael producat ergo erit nego consequentia
quia ly producat confundit tempus ibi inclusum quā-
do illa conceditur non tamen ly erit. Si iterum repli-
ces ponatur quod michael maneat in instanti terminatiuum
hore: dico tunc quod regule habent instantiam quando
non potest propositio verificari pro aliquo instanti aut
tempore adequato sicut in proposito. Sicut etiam non
sequitur hec linea diuidetur et nunc non diuiditur. er-
go incipit vel incipiet diuidi si ponas quod sit linea termina-
tiua alicuius superficiet que erit diuisa in instanti ter-
minatiuum hore future. Et hic placuit propositiones de
incipit ac desinit desinere. et tandem totum libellum
terminare. verum alij verbosius sophisimatibus senten-
tis propositionibus. irresolubilibusque dubijs. laqueis
argumentis (ut vedali laberimbum ingredi vi-
dearis) prolixo ac tediosa volumina reddidere. Nos
tamen quia breuitati studendum promissimus: et vtili-
tatem scolasticorum tantum nobis finem prestituimus:
non vtile fore in exponendis propositionibus proli-
xiorum tractatum fecere censimus. ne forte eas di-
lucidarium: aut ipsum (quod absit) tenebre comprehē-
dant. Laus igitur sit ac gloria illi qui cum lux sit mundi
vera: omnem hominem in hunc ipsum venientem
illuminat: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Finis.

Regule an-
tiquorum.

Regula.

Regula.

Regula.

Regula.

Bachalauri Ramiri Barocēsis ad studio-
sum lectorem exhametrum,

ENlabirithis deducta anfractibus ætas
Prodit in cternā lucē, lōgeq; fugatur
Excussē tenebrę, noctis caligo recedit
Irrita que multis in sęcula rep̄sit ab annis,
Exoritur sublīme iubar, grauis ecce libellus
Que doctis terroriserant c̄nigmata pandit,
Herculeos refecat nodos, thebanaq; mōstra,
Soluūt, & expressis clarū facit æthera nūbis.
Mireris lector quod nil industria solers
Auctoris sinit in tactū, eumq; omnia dicat,
Omnia lege premit, breuitate laborat, at ip̄a
Plus breuitas cādoris habet, dānata vetustas
Corruūt, & lōgo quęsitus tempore phebū
Flagrātī attonitas illustrat lumine mentes.

Induet egregios post hac dialectica vultus,
Et rutilas precincta comas, genus oē decoris
Ore feret, nostras testes habitura camenas,
Quantas fundat opes, illi quā certa parētur
Munera, qui doctas sophię cōscēderit arces.
Ergo agedū celeres hinc lector cādide cursus
Dirige, quid dubitas? en altera q̄ vehat argo
Delectos iuuenes, zephyris tā solue secūdis,
Totos pande sinus, cōtēne pericula, q̄uis
Deucalionēas iterum det iupiter vndas,
Hoc logicę insanos tranabis cortice fluctus,
Quē regit eternū nauclerus viuere dignus,
Dign⁹ erit quē n̄sa fonēt gymnasia magnū.
Cūsus & altifone celebrent p̄conia laudis,

est talis in qua accusator seu actor potest esse, ita informatus sicut reus potest iuramentum referre. vt. si accuso te qd in iuris mihi iniuria. r. 13 h. do. An. l. 3. no allegat. Bar. r. fas placet mihi h. Na ex rone coniecturata legis possumus r. debemus leges restringere r. ampliare ad limites ronis vt no. in. l. no dubium. C. de legi. p. l. r. p. Bar. i. l. ite querit. §. q. i. pleto. ff. loca. Ex hac rone infero ad limitatione noibile oius predictoy vt tuc liceat ei cut pmo iuramentu deferri illis referre qn deferens est vt verisimilitudine dicit informat sicut is cui deferret alis aut lex eet iposita vblis r. no reb. §. c. comissa de elec. li. vj. q. libet eni de facili referret illi que scit no ee informatus ad iuradu vt sic releuet ab onere iuradi. Tunc circa predicta r. circa tex. qro an i actioib. famosis r. alijs scrib. non famosis no possit deferri i distincte iuramentus. iste tex. facit qd sic no eni possit referri nisi pus fuisset delatum sup q. varie fut opi. Recitabo pncipaliores. Spe. in. ti. de iura. dela. §. j. v. vt aut. dicit in criabilib. qd in ciuilib. famosis iuramentus ne cuius no est a iudice deferendu in supplementu. pbatiois q. in istis regrunt. pbatioes luce clariores. l. sciat. cuncti. C. de pba. ij. q. viij. sciat. sed iuramentu a pte pti deferri pot etia si sit talis ca in q no possit trasigi. q. in delatioe iuramenti no vt pteri sicut in trasactoe sed potius negare. Tercia est opi. Accur. in. l. in bone fidei. C. e. q. vt refert Jo. an. h. r. q. deferri pot. mihi tñ no vt q. h. teneat nisi forte tacite dādo responsus ad. l. marit. ff. de qo. Sz ipsemet Accur. l. l. maritus. simplr r. in criabilib. iuramentu no deferri sed i. l. iij. §. quacūq. ff. e. r. distinctione qua sup dixi tenet Spe. vt a pte possit deferri sed a iudice non. Tercia opi. distinguit an agat criatr an pecuniatr. vt pmo casu no deferat. scdo sic pro vltimo. fac. ff. de iuri. l. comella. §. hac. l. sed p vltimū aptissime r. gl. in. c. tā lris. s. de testi. vbi p illū tex. dicit q. vbi agit de crie etia ciuillr no deferit iuramentu i supplementus probatiois. sed si reus eet infamar. debet se purgare quasi velit qd iuramentu purgatois possit reo deferri ad purganda psumptione p eū oia ex pbatone actoris no plena. qd q. dā pleni. tenuerūt h. p. c. ij. de iura. calū. r. j. de pur. ca. p. totū. r. C. de pena iudi. q. male iudi. i. aug. nouo iure. Quarta est opi. Ho. h. r. s. e. mulieri. dicens in oī ca iuramentum deferri realipsonali penali vel ciuili etia si agat de pbatioe vel iniuria psonae vel an mulier sit pgnas vel an deat fieri missio in possess. vel no vel alia quacūq. ca. d. l. iij. r. l. i. iusurandū r. ad pecunias. ff. e. Quinta est opi. do. An. h. q. pmo pscgr. i criabilib. scdo in famosis. In pmo dicit volūtaritū r. iudiciale posse deferri etia si deferat actori q. reus deferens videt pteri si ille iuret. r. p illā dictione etia sentire vt q. etia reo pot pactorē deferri. ne cuius aut si agit de crie ciuillr deferri pot vbi ca est leuis. qn aut dicat leuis patebit ex his q. dicā. j. in. §. sane. idē fm eū si agit criatr r. pecunia lit. Si vo agit criatr r. no pecuniatr pot deferri reo p que est semiplene. pbatū. r. appellat. sacm purgatois. vt h. p. r. j. de pur. ca. p. totū. r. in aūg. sed nouo iure. C. de pena iudi. qui ma. iudi. r. h. v. vbi actor semiplene. pbat. si aut plene reus semiplene defensionē putat iuramentu no deferendū etia reo q. eet iuramentu no purgatois sed. pbatiois. actori at no deferit. necessariū i defectū semiplene. pbatiois. tū q. ca ē ardua. tū q. regrunt. pbatioes luce clariores. r. h. dicit tenere. But. In scdis aut. l. in famosis dicit sacm ne cuius n. deferri q. ca est ardua. r. pbatioes regrunt. luce clariores r. sic trasit. Sz ego repio. Bar. hac. q. tetigisse in. d. l. iij. §. quacūq. r. in. l. eū. §. in popularib. ff. e. r. plenius q. alibi in. l. maritus. ff. de qo. vbi ponit vtra pda sua opi. q. erit sexta in ordine dicit. dicit eni. q. aut agit de crie ciuillr aut criatr.

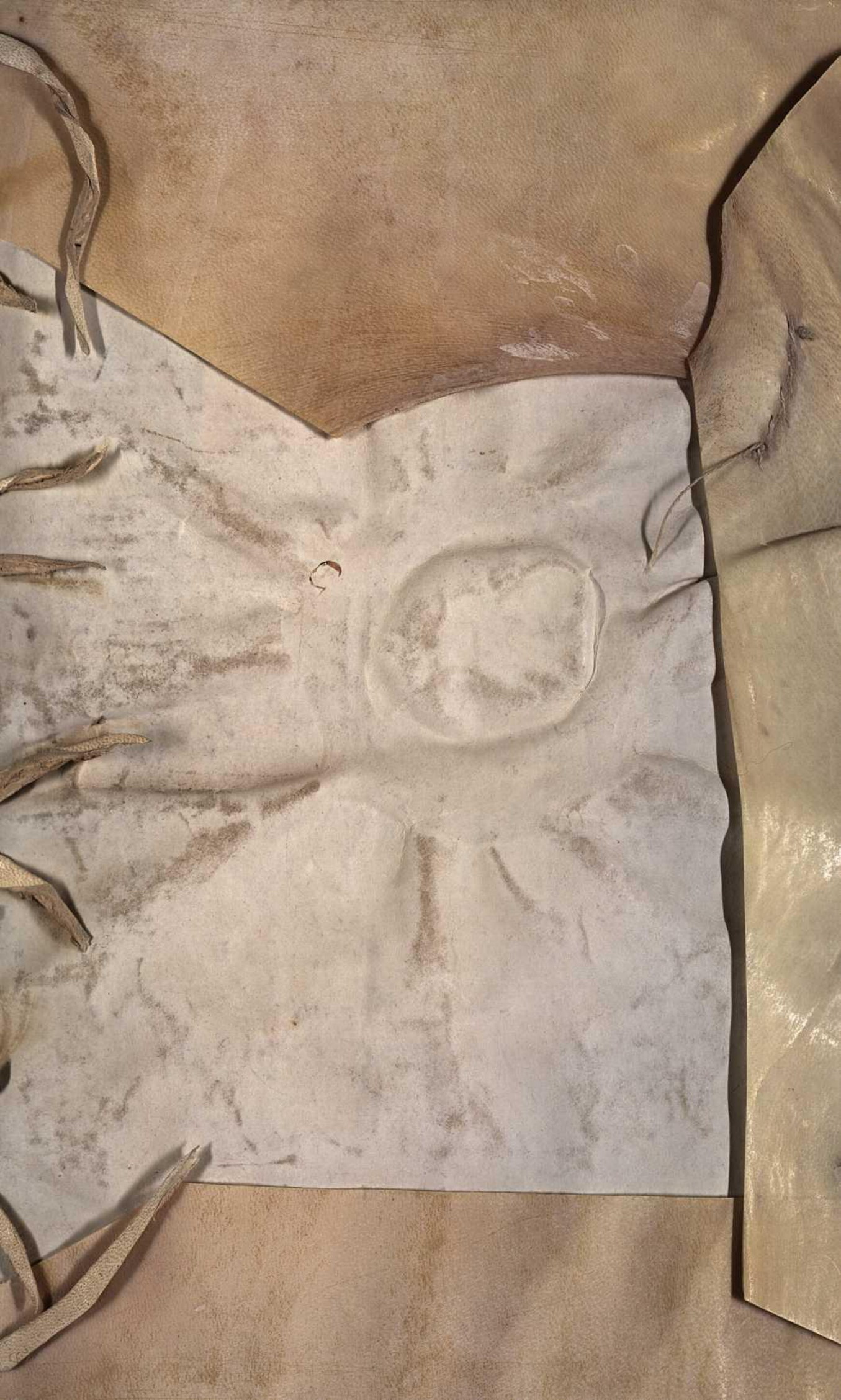
iudice. pmo casu sigde accusabilr. d aliquo iudicio potest non est loc. delatōi iuramenti an lit. pte. q. negociū adh est ppuz ipso accusant. vt. l. si cui. ff. de v. sig. Idē dicit pte. rō fm eū est q. si reus iur. pte. h. erit pessus no pot deferri iuramentu ad absolutionē q. eet actor in mai calūnia. d. l. eū. §. i. popularib. Si at negauerat et q. itez negabit. vt. l. si cui. ff. de accu. iō deferēdo sibi mētuz vt calūniari. Pterea i iudicio publico q. s. publico accusare r. crimē publicuz agē. Sz ille q. ag alienā no pot deferre iusuradū nisi ei spālir sit mād. l. iusuradū qd ex puetōe. §. si. r. l. tutor. ff. e. r. c. q. ad de. p. cu. li. vj. Pterea fm eū sigs possit reo defermentu tota mā turpilliani eet destructa. q. daret. In latōi deferendi iuramentu reo r. desistendi ipone qd no pot sine absolutōe. r. h. vltimū vt etia sentire. Li. ne fidei. C. e. allegat. i. ar. l. si. C. de abolitio. r. idē qd vt actor no possit deferre reo sentit. Bar. in. d. l. et popularib. si agit de alio crie ad vtilitatē fisci eisd. An aut re. possit deferre actori ad pdenationē. vt volo ee pdenat. si actor iurabit sūt opt. inf. Guil. d. n. n. q. no. q. i criabilib. debet ee pbatioes luce clar. l. sciat. cuncti. r. Ja. bu. q. tenuit. p. ius. q. q. deferri iura pteri sub pbatioe si ille iurauerit. vt. l. q. iurasse. circa pessus est pbatio luce clarior. r. h. dcm. plz. Bar. h. Li. i. d. l. i. bone fidei. si vo sum. i iudicij p. uas tūc etia iudiciū pot q. s. iuramentu deferre. vt. d. l. iij. ff. nali. r. r. ar. l. iuris gentiū. §. si paciscar. ff. de pac. deuētū est ad iudiciū accusator si pot desiste. vt. l. r. l. sigs repetē. §. si. ff. ad turpil. An dicit idē qd i p. vo qrit de iuramento qd deferat a iudice i defectuz tūc reo ad absolutionē bñ pot deferri. vt. l. p. nti. C. ad eccle. p. su. r. d. iuramentu purgatois. Actori vo etionē n. pot deferri q. regrūt. pbatioes luce clarior. ant cuncti. r. i. h. mēbro itelligit glo. i. d. l. marit. h. v. etia tenet. Li. i. d. l. i. bone fidei. mihi plz. h. opio. B. in aliqb. P. n. sentit q. si agit de crie ciuillr id loc. iuramento iudiciali r. necio qd mihi vt d. v. q. glo. e. famosa vt iuriar. dicem. ne vt iudex possit d. ramentū actori i supplementū. pbatiois cū tāra discrim. qd si n. e. famosa h. als magna r. multū p. iudicialis. est dicēdū nec credo q. alit. sensisset. Bar. si dilige. tisset. Na r. i. mera ciuillr h. b. p. sideratō. vt. j. §. p. x. dit. et. opio qn ca no est multū p. iudicialis. als sec. dabim. glo. i. d. c. tā lris. cū opione sua r. alioz. h. e. d. c. tā lris sentire. Ho. dū limitat illā glo. nisi ager ad pecunie pdenationē q. si sec. si imineret alis p. dicitū pura ifamia. dico etia q. respectu pdenatiois rie d. fieri distinctio pmissa. r. no illā opi. Ho. nā l. gis large. r. l. iij. sup. q. se fundat. Bar. pot dicit q. rameto deferēdo a pte no a iudice. vt. ibi. apte sent. no plz. dcm. Bar. q. ten. indistincte dicit q. si agat. criatr si pot actor deferre iusuradū reo. h. dicit. sibi. q. b. licitū ē trasigē pot deferri reo iuramentū saltē reo p. sentiente cū hmōi delatio beat vim ciu. tionis. l. ij. ff. e. r. p. h. fac. iste tex. i. vbo nec l. r. d. l. lla. §. hac lege. An aut actor ex h. i. cidat i turpillia. net. pecuniatr. dicit sic d. i. ipsa trasactoe. iuram. terit deferri r. ipediet. p. cessus ad istātia ipsi. acto. mitto ad nō. p. Bar. i. l. trasigē. C. de trasac. r. i. c. v. t. robiq. plene nō. an r. qn licitū sit i criabilib. tras. iij. p. uaricator. v. i. oib. i. tex. r. glo. Tertio q. ten. d. multi alij q. re. pot actori i distincte deferre iura.

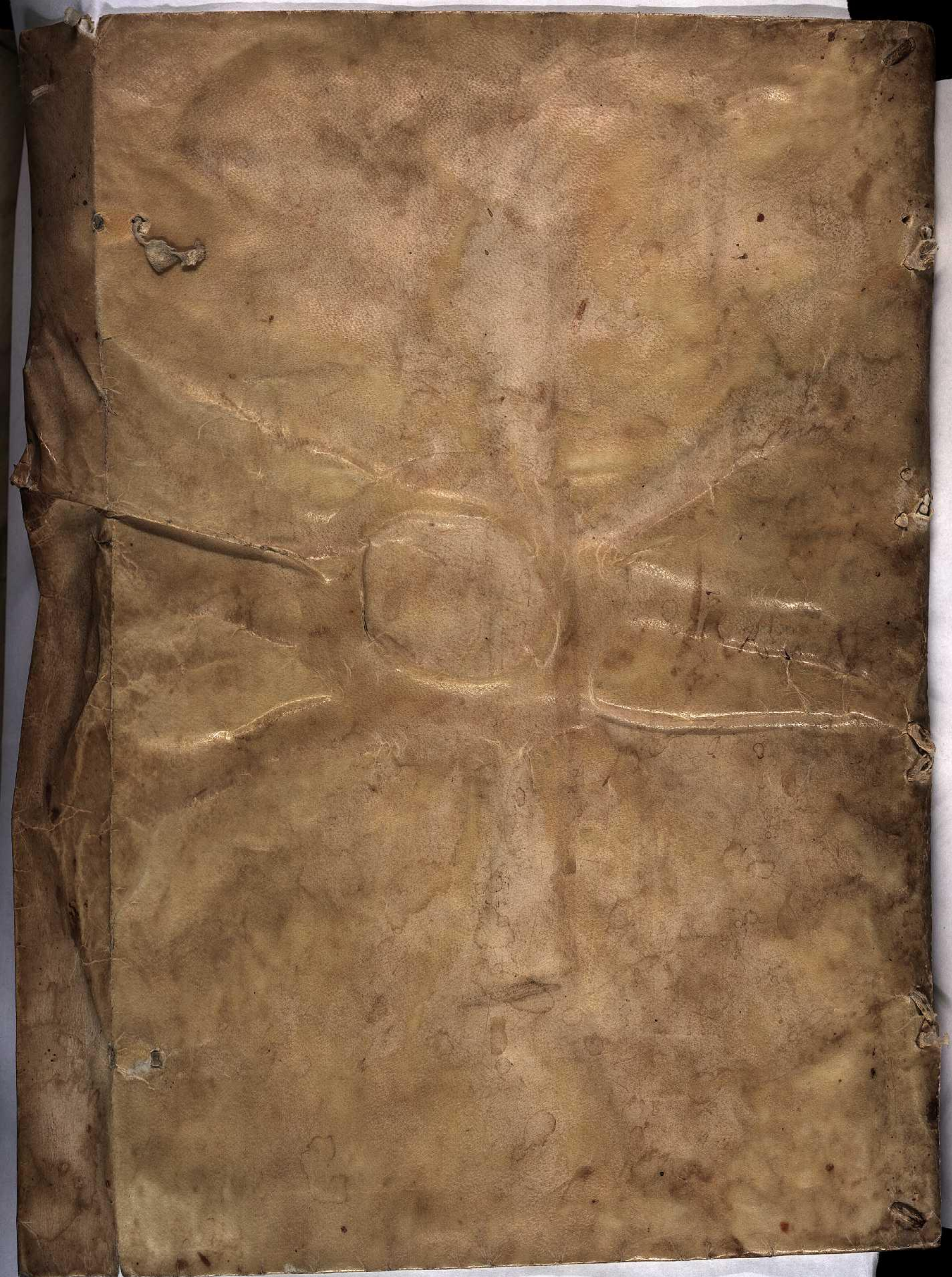
ez non videtur posse facere qz nemo est dñs meborz
 .liber hō. ff. ad. l. ag. r. c. ptingit de sen. ex. Ad puniē
 aliquē corporali r maxie capitali requir̄ clara p̄fē
 ff. de q̄st. vl. p̄batōes ap̄tissime vt ipse reus vir nega
 eat. vt in. l. g. in lam. C. de penis. Neutz aut̄ ptingit i
 fo. ad idē etiā fac. l. nō tñ. ff. de appel. vbi dī q̄ in cā
 ali pōt qlibet appellare etiā reo iūto q̄si nō possit cō
 iniuste p̄denatōi ita i p̄posito ex q̄ iste directe n̄ p̄ite
 nē videt q̄ nō possit se subijcē dcō vni^o r maxie ad
 j. r sic forte opi. Buil. de cu. ē verioz lz ipse n̄ mouea
 is rōnib^o. **U**ltimū dcm̄ Bar. qd̄ est saḡ cōe plz
 ḡr de criē criālī nō sit p̄ iudicē deferēdū iuramētū
 i sup̄lemētū p̄batōnū. adduco rōnez qz i criālīb^o
 ē testes oīo sū suspitōe vt etiā aliquaten^o domesticū
 ic̄ q̄ als admitterent i civilib^o. vt p̄bat. xiiij. q. ij. c.
 lētia. r le. r nō. ij. q. v. c. j. ḡ fortius ipse accusator n̄
 tti ad faciendū aliquē gradū p̄batōis. tū qz p̄sumit
 de resti. spo. Itē cū qs. ij. q. vij. sigs. tū qz de facillī
 eū vt euitaret penā calūnie r h̄ sufficiat d̄ h̄ articulo
 eterminat qd̄ quā ponit C. i. in. d. l. in bone fidei. r
 v3 p̄supposito q̄ actor possit reo in istis criālībus
 usurādū vtz ex hoc scidat actor in talionē. de qua
 r nō. i. c. sup̄ is. j. de accu. r nō. i. d. l. athletas. S. ca.
 ff. de his q̄ nō. in. fa. r itellige eo casu q̄ reus iurave
 imē n̄ cōmississe. Et v3 p̄mo q̄ sic p̄ id qd̄ h̄. ij. q. iij.
 iuerit. r i. l. h. C. de accu. p̄iū t3 hīc Jo. an. ar. ff. de
 eū in p̄n. r. C. de plus pe. l. vna. r de p̄bē. si b̄n̄si
 do. An. limitat h̄ in iuramēto volūtario r iudiciali
 ito. r in hoc casu p̄pe loq̄ Jo. an. In necēio autē
 releuabit ab illa pena s̄m eū nisi dicat semiplenā
 nē dedisse iustā cām litigādī vel infamiā p̄cedētes
 i. c. ij. r qd̄ ibi nō. de elec. cū dilecti. dico qz i p̄oi
 et penā talionis nō tñ euitat penā turpill q̄ ē qnq̄
 rī. nō enī pōt negari qn̄ deferēdo iuramentū reo
 b̄ accusatōe q̄ casu incidit i turpillianū. l. ab accu.
 d turpill. vbi dī q̄ desistere videt q̄ cōponit cū ad
 pena vō turpilliani nō est s̄litudo supplicij sic pe
 is sed pecuniaria cū infamia. de q̄ dic vt le. et nō. i
 tōis. cū. l. se. ff. de p̄uari. ad p̄dca fac qd̄ nō. Bar
 sigē. C. de transac. vbi vult q̄ trāsfigens sup̄ cr̄ le lz
 nā calūnie ne tñ penā turpilliani. ita dicendū i cāu
 delatōe r susceptōe iuramēti fiat qd̄ trāsactio. vt
 i vō iudex detulit iuramētū reo qz actor fecit qd̄
 nō. p̄bault dic q̄ ex hoc n̄ excusat actor a pena ca
 alijs ap̄tissimis documēt excuset. vt dicit tex. bo. i
 .li. vj. i. fi. r dic q̄ fama publica q̄ erat tpe accusa
 cusarū ē legitima cā credēdi. r excusat accusatorē
 r calūnia. vt nōnter dicit Bar. in. l. ij. C. si seru^o
 ecu. aspi. li. x. ar. l. j. C. de test. r facit. S. verūtū. ij.
 ni h̄ euidentissimū documētū r idē de semiplena
 re. r s̄libus. r h̄ nō.

*Es^{us}
fol. 24.
Ex vob. ad 2*

Quia sup̄ dixerat de iuramēto deferendo a
 iudice r a pte ne aliqs crederet h̄ iuramentū
 e posse deferri subijc̄ hūc. S. in q̄ ponit nōbilem
 imitationē. r h̄ intendit. Actore nihil. p̄bate reus
 lonere absoluēdus. si vō p̄sūptio est. p̄ eo defert
 entū vel ipsi actori p̄siderat̄ p̄sonaz r cāe circū
 pōt diuidi i duas ptes. In p̄ma ponit regulā. i. r
 erminationē ibi p̄sūptiōe. **N**ō ibi r si nihil ē
 ibil p̄bās nō pōt reo iūto deferre iuramentū lz
 reus absolui hoc p̄bat illd̄ v̄bū r si nihil rē. Nam
 d̄ titulū d3 itelligi etiā de iuramēto. de q̄ plenius
 tñ. **S**icō nō q̄ reuēnā ter. calū. d̄ p̄bat

j. s̄. de test. vbi dī q̄ facit p̄sūptionē nō modicā. r est ille
 bon^o ter. maxie ad infra dicenda. **Q**uarto nō iuramen
 tū nō ē de necessitate deferēdū reo vel actori etiā p̄sūptōe
 faciente p̄ actore sed iudex h3 h̄ arbitrari p̄siderat̄ circūstā
 tjs cāe r p̄sonaz. r p̄ h̄ facit v̄bū pōt positū in tex. **N**ā nō
 qd̄ iudicis p̄tati relinq̄ iuris necessitati subijc̄. l. nō qd̄
 qd̄. ff. de iudi. r. c. p̄sultit de offi. dele. r h̄ voluit **H**ost. hīc q̄
 videt voluisse h̄ fore arbitrariū nedū i cui deferēdo h̄ etiaz
 an deferat. dicit Jo. an. q̄ qd̄ b̄ntes in. l. i. bone fidei. C. e.
 fram o3 tenēt p̄iū sed ipse dicit se h̄ie v̄bū pōt r sic p̄cordat
 buic. r sic videt trāsire cū opi. **H**o. Sed doc. iuris civilis i
 d. l. in bone fidei. r Bar. in. d. l. admonēdi. tenēt p̄iū quia
 tex. ibi dicit o3 r ideo si iudex nō defert vbi ad h̄ p̄currūt ne
 cessaria poterit appellari s̄m eos qd̄ mibi saḡ plz. **N**ā sicut
 pōt appellari qn̄ defert h̄nti iustā cām nō iurādī. l. gnāliter
 . C. e. ita qn̄ nō vult deferre suggerēte legitima cā. r vide in
 aliqb^o libris qd̄ tex. in. d. l. in bone fidei. dicit q̄ p̄p̄ p̄batō
 nū inopiā litē cā cognita p̄ in iurādū decidi o3. r sic iducit
 necessitatē. r nō. ex hoc dcō doctoz q̄ v̄bū o3 iducit necessi
 tatē. facit. vij. q. j. c. o3. ad istū tex. dico q̄ dat arbitriū in de
 ferendo reo nisi p̄siderat̄ circūstā tjs rē. r sic inspecto fine
 loq̄ de arbitrio in cui deferendo. Itē d3 reduci iste tex. ad
 terminos illius. l. in bone fidei. do. An. dicit sibi placē opi.
 legistaz in iuramēto necio. opio vō canonistaz p̄cedat i sa
 eramēto purgatōis qz in cā criālī purgatōes sūt arbitrarie
 h̄ vltimū nō est vep. qz lz purgatōes sint arbitrarie resp̄cū
 numeri cōpurgatoz nō tñ respectu purgatōis indicende
 vbi cā suggerit. sic loq̄. c. o3b^o. ij. q. v. facit. c. ij. de pur. ca. r
 e. inter. r. ij. q. v. p̄sbi si a plebe. **Q**uod p̄ter. videt enim q̄
 nūq̄ sit loc^o delatōi iuramēti. aut enim actor plene p̄bat r
 reus d3 p̄denari. s̄. de p̄ba. c. sicut. Aut nō p̄bat r reus d3
 absolui. l. q̄ accusare. C. de eden. **S**io. si tacite sentit p̄iū et
 nō formalr r̄ndet. t3 dic ar. nō. p̄cedē qz sit a p̄tib^o nō suffici
 enter enumerat̄. dic enī q̄ aut actor plene p̄bat r d3 obti
 nere aut nihil. p̄bat r reus absoluit etiā sine iuramēto. Aut
 aliqd̄ p̄bat seu ē aliqua p̄ eo p̄sūptio r recurrit ad iuramē
 tū. vt hīc in. d. l. admonēdi. r. l. in bone fidei. r ita in eis nō.
 r sic suppleas p̄mā p̄tē gl. **C**irca quā p̄mo quero qn̄ dī
 ear actor nihil. p̄basse ad h̄ vt reus possit diffinitue absol
 ui. **R**ūdeo vt notant dicit Bar. in. d. l. admonēdi. qn̄q̄. n.
 iurisditio iudicis aut instātia cāe h3 terminū p̄fixū a lege. r
 tūc ad h̄ q̄ dicat actore nihil. p̄basse ad effectū vt possit seq̄
 absolutio diffinitue est necesse q̄ ei sit statut^o termin^o ad p̄
 bandū. qz si statut^o nō ēēt. puta qz semp̄ fuit ab̄ns tūc nō di
 ceret actore nihil. p̄basse sed diceret nihil sufficient agita
 tū ēē r sequeret absolutio ab obseruatōe iudicij nō a cā. vt
 . C. de iudi. p̄perandū. S. r sigdem. r dixi in. c. put. de do. r
 cōtu. r nō. p̄ Inno. in. c. p̄sultit de offi. dele. qn̄q̄ iurisditioi
 seu instātie statut^o est termin^o a p̄tib^o vt in cōpromissis sit
 tota die vel deputat̄ iudex cū certo termino de p̄sensu par
 tiuz r hoc casu termin^o apposit^o h3 vim termini pemptozij
 dati ad p̄bandū ita qz si actor infra terminum nil. p̄bauerit
 reus d3 absolui r de h̄ dicit ēē casuz in. l. si de meis. S. si. ff.
 de arbi. iuncta glo. sup̄ v̄bo liquere. allegat etiā Inno. in. c.
 sup̄ eo. ij. de appel. h̄ vltimū effēt valde singulare sed nō
 to vep sed saltē magnā restrictionē exposcit r p̄mo resp̄
 arbitroz pōt. p̄cedē qn̄cūq̄ data ab̄ntia p̄riū nō pōt ar
 pronūciare nisi fuerit in cōpromissō dictū. vt. l. diem
 re. S. r sigs litigatozū. ff. de arbi. sed cōmittit̄ pena cō
 missi vt ibi. r in. l. ij. C. de arbi. r ibi per Bar. Itē d3
 q̄ lis sit cōte. als non valeret sententia diffinitua ma
 in iudice delegato vt per totū titulū vt litē nō cōtes. oportet

9

1110

1110

No Caja
A-18